

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00492

YISROEL -- FOLK IN LAND

Samuel Niger

Permanent preservation of this book was made possible by

Jean Pierret

in honor of

Bernard Biran

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ש. ניגער

ישראאל - ..
... פאלק איז לאנד

דרויי רעדעס

פארלאג ל. מ. שטיין שיקאנע

C O P Y R I G H T 1952 B Y
S. NIGER, BROOKLYN, N.Y.

S. NIGER: "ISRAEL—PEOPLE & LAND"
L. M. STEIN, P U B L I S H E R
Chicago, Illinois - Nineteen fifty two
P R I N T E D I N U. S. A

הויפט פֿאַרְקוֹיָף :
"צִיקָּא" פֿאַרְלָאנְג אָוּן בִּיכְעָרִיְּקָלוֹב
67 LEXINGTON AVENUE, NEW YORK 10, N.Y.

די דריי רעדעס, וואס וווערן דא פֿאָרְעַנְפֿנְטִילִיכְט, זיינען געKENיפט און געבונדן איינס מיט דאס אנדערע. נס וווערט אין זיי געמאכט אַ פרואאו צו באָטְרָאַכְטָן דאס יְדִישׁ עַלְעָבָן, זיינע טראָדייציעס, זיין אַיצְטִיקָן מְצָב, ווי אויך די אַפְּעָנָעָן און פֿאָרְבָּאָרגְּנָעָן כְּחוֹת, וואס נס טראָגֶט אַין זֵיך, — פֿוֹן אַ בְּרִיטִינְרָן, ווי ווית מעגלעך, אַבְּ יעְקְטִיוֹר הִיסְטָאָרִישָׂן, נִיט קִין פֿאָרְטִיאָישָׂן, שטאנדפֿונְקָט.

די ערשות רעדע טראָגֶט אַמְּנָר אלגעמיינעם כָּאָרָאַקְטָעָר, די וויטערדִּיקָע צוּוִי רעפְּנָרָאַטָּן רִירְזָן אויך קָאנְקָרָעָטָן פֿרָאָגָן. אין זֵיך אַלְעָן אַיז דָּעָר אַוְיסְגָּאָגָס פֿוֹנְקָט — פֿאָלָק; לְאַנְד וווערט באָטְרָאַכְט ווי אַיְינָע פֿוֹן דָעַם יְדִישׁן. פֿאָלָק שֻׁעְפְּנָרִישָׂטָן דְּעַרְגְּרִיכְוּנְגָּעָן.

די רעדעס זיינען פֿרִיעָר גַּנְדְּרוֹקָט גַּנוּאָרָן אין "צּוֹקוֹנְפֿט" (סְעִפְטוּמָבָּר, 1946; מָעָרָץ אַון אַפְּרִיל, 1951), אַדְעָר אין "בְּלָעָטָעָר פֿאָרִיְּדִי" שַׁעַר דָּעַרְצִיאָוָגָג, (יוֹנִיְּסְעִפְטוּמָבָּר, 1951). פֿאָר דָּעָר אַינְיִצְּיָאָטִיו אַון די באָמִיאוֹנְגָּעָן זֵיך אַרְוִיסְצְּגָעָבָן, מִיט קְלִיְּנָעָן עַנְדַּעַרְוּנְגָּעָן אַון אַוְיסְבָּעָסְעָרְוּנְגָּעָן, אין איין בִּיכְל, זָאג אַיך אַהֲרָצִיקָן דָּאָנָק די פֿרִינְט ש. דִּיטְשׁ אַון ל. מ. שְׁטִיְּן פֿוֹן שִׁיקָּאָגָא.

אַיִלָּת :

א. אַיְזָוָס אֵיךְ גָּלוּב וּמֵאַיְדָיו.

ב. יִשְׂרָאֵל — פָּאֵלָק אָוֹן לְאָנָד.

ג. וְאוֹהֶן גִּיט דָּאָס יִדְישָׁע לְעֵבָן אַיְן אַמְּטָרִיקָע?

אין וואס איך גלויב נוּי אַיד *

חובב פֿאָרוֹזָמֶלְטָעַ, מָרוּיַּה וּרְבוּתִי.

כ'ווענד זיך צו איך מיט אַטְּדִי — אֲשֶׁר שוֹין אַבִּיסֵּל צו „קָאנַסְּרָאוֹצָטִיוּעַ“ — וּוּרְטָעַר. כ'וֹיְלַ אַיךְ דָּעָרְמִיט גַּעֲבָן אָן אַגְּזָוָה עֲרָבִינִישׁ, אוֹ כ'וֹעַסְּ זיך מִיעַן צו רִידְזָן אַוִּיפְּ דָּעַם יִדְּישָׂ, וּוָסְ אַסְּ הַאֲבָן אַמְּאָל גַּעַר רַעַדְטָם גּוֹמְדִים אָונְ תַּלְמִידִי חַכְמִים. אֲשֶׁר וּעַט עַר זִין אַיךְ נַעֲנְטָעַר אָונְ מַעַר פֿאָרְשָׁטָעַנְדָּפָעַן.

אַטְּדִי קָלִינְגַּעַ הַקְּדָמָה מִאָךְ אַיךְ, כְּדֵי לַיְיכְּטָעַר בִּיְצָוּקְוּמָעַן דִּי אִימְתָּא דְּצִיבּוּרָא, וּוָסְ אַיְזָן הַיְינְטָבִּי מִיר גַּרְעָסְעָר וּוְיַעֲוֹוִינְטָלְעָךְ. — אָונְ דָּאָט אַיְזָן נִיטְ בְּלִוְיָזְן וּוְיִיְךְ דָּעַר „צִבְּרוֹרָא“ אַיְזָן נִיטְ קָיִין גַּעֲוִינְטָלְעָכָר, נָאָר אַיךְ זַוְיִיךְ, אַזְוִי וּוְיַאַרְ אַלְעָ, וּוְיַסְ אַיךְ, אוֹ אָינְ מָרוֹןִ הַלְּכָה בְּפָנָי רַבּוֹ אַדְעָרָדְבָּוּתָוּן. מִיְן אַיְגְּזִיקָעַ הַתְּגַזְלָהָוָת אֵיתָן, וּוָסְ אַיךְ וּעַל זִיךְ מַסְתָּחָא אַפְּגָעָבָן מַעַר מִיטְ אַגְּדָה, וּוְיַי מִיטְ הַלְּכָה.

אַהֲיָת אַוִּיפְּ דָּעַם הַאֲבָן אַיךְ פָּן דָּעַר טָעַמְ, וּוְיַי אַיְזָן פֿאָרְמוֹלִידָט גַּעֲוָאָרָן פָּוּן פֿרָאָפְ, פֿינְקָלְשָׁטִין: „אָיַן וּוָסְ אַיךְ גַּלוּבָּב, וּוְיַי אַיְזָן... אַיְזָן... גַּלוּבָּן... יַי... דָּאָס זַיְנְעָן דְּרוֹכָאָוִיס זַאְכָן, וּוָסְ אַיְזָן אַזְבְּזָעָר צִימָט — בְּזַוְנוֹנוֹ — הַאֲבָן זַיְיָ, וּוְיַי מִיר אַלְעָעָן וַיְזָן, מַעַר שִׁיכָּתָן צו אַגְּדָה, וּוְיַי צַו הַלְּכָה. אַגְּדָה אַדְעָר אַשְׁטִיקָל אַגְּדָתָה, וּוְיַי מִיר אַלְעָעָן עַס רַוְּעָן אַמְּאָל אַיְזָן חַדְרָה, מִינְיָת דָּאָר אַמְּעָשָׂה, אַמְּשָׂל אַשְׁטִיקָל דְּרָשָׂה, אַבִּיסֵּל מוֹסְרָ — אַטְּדִי דָּאָס אַלְעָ, וּוָסְ אַיְזָן נִיטְ אַזְוִי אַבְּיַעַקְטָיוֹ אָונְ נִיטְ אַזְוִי אַפְּגָעָפְסָקָנָט וּוְיַי הַלְּכָה, אָונְ אַזְוִיבָּא אַיְגְּנָעָר פֿאָרְגִּינְט זִיךְ צו רִידְזָן וּוְעָגָן זִיךְ אַלְיָזָן אָונְ זִיךְ אַבִּיסֵּל מַתְוֹדָה זִיךְ אָונְ דְּעַצְיָילָן אִין וּוָסְ עַר גַּלוּבָּט, אַיְזָן קָלָאָר אָונְ עַר קָלִיבָּט זִיךְ נִיטְ צַו זִין שְׁטָרָעָנָגְ חַלְכָהְדִּיקָגְ, שְׁטָרָעָנָגְ אַבְּיַעַקְטָיוֹ. גַּלוּבָּן

* אַלְעָקְצִיעַנְ פֿאָר דִּי סְטוֹדָעָנָטָן אָונְ אַלְמָנִי פֿוֹנְגָעָס „יִדְיָישָׂן טְעַמְּאָגִישָׂן סְעַמְיָינְאָר“, גַּעֲלִיעָנָטָן דָּעַם 26 טְעַטָּן מַעְרָק, 1946.

אייז אמת טאקהו, אויך ניט סובייעקטיוו, זוויל ווען מע אייז גלויביך, אייז מען שוין מער ניט אפֿיין, מער ניט פֿאַרזיידיך; דאך אייז גלויבן אַ אין-דויזזונלער ענין: יעדער גלויביךער גֶּוֹיִבֶּט אויף זיין אַיְגָעָנוּם אוֹפְּן, נאך זיין בעוחות נאך, בְּפֵרֶט נאך, ווען ער רעדט בְּפֵירֶוש וועגן דעם אייז וואס ער גֶּוֹיִבֶּט. און בְּפֵרֶט שבְּפֵרֶט ווען ער זאגטעס, זוויל אַ יַּד.

אַ יַּד — דאס אייז דאך בי אונדו שוין לאָנג עפְּס אַ אַינְגָּוּוֹיִנְקִיךְ סטע זאן, אַ דְּבָרַ הסְּמוּי מִן הַעַזִּין, טאָקָע עפְּס אַ שְׁטִיקָל אַגְּדָתָה... כִּימִין דעם יַּדְּן פָּוֹן מִין שְׁנִינְטָה. אַים פְּעַלְתָּ שְׁוֹין לאָנג די פֿוֹלְבְּזִיטִיקָעּ מִשְׂחוֹתָה דִּיקְיִיט פָּוֹן דעם הַלְּכָה-יַּדְּן, וואס אייז אַלְעַגְתָּרְיִיגְטָמָה מִצְׁוֹתָה מַקְיִיט, פָּוֹן דעם יַּדְּן, וואס זאגט יַּעֲדָן טָאגְטָה, וַיְיַגְּצִיקְסְּטוּן, מַהָּא בְּרָכוֹת... אַיךְ קָעָן אַים גּוֹמָה, בְּגַעֲדָעָנָק מִינְיָנָע אַיְגָעָנוּ קִינְדְּעָרְיִירָן. אַין יַּעֲנָר צִיטָס האָב אַיךְ ניט גַּעֲגָלְוִיבָּט אַין יַּדְּישָׁקִיט, כִּיהָאָב יַּדְּישָׁקִיט גַּעֲלָבָט, כִּיבִּין גַּעֲוָעָן יַּדְּישָׁקִיט קִינְדְּעָרְיִירָן. מִין יַּדְּישָׁע אַמְוֹנה אייז, מִמשׁ, גַּעֲוָעָן די לְוֹפְּטָה, וואס אַיךְ האָב אַרְיִין אָוּן אַרוֹסְגָּעָטָעָטָמָט. מִין אַמְוֹנה אייז גַּעֲוָעָן דאס שְׁטִיקָל בְּרוּיטָה, וואס אַיךְ האָב גַּעֲגָעָסָן, די המַחְזִיאָה חַלה, דער טְרוֹזָק וְאַסְעָר אַינְגָּיִינְעָם מִיטָּן "שְׁהָכְלָה". מִין גַּלוּבָּן אייז גַּעֲוָעָן ניט נאָר "קְרִיאָת שְׁמָעָה" גַּעֲנִידִיק שְׁלָאָפָּן אָוּן "מוֹדָה אַנְיִי" אָוּן נַעֲגָלְוָאָסָעָר אוֹפְּשָׁטְיִינְדִּיק. מִין גַּלוּבָּן אייז גַּעֲוָעָן ניט נאָר מִין אַיְגָן לְעָבָן אָוּן דאס לְעָבָן פָּוֹן אַלְעַגְתָּרְיִיגְטָמָה: מִין גַּלוּבָּן האָט אַין זיך אַרְיִינְגָּעָנוּמוֹעָן ניט נאָר דאס בְּרוּיטָה, וואס אַיךְ האָב גַּעֲגָעָסָן נאָבוֹן וְאָשָׁן זיך, מאָכְנִידָק אַ בְּרָכָה, נאָר אויך די עַרְדָּה, פָּוֹן וְעוֹלְכָר גַּאט צִיט דאס בְּרוּיט אַרוֹיס (הַמּוֹצִיא לְחַם מִן הַאֲרָזָה) אָוּן די הַיְמָלָעָן מִיט די דּוֹנָעָרָן אָוּן די בְּלִיצָן, וואס אַיךְ האָב גַּעֲהָאָט פָּאָר זַי גַּאֲר בְּאוֹנְדָעָרָעָבָרָה. אַיךְ גַּעֲדָעָנָק אַטְּ-די דּוֹנָעָרָן אָוּן בְּלִיצָן נאָר פָּוֹן יַּעֲנָר צִיטָס, ווען מִין נְשָׁמָה אייז, אַינְגָּיִינְעָם מִיט אַלְעַגְתָּרְיִיגְטָמָה, גַּעֲשָׁתָאָגָן בְּיִם בָּאָרג סִינוּי... יַּעֲנָר יַּדְּישָׁקִיט מִינְיָנָע אַין גַּעֲוָעָן אַשְׁטִיק וְעוֹלָטָה, אַשְׁטִיק וְעוֹלָטָה, זַי אַין גַּעֲוָעָן די גַּאנְצָע וְעוֹלָטָה (מער נאָך — אַלְעַגְתָּרְיִיגְטָמָה שְׁטִיק וְעוֹלָטָה, זַי אַין גַּעֲוָעָן די גַּאנְצָע וְעוֹלָטָה) אָוּן מִמְּלָא אַין זַי גַּעֲוָעָן ניט אַשְׁטִיק רַעַלְיִיטָעָט, נאָר אַלְעַגְתָּרְיִיגְטָמָה, זַי פְּלוּעָה, די פֿוֹלְסְטָעָרָעָטָעָט. אַיצְטָה, ווען אַיךְ שְׁטִיקָל פָּאָר אַיךְ, מָורי וּרְבוֹתָה, אָוּן זַווִּיל זַיך דּוֹרוֹוָעָן צַוְּ דָעַרְצִילָן אַיךְ בְּדָחְלָוָה וּרְחִימָוָה אַין וואס אַיךְ גַּלוּבָּה וְזַי אַיִד, אַין מִין יַּדְּזִוְּן, מִין גַּלוּבָּן אָוּן מִמְּלָא אַיךְ מִין אָזָה, טאָקָע נִישְׁטָמָע וְזַי אַשְׁטִיקָל אַגְּדָתָה, נִישְׁטָמָע וְזַי רַמָּה, דְּרוֹשָׁה, סּוֹד... פְּרַדְסָ אָוּן דעם פָּה, אָוּן דער מִשְׁוֹתְדִּיקִיט פָּוֹן פְּשָׁוֹטָן פְּשָׁט . . .

אייז ניט שִׁיך גַּאֲר צַוְּ רַיְדָן וועגן מורה הַלְּכָה זַיְן, וועגן פְּסֻקָּעָנוּ

א שאלת, כשר אדער טרייה. עס איז גיכער עפער א מין שווערעד טרכא... דיברבר מאן אויפן דור, צו וועלכן איך געהער — און דער גראיסער און הארבער סטק איבער וועלכן מיר אלע קנייטשן אונדזערע שטערנס, איז צי וואלט אט דער דור אונדזערער ניט געדארט זיך אויסלאערן אביסל מערד עניות און באנגענען זיך מיט פֿרְעָנָן שאלות, — ווען אַפְּילְוּ דאס זאלן זיין נאר שאלות פֿון אַגְּדָה, ווען אַפְּילְוּ דאס זיין נאר שאלות חס פֿון דער הגדה . . .

ואטס איז שייך צו מיר אלין, האט דאס לאגניאיריקע אַפְּגַּעַבָּן זיך מיט לייטעראטורי און קוֹנְסְטִיזָאָכָן, מיד אויסגעלאָרנט צו באָגָעָמָעָן, וואט הענעריך איבסען האט לאָגָג שווין געזאגט וועגן פֿאָעָטָן און אַנדְרָע קִינְסְטִיזָאָר. ער האט דערקֶלְעָרָט, או זיער עובדה איז אַיגְּנְטְּלָעָךְ ניט צו ענטָטָה, נאר צו פֿרְעָנָן. פֿוֹנְדְּעָסְטוּוּגָן זועל איך אַיִּיךְ, רָבוֹתִי, בעטָן מיר געבען אַ הִתְהַרְתָּר צו פֿרְאוֹוֹן זאגָן וואָס איך וואָלָט וועלְן זאגָן ניט אַין פֿאָרָם פֿון פֿרְאָגָן נאר — פֿון סְטִילְוָן וועגן — אַינְעָם אַלְטָן גּוֹטָן נוֹסָח פֿון אַנְיָם: „איַן וואָס איך גְּלוּבָּי, זוֹ אַיְּדָה.“

אני מאמין — **כָּגְלִיבָּי**, די ערשטע זאָר, אין . . . גְּלוּבָּן.
דאָס אַיְּן אַ דערקֶלְעָרָוגָג, וואָס נִיטִיקְט זיך אַטְשָׁ אַיְּן אַ קְוָרְצָן
פִּירְוּשׁ.

עפער האט לאָגָג שווין צוּגָעָנוּמָעָן בֵּי אַס פֿון אַונְדוֹן די גְּלִיקְעָכָעַ מעָלָכְקִיט אַזְּן דָעַם אַזְּוִי גַּעֲוָאנְטְשָׁעָגָעָם מָזוֹ צוֹ זאגָן: „דע לְפָנִי מַיְּהָ אַתָּה עָומְדָה!“. אַבעָר די פֿון אַונְדוֹן, וואָס זִינְעָן ניט בלְיִינְד אַדְרָע פֿאָרְבְּעָגְדָּט גַּעֲוָאוֹרָה, ווען די זַוְאַנְדָּעָר פֿון דער וועלְט, די נְסִים פֿון דער נְאָטוֹרָה שְׂפִירָן די אַיבְּעָרְגָּאָטְרְלָעָךְ כּוֹחוֹת פֿון דָעַם מְעַנְשָׁנָס גַּאֲטוֹרָה, פֿון זִין נְשָׁמָה, וואָס אַט פֿאָלָט זִין, זִינְקָט אַין תְּהָוָם, בֵּין צוֹ די מַעַט שְׁעָרִי טּוֹמָאָה אַזְּן אַט הִיְּבָט זִין זִיךְ אַוְיף בֵּין צָוָם אוּסְגָּעָשְׁטָעָרְבָּטָן הִימְלָה... אַזְּן אַוְיבָּב עפער שְׁטָעָרָט אַונְדוֹן שווין אוּסְצָרוֹפָן: „דע לְפָנִי מַיְּהָ אַתָּה עָומְדָה!“ זִינְעָן מיר מְשֻׁנָּה נוֹסָח אַזְּן זִאגָן מִיט דָעַר גְּרָעְסְּטָעָר יִרְאָת הַרְוָמוֹת: „דע לְפָנִי מַיְּהָ אַתָּה עָומְדָה!“ מיר זִאגָן עַס, וויַיְמְעַנְשָׁג, וואָס האָבָן אוּגָן, וואָס זִעְעָן, מיט גָּאָר אַ בְּאַונְדָּעָר כּוֹנוֹה מְוֹזָן מיר עַס זִאגָן, ווען מיר קְוֹן אַוְיף דָעַר וועלְט מיט יִדְיִישָׁע אוּגָן. מעַן קָאָן זִיךְ אַפְּשָׁר מְאַטְעָרָן אַזְּן זִין אַיִּיךְ אַזְּן דָעַר פֿיְאָיקִיט אַזְּן דָעַם ווַיְלִין צוֹ גְּלוּבָּן אַין הקְדוּשָׁ-בְּרוֹךְ הוּא. עַס אַזְּן אַבעָר שְׁוֹעָר אַזְּן אַפְּשָׁר גָּאָר אַומְמַעְלָעָךְ צוֹ זִין אַיִּיךְ, ווען מעַן זַאְל ניט האָבָן מֵעָר דָעַם כְּשָׂרָן צוֹ גְּלוּבָּן אַין קְדוּשָׁה — בְּרוֹכָה הַיאָ!

אזווי ווי מען קאן זיך ניט פארשטען די יידישע געשיכטען אן קדרשים,
אווי קאן נישט געמאַלט זיין אַיד אָז קדושה.

עס זינגען אמת, דא יידן, וואס לעבען אין אויפֿן חשבון פּוֹן
דען גלויבן, וואס עס האבן אנדערע יידן, אבער כרייד וועגן אמתער,
נטיגיסטייך פֿאַראָזִיטֶאַרְישֶׁר, יידישקייט. אומתע און ערלעכע יידישקייט,
וואן אַפְּילּוֹ זי אַיז ניט וואס מען רופּט אָז פֿרּומּעַ יידישקייט, וואלט ניט
געקאנט האבן קײַן קיומ, ווען זי זאָל ניט האבן אונטער זיך דעם יסוד
פּוֹן גלויבן. כ'מיין דערמיט צו זאגן, אָז מ'קָאָן ניט זיין אַפְּילּוֹ קײַן אָזְמַ
גּוֹבִּיקּוּר יִד, אַוְיבּ מְגּוֹבִּיטּ ניט, וְוִינְצִיקְסְּטְּנָסּ, אַין דֵי גִּיסְטִיקּוּן וְוּרְטָןּ,
וְוָאָסּ לְגִיגּוּן בְּאַהֲלָמָן אַין אַונְדוּזָר גַּעֲשִׁיכְטָעַ, אַין דֻּעַם לִיכְטָן, וְוָאָסּ אַנְטְּפְּלָעַקְטּ
זיך אַין אַונְדוּזָר קיומ אַין אַין אַונְדוּזָר מְלָחָמָה פֿאָרָן קיומ — אַבער זוי
קָאָן מען גְּלוּבָן אַין יִדִּישָׁן וְוּרְטָןּ, אַוְיבּ מַעַן הַאֲטָם בְּכָלְלָן נִיט קְיַיְן חַוָּן
פֿאָרָן הַעֲכָרָעָן גִּיסְטִיקּעַ עֲנֵינִים? וְוִי קָאָן מַעַן לִיְיַיְן פֿאָרָן יִדִּישָׁן, אַוְיבּ
די פֿאַנְטָזְיַיְעַ אַיז צו אַרְעָם צו קָאָנוּן אַוְיכְּנָעָמָן זַאֲכָן, וְוָאָסּ עַס אַין אָזְמַ
מעַלְעָךְ זַיְמִישָׁגּ צו זַיְן מִיטָּן גַּעֲוִוִינְטְּלָעַן שְׂכָלָ אַדְעָר מִיטָּן דֵי פֿינְ
חוֹשִׁים? מַעַן מוֹן זַיְן מִיטָּן דֻּעַם אַינְעוּווִינְקְסְּטָן לִיכְטָן פּוֹן דַעַר וְוּלְטָ אָזְמַ
זִיכְעָר, וְוִי מַעַן אַיז מִיטָּן, "אוּסְגַּעַשְׁטָעָרְטָן הִימָּלָ אַיבְּעָר אַונְדוּזָר קָאָפּ",
אוּבּ מַעַן וּוְילָ זַעַן דֻּעַם מָאוֹר שְׁבָתוֹהָ, דָאָסּ פֿאַרְאָבָּרְגָּעָן לִיכְטָן פּוֹן יִדִּישָׁ
קִיטָּ. מַעַן אַיז, מַעַן אַונְדוּרָעָן וְוּרְטָרָעָן, נִיט מַסּוֹלָ צו זַיְן אַיד, אַוְיבּ מַעַן
אַיז נִישְׁטָ גַּעֲבַעַנְטָשָׁת מַעַן דֻעַם וּוְילָן אָז דַעַר פֿיְאַיקִיטָן זַיְן גְּלוּבָן. אַיז
וְוָאָסּ אַיךְ זַאֲגָ גְּלוּבָן, מִיזְ אַיךְ עַס, וְוִי אַירָ זַעַם, נִיט דָוקָא אַינְעָם טַעַר
לְאַיְשָׁן זַיְנָעָן, גִּיכְעָר אַינְעָם טַעַלְעָלָרְגָּישָׁן, — אַין דֻעַם זַיְנָעָן אַין זַעַלְכָן
פֿרְץָ הַאֲטָם גַּעֲזָגָטָן, אָז, דֵי וְוּלְטָ אַיז נִיט קְיַיְן קְרֻעְטְּשָׁמָעָן, אָז, דֵי וְוּלְטָ
הַאֲטָם אַחֲרִיךְ... יָאָ, אַיז מַוְן זַיְן זִיכְעָר, אַז אַוְיבּ אַפְּילּוֹ לִיתְדִּיבָּר קָאָן
ニישט געמאַלט זַיְן אַזְאָן זַאָךְ, וְוִי לִיתְדִּיבָּר...

גְּלוּבָן אַיךְ, אָז עַס אַיז פֿאָרָן דֵי, אָז עַס אַיז פֿאָרָן אַ דִּין וְחוֹבָן
אַדְעָר, רופּט עַס, אַוְיבּ אַיךְ וְוּלְטָ, אַבְּאוֹאַסְטוּין פּוֹן דֻעַם מַעַנְטָשָׁנָט
אַחֲרִיות — פּוֹן זַיְן אַחֲרִיות פֿאָר זַיְךְ אַלְיַין, פּוֹן זַיְן אַחֲרִיות פֿאָר זַיְן
איְגַּן הָאָרֶץ אַז דֻעַם הָאָרֶץ פּוֹן דַעַר וְוּלְטָ . . .

איְגַּן אַט דֻעַם זַיְגָעָן, זַאֲגָ אַיךְ, אָז וְוִי אַמְעַנְשָׁת אַזְאָן וְוִי אַיד, וְוָאָסּ
בַּיִּמְרָ אַיז עַס אַיז זַאָךְ, קָאָן אַיךְ זַיךְ נִיט פֿאָרָן אַזְאָן קְיַיְן שָׁוָם יִדִּישָׁן
קְרֻעְדָּא אַז דֻעַם עֲרַשְׁטָן אַזְאָן פֿוֹנְדָא מַעַנְטָשָׁאַזְאָן אַנְיַיְמָאַמְּנָה... כְּגַוְיִם
— אַין גְּלוּבָן.

אוּפּ אַט דֻעַם אַבְּיסָל וְזַאֲקְלַדְיָקָן אַזְאָן דַאְזָר פֿעַטָּן יִסְוָה, הָאַלְטָן זַיךְ
מַיְינָעָ אלָעָ וְוִוְיטָעָרְדִּיקָן אַנְיַיְמָאַמְּנָה. כְּבוּעָ אַוְיסְרָעָכָעָן, פֿאָרָשְׁטִיט

זיך, נאר די עיקרדיקע צוישן זיך און, ווי וווײיט מעגלען, אין דער אַרְדָּעַ נונג, וועלכע קאָן קלערעד מאָכן די אַינְגּוֹוִינִיקְסְּטָעַ שִׁיכּוֹת, וואָס זיך האָבָן אַינְגּוֹר צו דעם אַנדְרָעָן אָוָן צו דעם פֿונְדָּאָמְעַנְטָאַלְסְּטָן פֿוֹן זיך -- דעם אָנוּ מאָמֵין -- באָמוֹנה.

כָּגֶרְוִיבָּן, — ווַיְיַיְךְ אָיךְ ווַיְיַיְךְ אָוָן ווַיְיַיְךְ אָיךְ מָוֹן גְּלוּבָן — אַיְן דַעַם קִיּוּם אָוָן דַעַם אַוְמַאָרְבִּיטְלָעָן וּוּרְעַטְפָּן מִין פְּאַלְקָן.

אָיךְ גְּלוּבָן, אָיךְ ווַיְיַלְאָן אָיךְ אָיךְ מָוֹן גְּלוּבָן אַיְן אַונְגְּזָעָר הַיִּהְיֶה סְטָאָדִישְׂ-נַאֲצִיאָנָאָלָן קִיּוּם נִיט ווַיְיַלְאָן עַס אַיְן דָא עַפְעַס אַבְּיַאלָּגָאיַּה שָׁעַר גַּעֲזָעַץ פֿוֹן קַאֲלַעְקְטִיוּוּר וּוּלְבְּסְטְּדָעְרָהְאַלְטוֹנוֹג, נַאֲרַן ווַיְיַלְאָן אַונְגָּדָעָר גַּעֲשִׁיכּוּטָע, גְּלוּבָן אַיְיךְ, האָט גַּעֲהָטָן אָוָן וּוּעַט אַוְיךְ וּוּתְעַרְעַר האָבָן אָזִין, אַוּוּרְטָן, אַוּוּרְטָן. קִיּוּם פֿוֹן קִיּוֹסְ-דּוּוּגָן אַיְן פֿאַר יִידְן, פֿשּׁוּטָן, נִיט מַעְגְּלָעָה, שָׁוִין נִיט גַּעֲרָעָדָטָן דַעַם, וְאָס אַזָּא מִין עַקְוִיסְטִירָן אַדְעָר וּוּגְעַטְרִירָן סְתָמָן אָזִין — אַיְן אָפְשָׁר נַאֲרַן נִיט נִיטִּיכְיָק, אַחַיד קָאָן לְעַבְנָן — אַפְּלִיכְיָא אַבְּיַטְעָר אָוָן אַפְּנִיצְטָעָר לְעַבְנָן — נַאֲרַן דּוּרְפְּאָרָה, וְאָס עַס וּלְיַטְמָן זִיךְיָם נִיט שְׁתָאָרְבָּן אַדְעָר ווַיְיַלְאָן עַס אַיְן בַּיִּים דָא אַמְּרוֹא פְּאַרְטָן טוֹיטָן. אַקְאַלְעַקְטִיוֹו, אַפְּאַלְקָה, דּוּרְהַוִּיפְטָא אַזָּא פְּאַלְקָה, וּוּי מִיר יִידְן זִינְגָּעָן — אַפְּאַלְקָה, וְאָס בָּאוֹוָאָרָנְטָן נִיט זִינְגָּעָן זִינְגָּעָן אָוָן טַעַכְטָעָר מִיט קִיּוּן שָׁוָם פֿעַרְזָעָן-לְעַכְרָעָר וּכְבָרְקִימָט, אַפְּאַלְקָה וְאָס מִיט וּוּי עַקְוִיסְטִירָן וּוּי אַפְּאַלְקָה, מַאֲכָט עַרְדָּס אַזָּא זִיךְיָה אַפְּט זִיךְיָה עַקְוִיסְטִירָן, נַאֲרַן שְׁוּעוּרָעָר, אַפְּאַלְקָה, וְאָס שְׁטָעַלְטָן אַזָּא זִיךְיָה אַפְּט זִיךְיָה עַקְוִיסְטִירָן, פֿשּׁוּטָן, אַיְן סְכָנָה — מֹות — וּוּנְגַּאַקְסְּטָנָסָן, אַיְן זִיכְרָעָר אַוְיגָן — וּוּדְעָטָן זִינְגָּעָן, אָזִין זַאֲלָה אַיְם לִידְן אַדְעָר זִיךְיָה מַסְרָר נִפְשָׁת זִינְגָּעָן. אָוָן וּוּדְעָטָן זִינְגָּעָן עַס קָאָן אַונְגְּזָעָר פְּאַלְקָה נַאֲר דָאָן, וּוּעַן נִיט בָּהָיוֹז אַונְגְּזָעָר אַלְטָעָה הַסְּטָאָרְיִישָׁעָה דּוּרְפְּאָרָנוֹגָה צִיכְוָנָת זִיךְיָה אַוְיסָמִיט עַפְעַס אַזְוִינָס, וְאָס בַּיִּקְיָין אַנְדָּעָר אַומָּה אַיְן עַס נִישְׁטָא, נַאֲר וּוּעַן אַיְיךְ אַונְגְּזָעָר אַיְצְטִיקָה לְעַבְנָן אַיְן אַשְׁעַפְעַדְרִישָׁעָה הַמִּשְׁךְ פֿוֹן דַעַם גַּעַהְיִיבָּעָנָם אַמְּאָלָה, אַהֲמָשָׁךְ, וְאָס קִיְּגָעָר, אַחַזְיָה אַונְגָּזָה, קָאָן אַיְם נִיט רַעַאַלְיָוִן. בְּלִזְוֹן דַעַר בָּאוֹוָאָסְטוֹזָין אָזִין גַּרוֹסִעָה לְעַבְנָס דּוּרְפְּאָרְגָּנוֹגָן, וְיִי מַאֲרָאַיִישָׁעָה כּוֹחוֹת אָזִין אַלְעָאָנְדָּעָר גִּיסְטִיקָה אַוְצְרוֹת וְאָס מִיר האָבָן גַּעַזְאַמְלָטָן אָוָן וְאָס מִיר זַאֲמְלָעָן פְּאַר זִיךְיָה אָזִין פְּאַר דַעַר וּוּלְטָטָן פֿוֹן אַנְדָּעָר יַעַלְקָעָר, בַּיִּי דִי מַעַר יַכְעָר אַנְדָּעָר סְטָאָבִילָעָה תְּנָאִים פֿוֹן זִיךְיָה קִיּוּם, נִיט גַּעַקְאָנָט אַיְלְגָעַזְאַמְלָט וּוּרְוָן — בְּלִזְוֹן אַטְט דַעַר גְּלוּבָן אַיְן אַונְגְּזָעָר קַרְעַאַטְיוּוּר גִּיסְטִיקָעָר אַנְדָּעָר שִׁיחִיקִיט, בְּלִזְוֹן דַעַר חֹשֶׁן אָזִין לְאַרְדָּעָם דַעַם בָּאוֹוָנְדָּעָר טִיכְוָן נִיגְגָּזָן, וְאָס מִיר זִינְגָּעָן אַרְיָין אַיְן דַעַר וּוּלְטָטָס סְפָעָרָן-מוֹזִיק — האָט גַּעַקְאָנָט מִאָכָן מַעְגְּלָעָן פְּאַר אַונְגְּזָעָר גַּרְוִיָּה סְעִידִים דַעַם עַקְסָטָאָן אָזִין פְּאַר דִי מַאְסָן — דִי מַשָּׁא פֿוֹן מִסְרָתָן נִפְשָׁת.

— פון דעם מסירת נושא, וואס איז אזי אטט די טראגיישע גלארייע פון אונדזער געשיכטע. מיר דוכט, דעריבער, או יידן וועלן אדר זיין, ווי א פאַלָּק, גיסטיק שעפעריש און מיליא אנדערש קולטורעל ווי אנדערע פעלקער, אדר עז וועלן גאר ניט זיין, און כ'מיין, ווען איך זאג עס, אלע יידן, ניט נאָר די, וואס זיינען איז גאות. אַפְּלִי ווען א סְקָפָן אונדו זאָלָן האָבָן די מעגלעכקייט צו באֹזעצְן זיך איז אַרְץ יִשְׂרָאֵל אָוֹן אַפְּלִי ווען מיר זאָלָן דארט האָבָן אָן אַיְגָן עקאנטאמיש אָוֹן פֿאַלִּיטִישׁ לְעָבָן — ווי זוּיַּיט אַגָּנָד, בֶּרֶת נאָר אַקְלִין לאָנד, קָאָן אַיְגָן אַונְדְּזָעָר צִיטָן האָבָן אָן אַיְגָן עקאנטאמיש אָוֹן פֿאַלִּיטִישׁ לְעָבָן, — וועלן מיר ניט האָבָן, ווי אַפְּלָק, קִין קִום, וואס האָט אַ ווערט אָן אַ ווערדע, אַיבִּיב מיר זאָלָן ווען דארט ככל העומדים, אָן ניט ממשיך זיין די אַיגָּנָאָרטִיקע עוֹאַלְצָיעַ פון אַונְדְּזָעָר גאנצְעָר הִיסְטָרִישָׁעָר דַּרְפָּאָרוֹנוֹג — אַנגָּעוֹהִיבָּן פון אַברָהָם אַבְּינוֹ בֵּין זיינע יִנְגָּסְטָע אַוְרָאָר אַינְיִקְּעָד.

נית בלויין, אָן דער פרעומד*, ווי אַ מײַעַט, אַיך אַיְגָן עט
הָאָגָּד, אַונְטָעָר זִין אַיְגָן עַנְעָר פָּאָגָן קָאָן אַזָּא פְּאָלָק, ווי דאס יִדְישָׁע, ויך אַסְיִמְלִיךְרָן — מַאֲרָאַלִּישׁ.

הָאָבָן דַּעַן אַונְדְּזָעָר נְבָיאִים ניט געהאלטָן אָן אַיְגָן וְאַרְעָנָעָן אָונְדוֹ
קָעָגָן גִּיסְטִיקָעָר אָוֹן מַאֲרָאַלִּישָׁעָר אַסְיִמְלִיךְאַצְּיעַ
פָּוֹן בּוּיָּוֹן מִזְבְּחוֹת פָּאָרְפָּרְעָם גַּעֲטָעָר אַוִּיפָּה דִּי בְּעָרְגָּה אָוֹן בְּעַרְגָּלָעָד
פָּוֹן יְהֻדָּה אַבְּעָר ניט בלויין אַמָּאָ, אַיצְטָעָקָוּסִיטְרָט אַוִּיךְ דִּי גַּעֲפָאָר
פָּוֹן גִּיסְטִיקָעָר פָּאָרְשָׁקָאָפָוָג אַדְרָעָר פָּוֹן עַבְדָּות בְּתוֹךְ חִירּוֹתָן, ווי אַחַד הָעָם
הָאָט עַס אַנְגָּרוֹפָּן, — אָן זִי עַקְוִיסְטָרָט ניט בלויין אַין דִּי לְעַנְדָּעָר פָּוֹן
עַמְּאָנוֹסִיפָּאַצְּיעַ, נאָר אַוִּיךְ אָן דַּעַם לְאָנְדָּפָּן אַוִּיטהָא-עַמְּאָנוֹסִיפָּאַצְּיעַ. אַרְ
מַעֲטוֹם, וואו מיר זאָלָן זִיךְ ניט גַּעֲפִינְגָּן, מוֹז, דַּרְבָּרָעָר, אַונְדְּזָעָר נָצְאָר
גַּאֲלָע טְרָאָטָעָגָע צִילָּן צו פָּאָרוֹזִיבָּרָן אַונְדְּזָעָר גִּיסְטִיקָקְוַלְטָרָעָלָעָגָע
נִיצָּה, — צו פָּאָרוֹזִיבָּרָן זִי, וואו מַעְגָּלָעָד מַאֲקִסִּימָאָל אָן אַיְגָן אַנְדָּעָר
עַרְטָעָר — כָּאַטְשׁ מִיגְּמָאָה. בלויין מַאֲטָעָרִיעָלָע גַּרְעָנָעָצָן, אַינְגָּעָשָׁלָאָסָן
לְאָנְדָּגָרָעָנָעָצָן, זיינען פָּאָר אַזָּא פְּאָלָק, ווי מיר זיינען, ניט גַּעְנוֹג. די
גְּרוֹיסְטָעָמָה פָּוֹן האָבָן אָן אַיְגָן לְגַטְטָנָה, ווי א סְקָפָן מִינְיָה, אָין
דַּעַם, וואָס דָּארָט וְוּלְּזָן מִיר, עַנְדְּלָעָד, קָאָנוּן אַרְאָפּוֹאוֹרָפָּן פָּוֹן זִיךְ דַּעַם
יָאָד פָּוֹן דַּעַר יִדְישָׁעָר גַּעֲשִׁיכְטָע אָוֹן וְוּלְּזָן אַפְּאָלָק, ווי אלע אַנְדָּעָר
פֿעַלְקָעָר, נאָר, פְּאָרְקָעָרָט, אָן דַּעַם, וואָס עַרְשָׁטָדָרָט וְאַלְטָמָן מִיר גַּעַ-
הָאָט אַ גַּרְעָסְעָרָע אָוֹן אַ פְּוֹלְעָרָע מַעְגָּלָעָקִיטָּט צו רַעַלְיוֹרָן אַונְדְּזָעָר

*די רעדע איז געהאלטָן גַּעַוְאָרָן אַיְן 1946.

רעכט און אונדזער פלייכט וויטער צו ענטויקלען די הויפט-שטריבן פון אונדזער היסטארישער אינדייזאלאיטער.

אין וואס באשטייען זיין? אוייסטען דעם עניין איי דא נישט מעג'ן לאך. וועל איך נאך פרואוון אנוויאן אויף די צוויי הויפט-שטעלונגען וואס זיגען דא בי אונדז בונגע צו דער פראגע — ווען, וואו און ווי איז זיין פארמייט געווארן דער יסוד פון אונדזער נאציאנאלאער פערזונלעבקיט. איינע פון די דזאיקע צוויי שטעלונגען — די, אין וועלכער איך גויב. — אין א היסטאריש-דיילעקסישע, אן עוואוציאניטישע, די צווייטע אין א דאגמאטיש-רעוואוציאנערע.

אן אויסטיטונג פון אט דער צויטער, דער רעוואוציאנער ערער, שטעלונג ווועט, דורך נעהצע, גויב איך, אונדז זאגן, וואס און דער טיিষט פון דער ערשותער שטעלונג — דער עוואוציאניטישער.

דער רעוואוציאנער ערער אינשטע איז דאס אלץ, וואס די לעץ טע צוויי טוינט יאד יידיש געשיכט און וועטלגעשביט האבן אויף געטאן פאך דער וויטער דיקער אינדייזאלאיטער. — איי עפֿעס א מין אונדזער פילגושטאטטן קער נאציאנאלאער אינדייזאלאיטער. — איז אונדזער מין שטראף פון גאט אדרע פון דער געשיכט און עס דארף אויסגעערטען און דער פָּרְגַּעַסְׂן ווערדן, עס מוו, הייסט עס, פָּאָרְקְּוּמְׂעֵן אֶן אַיבְּרָקְּעָרְבָּנִיש אֶן דער פָּעָבָּנִסְׂסְׂן פִּילְאָזְּפָּעָעָע, וואס ווערט באָרטאָקט ווי עפֿעס א מין אומגעונטער פִּילְאָזְּפָּעָע, קרייפְּלָטָט געטאַ-פִּילְאָזְּפָּעָע, נאך א מער ערנסטע אַפְּעָרָצְּיָע דארף, לויט אט דער שיטה, געמאָקט ווערין אויף אונדזער פְּסִיכָּאָגָּע, וואס ווערט אַגְּגָעָנוּמָען ווי א גַּלוֹתִ-פְּסִיכָּאָגָּע. אַיְן אונדזער וויטערדיקון, פון אונדז אלײַן אַגְּגָעָצְּיִיכְּנָטָן, לְעַבְּנָסָגָגָג זאָל אַונְדוּ בָּאֲגִילִיטָן, פון איין זויט, עפֿעס אַזְּמָבָּאַשְׁטִימָטָע צֻקּוֹנְפְּטָמְזָוִיק אַיְן פון דער אַנדְעָר זַיִיט — אַגְּלָגָג פון די אַלְטָע פִּירְגְּלוֹתְּזִיקְּעָן נִינְגָוִים. הַכְּלָל, מִיר מִזְוָּן אַוְיְשָׁנִידָן, ווי אַעֲבָּדְּיק שְׂטִיק פְּלִיְישָׂן אַוְן מִיט גּוֹזָלֶד אַרְיוֹטְּרִיטִין פון אונדזער היסטָאָרִישָׂן פְּאָלָקְּסָ-אַרְגָּאָנִיזָם אלץ, וואס עס איז איז אַיְם אויסגעוואָקסָן אַיְן גּוֹוָאָקָסָן אַיְן מְשָׁךְ פון דעם צוּוִיְּטָוִינְטִיְּאָרִיךְן גַּלוֹתְּ-לְעָבָן.

אויף אט דעם מין אַנְטִי-היסטָאָרִישָׂן, וויל אַנְטִי-עוואָאַצְּיָאַנְטִיטִישָׂן שְׂטָאַנְדְּפּוֹנְקָט שְׂטִיעָן גַּראָד פִּאָרְשְׁטִיטִיעָרִיס פון א שיטה, וואס אַיְן דּוֹקָא גּוֹוָאָוִינָט צו גַּאֲרִיכִּיךְרָן די פִּאָרְגָּאָגָּעָנָהִיט, פון א שיטה, וואס אַיר הוַיְיפְּטִצְּיָיל אַיְן די אוֹיְפְּלָעְבָּוָגָג פון אַזְיָגָע צוֹוִיָּה מַעֲכְטִיקָע פְּאָקְטָאָרָן פון אונדזער היסטָאָרִישָׂעָר אַנְטוּיקְּלָוָגָג ווי דאס לְאָנד אַיְן דִּי שְׂפָרָאָךְ פון די אַבָּות... פון נאצִיאָנָאָלְדָן אוּבָּנָאָוִיף וְאַלְטָזְּדָקָן גּוֹקָאנָט דּוֹכָטָן, אַז דּוֹקָא אַטְּזִי פִּילְאָזְּפָּעָע פון נאצִיאָנָאָלְדָן רַעֲנָסָאנָס וְאַלְטָזְּדָקָן גּוֹדָרָאָט שְׂטִין אַוְיְפָן

שטאנדפונקט פון היסטאורישער עוואלזוציע און ניט פארען אין איר לאָנֶה געד קייט קיין אין ריגג אדער צוישנּרינגע. אין דער אמתן אבער איג' נאָירן איניקע זיער וויכטיקע אידעהָאנְגָּן אידע ניט נאָר אַינְצִיקע ריבּ גען אין דער לאָנגער קייט פון אונדווער פֿילְ-טוֹזְנְטִירְקִיךְ לעַבְּן; זיי זיינען גוּדייט צו לאָן אוּיפּ הַפְּקָר גַּאנְצָע טַקְטָאָרֶט פָּן אַטְדָּעֶר גַּאלְדָּעֶר יְרוּשָׁהִיקִיט. אָזְוִי ווֵי אַנְדָּעֶר נִיטְיִידִישָׁ דַּעֲנָסְאָנְסְּ-בָּאוּגְּנוּגְּהָה האָט זיך אוּיך אַטְיֵיל פָּן אַונְדוּעֶר נַאֲצִיאָנְאָלְעָר „תְּחִיה“ גַּעַשְׂטָעָט מִיטְן זְנִיט צו אַפְּרִיעְדִּיקָּעֶר אַכְמָעַט פֿרְעָהִיטָּאָרִישָׁעֶר. עַפְּאָכָּע אַין דער יְזִיְּשָׁעֶר גַּעַשְׂכִּטָּע, מִינְיָמִיזְרָנְדִּיק אַדְעָר אַנְגָּאנְצָן פֿאָרְלִיקָּעָנְדִּיק דָּעַם גְּרוּיסָן ווּעָרֶט פָּן דִּי שְׁעַרְפִּישָׁע אַנְטוּקְהָנוּגָּה, ווָאָס עַס האָבָּן גַּעַברָאָכָּט מִיט זיך שְׁפַעְטָעְדִּיקָּע הִיסְטָאָרִישָׁע תְּקוּפָּה.

מיר איזן מעד צום האָרָצָן די מִינְיָנָג פָּן יְעָנָג, ווָאָס זָאגּן, אָז גְּרָאָד די שְׁפַעְטָעְדִּיבְּלִישָׁע, נַאֲךְ-בִּיבְּלִישָׁע, תְּלֻמְדִישָׁע, גָּאוֹנִישְׁ-רְבָּנוּשָׁע אַנְטוּוּקִיךְ-לְוָנָגָּס-פָּאָזָן, ווֵי אוּיךְ די פָּאָזָן פָּן קְבָּלה אָזְנָה חִסְדִּות, האָבָּן דָּעַם יְדִישָׁן פְּאָלָק גַּעַגְּעָבָן די גַּעַשְׂטָאָל אָזְנָה דָּעַם פְּנִים ווָאָס עַס האָט גַּעַהָאָט אִין זִין יוֹגָּסְטָן, אִיצְטָחָרְבָּן אַדְעָר פֿאָרְאָלְזִיזְרָטָן אַשְׁבָּנוּשָׁ-מוֹרָהִ-אִירָאָפָּעָז אַישָׁן צָעָנְטָרָן.

אַיך גְּלוּיבּ, אָז דָּאָס יְדִישָׁע פְּאָלָק, ווֵי מִיר קָאנְעָן עַס אִיצְטָעָר, אִין זִין גַּאנְצִיקִיט אָזְנָה פֿאָלְקִיט מעד פֿרְאָדוּקָט פָּן אַפְּרָאָדוּקָט די לְעַצְטָע מַעַד ווֵי צְוּוִי טְוִיזָּנָט יָאָר פָּן זִין גַּעַשְׂכִּטָּע, ווֵי פָּן אַירָעָד רְדַשְׁתָּע טְוִיזָּנָט יָאָר. אָזְנָה דָּאָס אִין נִיט נַאֲר דַעְרָפָאָר, ווָאָס דָּאָס אִין אַיר גַּרְעַטְעַרְעַז הַעַלְפָט, אוּיךְ נִיט בְּלִזְוֹן דַעְרָפָאָר, ווָאָס אַטְ-זִי לְעַנְגָּרָעָד תְּקוּפָּה אִין די שְׁפַעְטָעְדִּיקָּע, ווָאָס דָּאָס מִינְיָנָט אָז זִי האָט אִין זיך אַיְינְגָּעָזָפָט אוּיךְ די עַדְשָׁטָע תְּקוּפָּה, מַאֲדִיפִיאָצְרָנוּדִיךְ אָזְנָה אַסְמִילְ-זִירְנָדִיךְ זִי מִיט זִיךְ, בָּעֵת אִין דער עַדְשָׁטָע עַפְּאָכָּע זִין-עַנְגָּזָן פָּן דָעַר צּוּוֹתָעָר קוּמִים גַּעוּזָן נַאֲר די וּרְיעָהִ-קְעָרְנוּדָעָר. נַאֲר אוּיךְ דַעְרָפָאָר, גְּלוּיבּ אַיךְ, אָז די דִיאָסְפָּאָרָאָ-תְּקוּפָּה אִין נִיט ווִינְצִיזְרָעָר, אַוְיָבּ אַנְטָגָן מַעַרְעָמָה, יְדִישָׁע גַּשְׁמִיכְטָן אָזְנָה יְדִישָׁע ווֵי די גַעַי שִׁכְטָע פָּן די יְדִישָׁע שְׁבָטִים אָזְנָה יְשָׁרָה, — ווֵייל עַדְשָׁט אִין די גְּלוּות-צִיִּינָן זִין-עַנְגָּזָן גַּעַגְּעָנָגָן די קָעְרָנְדָלָעָן, ווָאָס זִין-עַנְגָּזָן אִין אַונְדוּעָר אַיְגָּן לְאָנְדָן פָּאָרְזִיט גַּעַוּאָרָן, ווֵייל עַדְשָׁט דָאָן האָבָּן זִי גַעַגְּבָּעָן צִיִּי טִיקָּע פָּרוּכָּת. אִין אָרֶץ יְשָׁרָאָל אִין גַּעַשְׂטָאָנָעָן אַונְדוּעָר ווִיגְ-בָּעָטָל; אַוְיָסִ-גְּנוּזָאָקָּסִן ווֵי אַפְּאָלָק זִין-עַנְגָּזָן מִיר אִין דָעַר ווּעַלְמָה אִין גָּלוּת. עַדְשָׁט דָאָרט זִין-עַנְגָּזָן יְשָׁרָאָל, אָרוּיחָתָא וּקוּדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּעַוּאָרָן חד — אִינְסָ. דָאָרטָן אִין יְשָׁרָאָל גַּעַוּאָרָן ווָאָס ער אִין אָזְנָה תּוֹרָה, די יְדִישָׁע קוּטָוָר, — ווָאָס זִיךְ אִין. עַדְשָׁט דָאָרטָן האָבָּן, אַשְׁטִיגְעָר, תְּפִילָה פֿאָרְנוּמָעָן בַּי

אונדו דעם ארט פון קרבנות — און דאס אין א טיפסימבאָלישע ענְד
דרונג. זי סימבאָליזירט מיט זיך דעם פשוטן יידס, נישט נאר דעם
نبيאט איבערגין פון געצנדינערדי צו גאטעקסדינסט.

יעעה הנבי האט שווין טאקע לאנג געוואָסט, או גאט וויל ניט
קיין קרבנות, וואָס מען ברענטט מיט הענט, וועלצע זייןען אַיגָּגעָטונקט
אין בליט (ידיכם דמים מלאות) און או אַנטָּטָטָט קרבנות וויל ער ערִ
עלכקיט, אבער דאס אין געווען דעםنبيאט פֿרּוּמָּע פֿאָדְרָוּנָּגָּנָּה, ניט דעם
פֿאָלָּקָּס זיגדיק פֿעָּבָּן. ערשות נאָכָּן חֲרָבָּן אַיז דעם פֿאָלָּקָּס לעבן גערידי
ニיקט און געלְּיטְּעָרְט געווארן פֿוֹן דער זינְד פֿוֹן באָפֿאָקָּעָן מיט בְּרוּת גָּאָסָט
הוּוִין. ערשות דאן האָבָּן מֵיר זיך באָפֿרְּדִּיט פֿוֹן די לעצטָע רעטהָלָעָך פֿוֹן
עֲבוֹדָה זֶה — אַיז זייןען געווארן גָּאָסָט הַיְלִיךְ פֿאָלָּקָּס. ערשות דאן זינְד
מֵיר פְּטוּר געווארן פֿוֹן די כְּהָנִים אַיז געווארן אַיז אַ גְּרוּסָעָר מָאָס נָס
הַחֲנִים.... ערשות דעמאָט, ווּעַן מֵיר זייןען געגאנְגָּען גַּלוּת־אִינְן, גַּלוּת־
אוֹיס, אַיז די שכינה אַיז מיט אונדוּן מִתְּגַעַגְּנָעָן, — האט זיך אַיז משָׁך
פֿוֹן דָּרוּת אוּסְגָּעָרְקִיסְטָּאַלְּזִירְט דער ואָונְדָּרְקָעְבָּר „מוֹזָמָּן“ פֿוֹן „ישָׁ
ראָל, אוּרִיאָתָאָן וּקוֹדְשָׁאָן בְּרִיךְ הוּא.“

די נביאים זייןען געווען דִּי פֿאָרָאִיסְטָּאַגְּעָרָס, די צוֹאָגָעָרָס אַיז די
צּוֹגְּרִיטְּעָרָס פֿוֹן אַטְּדָעָם גִּיסְטִיקָּן דִּיְקְרִיוּוּן פֿוֹנָעָם יִדְּישָׁן פֿאָלָּקָּס,
און זיך — אַטְּדָעָר גְּרָעָטָר וּאוּבָדָעָר פֿוֹן אַונְזָעָר אַיז דער וועלטָט
געַשְׂכִּיבָּעָ, — זייןען צומְגָּרָעָסְטָן טִילְּצָה גַּעֲוָאָרָן אַיז אַרְץ יִשְׂרָאֵל.
דאָס אַיז אַמת. עַס אַיז אַבעָר אַזְיךְ אַמת, אוֹ נְבוֹאָה אַיז געווען דער מעָכְּ
טִיקְסְּטָרְפָּרְאָטְעָטָט קָעָגָן דער יִדְּישָׁעָר וּוּרְקְלָעְכִּיקִיט, ניט די יִדְּישָׁעָ
וּוּרְקְלָעְכִּיקִיט. אַיז דער נְבוֹאָה זייןען מאַגְּנִיכְעָטְטִירָט גַּעֲוָאָרָן די פֿאָטָעָן
צְיעָלָן גִּיסְטִיקָּעָ אַיז מַאְדָּלִישָׁע מַעְגְּלָעְכִּיקִיט פֿוֹנָעָם יִדְּישָׁן פֿאָלָּקָּס. אַבעָר
וּוּעַן האָבָּן אַטְּדָיְדִּי גְּרוּטָעָ גַּעֲלָעְכָּעָ פְּאָטָעָן אַנְגָּעָהָיִבָּן אַרוּסְצָזָגָיִן מִין
הַכּוֹחַ אַל הַפּוּעָל? ערשות אַיז דער עַפְאָכָעָ פֿוֹן די תְּנִאמָּן אַיז די אַמְּרוֹאָם,
וְואָס צּוֹוִישָׁן זיך זייןען שׂוֹין געווען ניט ווּינְצִיקָּעָר גַּלוּת־אִינְן, וְויִידְן פֿוֹן
אַרְץ יִשְׂרָאֵל.

און אַיז דעַן נִיטִיק צוֹ דער מאָגָעָן, אוֹ בְּרוּזָן גַּלוּת־יִידָּן זייןען געווען
די אַלְעָגָעָ גִּיסְטִיקָּעָ פֿאָגָעָ-טְּרָעָגָעָרָס פֿוֹן אַונְזָעָר פֿאָלָּקָּס, וְואָס זײַנְעָן גַּעַ
קְוּמָעָן בְּעֵת אַיז נָאָכָן חַתִּימָת־הַתְּלִמודָה? אַיז דעַן נִיטִיק צוֹ דער מאָגָעָן די
גָּאוֹנִים, די פּוֹסְקִים, די מַקְוּבְּלִים, די פִּיטְנוּםִים, די מַשְׂוְרִים, די פֿיְלָאָ
זָאָפָּן, אַיז די אַלְעָגָעָ-טְּרָעָגָעָרָס, וְואָס האָבָּן אונדוּן גַּעַפְּרִיט גַּלוּת־אִינְן, גַּלוּת־
אוֹיס?

בְּיַי זַיְאָלָעָמָעָן האָט אוּיפָּה די לְיִפְּוֹן אַיז די הַעֲרָצָעָר גַּעַברְעָנָט

גאטס ווארט, דאס ווארט פון די נבייאם; דאס איז אבער געוווען שוין גאר אן אנדער מדרגה פון דער ד'. דאס איז געוווען גאטס ווארט, וואס איז פֿאָרְמַעְנְטַשְׁלְעַכְט גּוֹוֹאָרֶן, גּאָטָס וּוֹאָרֶט, וּזְאָס הָאָט אַנְגַּעַהֲוִיבֵן צו ווּעָדָן דעם פֿאָלְקָס טּוֹאָנְגָה — מצוות און מעשים טובים. דאס איז געוווען שוין דאס מקיים וווערן פון דעם נבייאס רייך.

יע, דער נבייא — דאס איז געהַלְמַעְטָעָר אַיְדְעָאָז; דער תלמוד, דער פֿוֹסְק, דער שּוֹלְחָן־עָרוֹך — איז פֿרְאָקְטִישָׁר אַיְדְעָאָז, אוּרִף אַונְדוּזָעָר הַיְגַּנְטִיקָן לְשׁוֹן גַּעֲרָעַדְתָּ. יְשֻׁעָה הַנְּבָא אִז — אַחֲרִית הַיָּמִים, וּזְעַן עַס אִז וּזְעַן מְשִׁיחָה וּזְעַט קּוּמָעָן; מְשָׁנָה, גָּמְרָא, "יָד הַתְּהָקָה", שּוֹלְחָן עָרוֹך, מּוֹסְרָה — סְפָר, חֶדֶר, יִשְׂבָּה, פְּרוֹשָׁה, מַתְּמִיד, מְקוּבָּל, מּוֹסְרָנִיק, גּוֹטָעָר יָד, תְּסִיד — אַט די אַלְעָז תִּילְיִקְ-שְׁטְרָאַלְנְדִיקָע גַּעַשְׁטָאַלְטָן פון די לְעַצְטָע צְוּיִי טּוֹזִינְט יָאָר זִיְגָּעָן נִיט קִיְּן חַוְיָּוָת פון מְשִׁיחָס צִיְּטָן נָאָר פֿאָקְטָאָג, פֿאָקְטָאָג.

הַכְּלָל, אוּבָּא אִז דער תְּקוֹהָה אַז דער סְבִּיבָה פון די נְבִיאָים זִיְגָּעָן אַנְטְּפְּלָעָקָט גּוֹוֹאָרֶן דִּי בְּאַהֲלָטָעָנָע יְסוּדָות פון יַדְיָישָׁן פֿאָלְקָס גִּיְּזָה סְטִיקָן בְּנִיָּה, הַאֲבָן מִיר אִז דִּי שְׁפָעַטְעַרְדִּיקָע עַפְאָכָעָס אַטְ-דָּעָם בְּנִיָּן גַּעַז בְּרוּיט אַז צְוִיָּשָׁן זִיְגָּעָן פִּיר וּוּנְטָן גַּעַלְעָבָט. דער חָלוּם פון די נְבִיאָים אִז אַיְן גְּלוּת אַיְבְּרָגְעַזְצָט גּוֹוֹאָרֶן אוּרִף דער שְׁפָרָאָד פון ווֹאָר.

וּוֹאָר אִז גּוֹוֹיס קִיְּנָמָאָל נִיט אַזְוִי שִׁיָּה, אַזְוִי שְׁלָמוֹתְדִּיק, וּוֹי דִּי זִיְגָּעָן, וּזְאָס דער נְבִיא וּטְאַין חָלוּם, אַבָּעָר, אַיְר וּוּט, רְבָוָתִי, צְגַעְבָּה, או אִז דִּי אַלְעָז תִּוְנְקְלִיקִיטָן פון אַונְדוּזָעָר מַעַר וּוֹי צְוּיִי טּוֹיָוָנִט יַאֲרִיקָעָר וּוּאַנְדְּעָרָנוּג הָאָט שְׁטִילְעָהָהִיט גַּעַלְיָיכָטָן אַ שְׁטָרָאָל פָּגָעָם נְבִיאִישָׁן לִיכְטָמָה, אַז אִז דִּי אַלְעָז גְּלוּתָן אַז גּוֹוֹעָן שְׁוִין עַפְעָס פון באַחֲרִית הַיָּמִים, פון מְשִׁיחָס צִיְּטָן.

אוֹז דאס אִז נִיט קִיְּן מְפִיצָה, מִינְיָעָן פְּרִיְינְד. אַיְן אַונְדוּזָעָר יַדְיָישָׁן לְעַבָּן אִז כּוּמָעָט וּוֹי מְקוּם גּוֹוֹאָרֶן דִּי נְבִואה פִּון וּתְמִלָּא הָאָרֶץ דִּעָתָה כִּמְים לִים מְכִסִּים". מִיר זִיְגָּעָן אַ פֿאָלְקָס פִּון וּוִיסָּן, אַ פֿאָלְקָס פִּון אַומְעַנְדְּלָעַכְעָר לְיִבְשָׁאָלָט צו וּוִיסָּן, אַ פֿאָלְקָס פִּון פְּעַרְגָּעָן אַז גְּרוּיס דְּרָךְ אָרֶץ פָּאָר לְעַרְגָּעָן, אַ פֿאָלְקָס, וּזְאָס זִין עַדְמָה הָוָה אַיְז עַדְמָה הַבָּא.

אַיְן אַונְדוּזָעָר לְעַבָּן אִז כּוּמָעָט וּוֹי מְקוּם גּוֹוֹאָרֶן דִּי נְבִיאָשָׁר אַיְדְעָאָלָפָס פִּון פְּרִיְינְד אַזְוּנְדְּלָעְבָּקִיטָה. מִיר זִיְגָּעָן גּוֹוֹאָרֶן אַיְנְגִזְקָעָפָלְק אִזְזָעָר דִּעָר וּוּטָט, וּזְאָס קָאָז בְּאַמְתָה נִיט סְבוּבָּזִין קִיְּן בְּלָוט. כָּאַטְש אַדְעָר וּוִילְעָדָן הָאָט אוּרִף אִים גַּעַמְאָכָט אַוְיְהָלְבָּל בְּלָוט בְּלָבְוּלִים אַז פֿאָרָגָן זִין בְּלָוט, וּוֹאָסְטָרָעָר. מִיר זִיְגָּעָן גּוֹוֹאָרֶן אַ פֿאָלְקָס, וּזְאָס זִיְגָּעָן אִיז

געגע טיען ליידן האבן אים אויסגעלאערנט מיטצ'ולידיין מיט אנדעראע, אַפָּלָק, וואס האט געוכט און ווֹט אַיִינְזֶוּפֵרָן גָּטָס קַעֲנִיגְרִיךְ אַין דָּעָר וועטלט (לתקון עולם במלכות שדי) — טאָקָע אַין דָּעָר וועטלט, וואס אַין פָּאָר אִים גַּעֲוָאוֹרָן אָן עַשְׁאָפָּאַט (בִּיאָלִיכְסָם כָּל הָאָרֶץ לְיִגְדּוֹלָם). אַ פָּאָלָק ווֹאָס הַילִּיקְ לְעָבָן אַין הַיְלִיקְעָר טְוִיט, אַמְוֹנה אַין קַדְשָׁה-חַשָּׁם, האבן באַמת אַבָּן גַּעֲטִילָת דִּי בְּלַעֲטָעָר פָּוֹן זַיִן גַּעֲשִׁיכְטָעָ — אָן נִיט נָאָר פָּוֹן דָּעָר גַּעֲשָׁרִידָ בעגעער גַּעֲשִׁיכְטָעָ, אַ פָּאָלָק, וואס האט באַוִוִין אַוִּיצְחוּתִין אָן מַשְׂיחַ צָוָן אַין גַּפְוָת דִּי וְאַונְדָּעָרְלָעָכָע שְׁפָרָאַךְ אָן לִיטְעָרְאַטָּוָר, וואס עַס האט אַגְּגָהוּבִין צָו שָׁאָפָּה, ווֹעַן עַס האט גַּעֲיָבָט אַין זַיִן אַיְגְּגָעָנָם לְאָנָדָן, אָן וואס האט באַוִוִין נִיט קִיְּנוּ קַלְעָנָרָן וְאַונְדָּעָרְדָּעָרְמִיטָּה, וואס עַס האט זַיִן אַלְטָע אָן אַיְבִּיקָע שְׁפָרָאַךְ אָן לִיטְעָרְאַטָּוָר באַשְׁאָנָקָעָן מִיט צָוָיִי יְוָגְגָרָעָ שְׁוּעָסְטָעָר, דִּי אַרְאָמָעָאַישָׁע אָן דִּי יְדִישָׁע שְׁפָרָאַךְ אָן לִיטְעָרְאַטָּוָר, אַ פָּאָלָק... אַבָּעָר צִי דָעָן אַיִן פָּאָר מִיר נִיטִיתִיק אַוִּיסְצְרוּכְעָנָעָן דָעָם גַּאנְצָן צָעָטָל גִּיסְטִיקָע דְּעָרְגְּרִיכְוּנָגָעָן, וואס מִיר האָבָן אַ דָּקָנָק אַונְדָּעָר לְעָבָן אָן אַונְדָּעָר לְיִידָן צָוִישָׁן דִּי פְּעַלְקָעָר פָּוֹן דָּעָר וועטלט?

די עַטְלָעָכָע בִּישְׁפִּילָן האָבָן אַיךְ גַּעֲרָאָכָט נָאָר כְּדִי צָו אַיְלָסְטָרִירִין מִין אַנְמָמִין בְּנוּגָע צָו אַונְדָּעָר הַיְסְטָרִישָׁר יְרָוָתָה.

אָן זַיִן מַעַן נִיט זַגָּן, אַו פָּאָר יְעָבָן זַיִן וואס הַיְתָן נִיט אַלְץ, וואס שְׁטִיטָת אַין שְׁוֹלְחָן עַרוֹך, אַיִן דָאָס אַלְץ וואס אַיִן דְּעַרְמָאָנָט גַּעֲוָאָרָן, נִיט מַעַר ווי עַפְעָס אַ שִׁינְגָּר יְרָוָה-בְּעָכָר, אַ שְׁטִיק רַאֲמָאָנִיק, — נִיט לְחַשְׁמִישָׁ, נָאָר, ווי דִי חַנוֹה-לִיכְטָלָעָךְ, לְנוֹו. נִיְּנָה, עַס אַיִן צָוָן נְצָזָה, — בָּאָטָש אַיִן אָן אַונְדָּעָר פָּאָרָם אָן מִיט אַונְדָּעָר בְּנוּתָה, — ווי אַיךְ וועַל עַס באָלְדָּרְפָּוָן באַוִוִין.

פְּרִיעָר ווֹיל אַיךְ מַאְכָן דָעָם אוַיסְטָפִיר, אָו ווֹעַן מִיר זַוְּכוֹן אָן אַונְדָּעָר הַאֲרָגָאנְגָעָנָהִיט דִי קוֹוָאָהָן, וואס קָאנָעָן אָן דָאָרְפָּן אַגְּטָרִינָקָעָן אַונְדָּעָר לְעָבָן אָן אַונְדָּעָר שָׁאָפָּה, דָאָרְפָּן מִיר זַיִן נִיט רַעֲכָנָעָן, אַזְוִי ווי מִיר האָבָן זַיִךְ פְּרִיעָר קִינְמָאָל נִיט גַּעֲרָעָנָט, מִיט דָעָם אַפְשָׁטָאָם אָן דָעָם יְחָסָ פָּוֹן דִי קוֹוָאָלָן — צִי זַיִן זַיִן אַרְצִי-שְׁרָאָלְדִּיקָעָ אַדָּעָר גַּלוֹתְדִּיקָעָ, נָאָר מִיט יְחוֹסְ-עַצְמָמָה, דִיְהָ צִי זַיִן זַיִן אַטְזִי קוֹוָאָלָן שְׁוִין אוַיסְגָּעָטְרִיקָנָט, לְיִיִ דִּיק אַדָּעָר זַיִן זַיִן זַיִן פָּוֹן אָוֹן שְׁפָרְדְּלָנְדִּיק . . . פָּוֹן יְעַדָּעָר עַפְאָכָעָן פָּוֹן יְעַדָּן שְׁטָרָאָם, פָּוֹן יְעַדָּעָר שְׁטָרָעָמוֹגָן אָין אַונְדָּעָר הַיְסְטָרִיאָרִישָׁן לְעָבָן דָאָרְפָּן מִיר אַפְּקְלִיְיבָן דִי וּוּעָטָן, דִי רַעְלִיגְיְ�וָעָ, עַטְיִישָׁ, אַיְטָמְלָעָקָטוּ עַלְעָ אַדָּעָר קִינְסְטָלְעָרִישָׁע דְּעָרְגְּרִיכְוּנָגָעָן, וואס קָאנָעָן אַונְדָּן הַעַלְפָּן זַיִן צּוֹגְבָּנוֹגָן צָו אַונְדָּעָר הַיְסְטָרִיאָרִישָׁר טְרָאָדִיצְיָע, נִיט זַיִינְדִּיק גַּעֲבָנוֹגָן פָּוֹן אַיר.

איך גלוביב, אוஆ לע שטראמען, אלע שטרעמוונגען פון אונדזער אמאלאיקער שעפערישקיט קאנען אוון דארפֿן גערן, אוון באָרכּוּכּפֿערן אונדזער שאָפְן איצט אוון אלע מאָל. בּגּלוֹבּיבּ, או די אלע סתרות וואָס זיינען געווען בלויין אַ צִיטִיזָאָךְ. זיַּי זיינען געווען אַ פֿאָרָאַיבּעֶרְגּוּנְדִּי קער אויסדרוק פון יונעם עקסטרעמעוים, פון יונער שארפֿקִיט, וואָס צִיכְּבָּנְט אָוִיס יעדע בִּתְהָה, ווען זי אַיִּז נִיִּי — אַפְּלִיאָו פָּאָר זִיךְּ אַלְיִין, ווען זי זעט אַרְוָם זִיךְּ, פון אַיִּין זִיךְּ. גּוֹלִיכּגּוֹלִיכּטִיקִיט, אוון פון דער אַנדְזָעָר זיַּיט — בִּיטְעָרָע קענְגּוּרְשָׁאָפְּט, ווען זי מּוֹז, דערְלִיבָּר, זיַּי מִילְּטָאָגְּטִישׁ, פֿאָגְּנָאָטִישׁ אָוּן גּוֹזָמָדִיק, אַנדְעָרָשׁ וּעָרָט די לְאָגָע שְׁפָעָטָר. די שְׁפִּיצְּן פון דער יונגעָר אִידִּיעָס אַיְנְגּוּשְׁפָּאָרְטִּיקִיט וּוּרְן בִּיסְלָעְכּוּיָּז אַפְּגּוּרְבִּין, די סתרות צוּישָׂן דער נִיעָר שִׁתָּה אָוּן דער אַלְטָעָר וּוּרְן, מַעַר אַדְעָר ווּינְצִיקָּר, אויסגעָלִיכּין, אוון די נַעֲכְּטִיקָּע שׂוֹנָאִים ווען זִיךְּ אַלְיִין נִיט אַרְוָם וּיְיִזְרָעֵן שְׁוֹתְּפִּים . . .

אַ קְּפָּאָרָן בִּיְשְׁפִּילְּ דַּעֲרָצָהוּ הָאָבָּן מִיר אַיִּן דַּעַר סָאַצְּיָאָלָעָר אָוּן קוֹלְדִּי טוּרְעָלָעָר גַּעַשְׁכִּטָּע פון די אִירְאָפְּעָאַישׁ יִדְּן אַיִּז 1919 אַרְהָנוֹנְדָעָרט. אַיִּן דַּעַר עַרְשְׁטָעָר הַעַלְּפָט פון דֻּעַם דָּזְוִינְקָן יִאָרְהָנוֹנְדָעָרט הַאט גַּעַלְּאָקְעָרט אַ מְלָחָמָה צוּישָׂן אַרְטָאָדָקְסִּיעָ אַוְן רַעְּהָאָרָם אַיִּין מְעָרָבָה, צוּישָׂן חֲסִידָות אָוּן השְׁבָּלה — אַיִּן מַוְּרוֹחָאִירָאָפְּעָ; אַיִּן דַּעַר צְוִיְּוִיטָר הַעַלְּקָטָה אַוְיסְטָר גַּעַרְבָּאָרָן אַ נִּיעָר גְּרוּסָע מְחַזְּקָתָה — צוּישָׂן דַּעַר סָאַצְּיָאָלָעָר אָוּן דַּעַר נָאָר צִיאָנָאָלָעָר אִידִּיעָ... די אלע מְחַזְּקָתָה, די אַלע מְלָחָמָה זִייןָן, סּוֹף כָּלְסּוֹף, אויסגעָלִיכּין גְּעוֹאוֹרָן.

חֲסִידָות הַאט אַוְיסְטָרְדָעָרט דָּאָס רַעְּגִיְּזָעָגְּלִיל, וואָס הַאט גַּעַזְּ הָאָלָטָן בִּי פֿאָרְגּוּלְיוּוּרָט וּוּרְן, אוון עַקְּגַּעַנְדִּיקְן נִיעָר קוֹוָאָלָן פון גּלוֹבּּין, הַאט עַס באָרכּוּכּפֿערָט די יִדְּיִישָׁ פֿאָלְקָס-פֿאָגְּנָאָטִיעָ, וּיְאַוִּיךְ די שְׁעַפְּעָ רִישָׁע פֿאָגְּנָאָטִיעָ פון יְהִידִּים. הַשְּׁכָּלה הַאט באָרכּוּטָר גַּעַדְאָנָקָן, זִוְּיָּונְדִּיק אִים אַ וּוֹעֵג צַוְּגָעָרְנוּרְקוּלְטוּר. דַּעַר באָרכּוּטָר גַּעַדְאָנָקָן פון אַיִּין טִיְּלָה יִדְּן אוון דָּאָס אַוְיסְטָרְגּוּאָכְטָעָ רַעְּגִיְּזָעָגְּלִילִיְּזָעָגְּלִילִיְּן, הָאָבָּן בִּישְׁטָ גַּעַקְּגָּנְטָ לְעַבְּן בְּשַׁלְּוּם צוּישָׂן זִיךְּ, אוון עַס הַאט אַוְיסְטָר גַּעַרְבָּאָרָן אַ קְּרִיגְּ — די מְלָחָמָה צוּישָׂן מְשִׁיבְּדִים אַוְן חֲסִידִים — אוון עַס הַאט זִיךְּ גַּעַדוֹכְטָה, אוֹ דָּאָס וּוּעַט זִיךְּ אַ מְלָחָמָה אַוִּיפְּתָה לְעַבְּן אוֹן טּוֹיטָה: אַדְעָר הַשְּׁבָּלה זִוְּגָעָר טְרִיאָומְפִּרְן, אוון עַס וּוּעַט קִיְּין זְכָר נִיט בְּלִיְּבָן פון חֲסִידָות, אַדְעָר חֲסִידָות וּוּעַט מְנַצְּחָה זִיִּין, אוון עַס וּוּעַט נִיט זִיִּין מַעַר קִיְּין סִימְן פון אַוְיסְטָרְגּוּלְעָרטִיקִיט אוֹן מַעַדְרָנָעָר בִּילְוָנָגְ בִּי יִדְּן. אַזְּוִי הַאט זִיךְּ גַּעַדוֹכְטָה אַיִּין דַּעַר צְוִיְּוִיטָר הַעַלְּקָטָה 1919 אַרְהָנוֹנְדָעָרט. אַבָּעָר אַט ווּיְיִזְרָעֵן זִיךְּ אַיִּין דַּעַר צְוִיְּוִיטָר הַעַלְּקָטָה — די אַיְבּוּרְקָע צְוִיְּיָ פון די דַּעַר

מאונטנש פֿיר נייע אידיענ-שטראמען איגעם יידישן לעבן: עס הייבט אן אויפּווארן דאס מאדערגע נאציאנאלע באואווארזויין, פֿון איין זיט: פֿון דער אנדער זיט, דריינט אריין אין דער יידישער טביה די טאציאלע אידיעע, — נייע צוּיִי כוחות, וואס אַנגלאָן זיך צוּישן זיך: נייע צוּיִי צדיק, וואס יעדער פֿון זיך וויל זיך אַמושל בעכפו. און ווידער, דאכט זיך, און איינער פֿון די צוּיִי נייע פֿאקטארן ווועט זיך מזון אונטערגבּה, אַז פֿאָר בײַידן איין ניטאָ קײַן אַרט אונטער דער זוֹן, אַז אַדר — אַדר נאציאנאליזם, אַדר סָאַצְיאַלִיזָם. אַבער אַינְגִּיכְן הַיִּבְּט אַז קָהָר צוֹ ווועַהָן, אַז אַז ניט אַזוי... עס בליצט אויףּ משאַ העסָּס געדאנק, — אַז בַּיִּ אַט דעם הַעלְן אַז שְׁנָעֵלְן לִיכְטְּ דער סָאַצְיאַלִיזָם דעם יידיש-נאציאנאלע מעסְיאָנוּם — אַז וַיִּ פֿאַרבְּרִידְעָרְן זיך... אַז אַנהְבִּיָּ אַז עס געווען ניט מעד ווֹי אַבלְיִין, אַז ער פֿאָרְלַעֲשַׂט זיך צוּיִי שנעה, ווֹי ער האָט זיך אַנגָּעָצָמָן. אַבער בַּיִּים סֻפֶּר פֿון יַאֲרָהָנוּדָרָט ווַיּוֹזַע ער זיך ווֹיָהָר, אַז דָּעַן אַז ער שְׁווֹן מעד ניט קִיְּין מַעֲמָנָטָאָגָן אַוְיְבָלִיזָנוּגָן, נאָר אַליַּבָּם, וואס פֿילְיכְט שְׁטָעָנְדִּיק... עס איין ניטאָ, ווַיּוֹזַע יַיְךְ אַרוֹסִים, קִיְּין סָאַצְיאַלִעָמָד צוּישן דעם קָאמָפָן פֿאָר סָאַצְיאַלִעָר גַּערעַטְכִּיקִיט אַז דעם יידיש-נאציאנאלע רענעסָאנְס. עס איין פֿאַרְקָרְטָה, דָּא אַשותָׁה צוּישן זיך: סָאַצְיאַלִעָמָד נָאָר וַיִּ אַלְיִין הַעֲרָן-אוּפִיךְ צוּיִי צוּיִי צְדִיקִים, — די עיקר איין, וואס נָאָר וַיִּ אַלְיִין הַעֲרָן-אוּפִיךְ צוּיִי צוּיִי צְדִיקִים, — די ענערגיַעַס פֿון די פֿרְיעַרְדִּיקָע צוּיִי אַידְיַעַנְדְּ-פּֿינְטָן, די ענערגיַעַס פֿון חסידות אַז השְׁבָּלה, ווּעָרָן פֿאָקְטִישָׁ אַרְיִינְגְּעָגָסָן אַז די נייע צוּיִי לְעַבְנָסָן שְׁטוּרָאָמָעָן אַז פֿאַדְאַינְטָקָן זיך אַז יַעֲדָן פֿון יַיְךְ אַז אַזונְגָּדָר אַזְמָן: אַז דער יַדְישָׁר נאציאנאלע באָוּגָנָגָמָאָכָן שְׁוֹתָפָהָה די שְׁעַרְדִּישָׁ גַּעֲוָוָהָעָנָע פֿאָנְטָזְיָעָ, וַיִּ אַזְמָקְדִּיקָע גַּוְיִיכְ-בְּעַנְקָשָׁאָפָט פֿון חסידות — מיט די יַגְנְטְּלַעַכָּע קָוְלְטוּרְ-אַידְיַעַן פֿון אַוְיְקָלְלָעָרָגָן. פֿוֹנְקָט אַזְיִי בְּאַהֲעַטָּן זיך אַז דער סָאַצְיאַלִיסְטִישָׁ-דָּרְוָאַלְזִיכְרָאָנָרָעָר יַדְישָׁר באָוּגָנָגָה די מִסְרָתָה-גַּנְשָׁדִיקָע גַּעֲמִיטְ-צִשְׁמָטָאָגָן, די עַקְסָטָאָזָן, די אַוְיסָ-לִיְוָנָגָס-חַלּוּמוֹת, די קַזְזַוְכָּעָנִישָׁן פֿון חַסִּידָות מיט דער וועַלְטַעַכְקִיט אַז דער אַלְוַעַלְטַעַכְקִיט פֿון הַשְּׁכָּה... די פֿסְיכִּישָׁע טִיפְּן פֿון אַ יַדְישָׁ סָאַצְיאַלִיסָטָ, אַ פֿאַלְקִיסָטָ, אַ חַלוֹץ, זִינְגָן אַ פֿרְאַדוֹקָט פֿון דעם שְׁמַעַלְצְטָאָפָּ, וואס די פֿיְעָרָן פֿון גַּשְׁכִּטָּה הַאָבָן אַיִם אַונְטָעַרְגָּהָיִיצָט אַי מִיט סָאַצְיאַלִעָמָעָן באָוָאָסְטָזִין, אַי מִיט נאציאנאלע זעלְבָּסָט-בָּאָוָאָסְטָזִין... אַז עַנְלָעָכָן וועַג האָט דּוּרְכָּגָעָמָאָכָט דער קָאנְפְּלִיקָט: אַרטָּאַדְאָקִיסִע — רַעְפְּאָרְמִיזָם). דאס איין אַ הַיְסָטָאָרִישָׁעָר בִּישְׁפִּיאָ, וואס ווַיּוֹזַע אַונְגָּז, אַז עס איין מעגלעָן, נִישְׁטָן נָאָר אַז עס איין נִיטָּק זיך צִיעָן נִינְחָה פֿון אַלְעָ שְׁטוּרָאָמָעָן,

וואס האבן פִּיכְתָּ בְּ אֹן פֶּרְוַכְטְּבָאָר גַּעֲמָאָכְטָ אָוְנְדְזָעָר פֶּאָלְקָסִ-בָּאָדָן, אֹן אֹן
עַס מַאָכְטָ נִישְׁתָּ אֹוִיס וּוָאָס אַמְּאָלָהּ הָאָבָן זֵי זִיךְ גַּעַצְיוֹגָן אִין פֶּאָרְקָעְדְּטָעָ
רִיכְטוֹנְגָעָן . . .

אט לִיְיעָנָעָן מִיר אָזָא מִין דַעֲרַצְיְילָונָגָ, זֹו „אוֹיבָ נִישְׁתָּ נַאֲךְ הַעֲכָעָר“
— אֹן מִיר הָאָבָן פָּאָר זִיךְ אַכְשָׁרְןּ פֶּרְאָדוֹקְטָ פָּוֹן דַעַר חַסְדִּישָׁרְ פֶּאָלְקָסְ
פֶּאָנְטָאָיָעָ, אַיְבָעַרְגָּעַשְׁאָפָּן פָּוֹן פְּרָצָן, אַמְּאָדְעַרְגָּעָם שְׁרַיְבָעָרָ, אַקְינְדָּ פָּוֹן
דַעַר הַשְּׁכָהָ — מִיר הָאָבָן, הַיִּסְטָ עַס, פָּאָר זִיךְ אַכְשָׁרְןּ סִינְטָעָן פָּוֹן
חַסְדִּיתָ אָוּן הַשְּׁכָהָ. דַעַר מִין פָּוֹן פְּרָצָס גַּעַשְׁבָּטָעָ אִין אַסְצִיאָלְ-עַטְיְישָׁר
(דַעַם רְבִינְסָ הַעֲלָפָן אָנוּ אַרְעַמְּעַרְ פְּרוֹיָ אִין אַהֲכָרְעַ מְדָרְגָה, זֹו פְּלִיעָן
אִין הַיְמָלָ אַרְיִין), אַיְרָ וּוֹרָטָ אִין אַגְּצִיאָנָאָלְ-קָוְלָטְרָעְלָעָרָ . . . הָאָבָן
מִיר פָּאָר זִיךְ אַהֲרָמְאָנְיִשָּׁע צְנוֹנוֹיְגִּיסְטָוָגָ נִיטָ בְּלָוִיָּן פָּוֹן אַחֲסִידִישָׁן אָוּן
מְשִׁבְּלִישָׁן, בָּאָר אָוִיךְ פָּוֹן אַסְצִיאָלָן אָוּן נְאַצְּיָאָנָאָן מְאַטְיָוָוָ . . .
די גַּאנְצָעָ מַאְדָעְרָנָעָ יִדְיְישָׁע קָוְלָטָרָ אִין אָוּן דַאְרָף זִין אַסְדִּיחָכָל
פָּוֹן דַי אַלְעָ בְּתוֹתָה, וּוָאָס פְּרִיעָרָ הָאָבָן זִיךְ זִיךְ גַּעַרְגִּינְטָ צְוִישָׁן זִיךְ אָוּן
דָּרְגָנָאָךְ הָאָבָן זִיךְ זִיךְ אַוִיסְגָּלִיכָּבָן.

דאָס אִיז, גַּלוֹיבָ אַיְרָ, נִיטִיקָ צַוְּ דַעְרָמָאָנָעָן, וּוַיכְטִיקָ צַוְּ אַקְצָעָנְטִירָן
דַעְרָהְוִיפָּט אִיצְטָ, וּוֹעֵן צְוָלִיבָ דִי גְּרוֹיִיסָ נְסִינוֹתָ, וּוָאָס מִיר הָאָבָן בִּיְיָ
צְוָשְׁטִינָן אָוּן דַי נַאֲךְ גַּרְעַמְעָרָעָ יִסְוָרִיםָ, וּוָאָס מִיר הָאָבָן אַוִיסְצּוּשִׁיטָן,
שְׁטָאָרְקָטָ זִיךְ בִּי אָוְנָזָ דִי טַעַנְדָעָן, דַעַר יִצְרָהָרָעָ צַוְּ וּוֹרָן עַקְסְטָרָעָ
מִיסְטִישָׁ, אִיְגְּוִיטִיקָ, אָוּן וּוֹעֵן צְוַשְׁטָעָרָן דַעַם סִינְטָעָן אָוּן צְעַשְׁטוּבָן דַעַם
סְדִיחָכָל, וּוָאָס אִין מִיטָ אַזְוִיְפִּילָ מִי דַעְרָגְרִיכְטָ גַּעַוָאָרָ.

מעַן דַעַטְטַ אִיצְטָ מִיטָ פֶּאָרְאָכְטָוָגָ וּוֹעֵן דַעַר הַשְּׁכָהָ עַפְאָכָעָ — אַטָּ
דַעַר גְּרוֹיִיסָעָ עַפְאָכָעָ אָוּן אָוְנְדְזָעָרָ נִיטָ יִדְיְישָׁעָ סְאַצְּיָאָלְעָרָ גַּעַשְׁכְּטָבָעָ. מעַן דַעַטְטַ
מִיטָ בִּיטְוֹ אָוּן פֶּאָרְדָּרָאָסָ, נִיטָ בְּלוֹיָן וּוֹעֵן אַיְרָעָ צִיטְטוֹיִקְעָ חַסְרוֹנָתָ,
נַאֲרָ אָוִיךְ וּוֹעֵן אַרְעָעָ גְּרוֹיִיסָ אַוְפְּתָאָגָעָן, דָאָס וּוֹאָרטָ „מְשִׁבְּלָאָ“ אִין
גַּעַוָאָרָן עַפְעָס אַמְּינָ שִׁמְפּוֹוָאָרטָ, — וּוָאָס אִיזָ — דַעַר מְשִׁבְּלָאָ הַאֲטָ
גַּעַהָאָטָ אָן אַוִיסְזָעָן, וּוָאָס אִין נִיטָ לְוִיטָ אָוְנְדְזָעָרָ אִיצְטִיקָן גָּסָטָ. מַחְמָתָ
דַעַר שָׁאָלְעָכָן, וּוָאָס אִין אַפְּגַּעַבְּלִיאָקָעוּטָ גַּעַוָאָרָן, וּוֹאָרְכָטָ מעַן אַרְוִיסָ
דַעַם תָּוֹךְ, דַעַם גַּעַזְוָנָטָן יִאָדָעָ, וּוָאָס אִין גַּעַבְּלִיְיָיָן פָּוֹן אַיְרָ. . . וּבְכָן, הַשְּׁבִינָנוּ
נָאֹזָאָ, — לְאָמִירָ, רְוַתְּ מַעַן, זִיךְ אַוְמְקָעָרָן צְרוּיקָ צַוְּ דַעַר אַלְטָעָרָ גַּוְעָטָ
אַרְטָאָדָאָקָסִיעָ! אָנְדָעָרָ גִּיְעָן נַאֲךְ וּוֹיִיטָעָרָ. זֵי רְוַתְּ אָוְנָזָן צְרוּיקָ אִין
גַּעַטְאָ אַרְיִין. אִין אִיצְטָ, גַּרְאָד אִיצְטָ אַצִּיטָ אַצִּיטָ צַוְּ גַּעַזְעָנָקָעָן, אֹזְוַנְקָטָ אֹזְיָ
וּמִיר קָגָנָעָן נִיטָ אָוּן וּוֹיְלָן נִיטָ אַוְמְקָעָרָן זִיךְ צְרוּיקָ צַוְּ דַעַם עַקְסְטָרְמִיזָ
פָּוֹן דַעַר „עַפְאָכָעָ פָּוֹן אַנְטִיטָעָסָ“, זֹויְיָ קָאָגָנָעָן מִיר נִיטָ אָוּן

טארן ניט וועלן צוריק אוילעלעבן דעם אינזיטיטיקן טונזום פֿרונען איזאַ
לירטן און האַלב-פֿאָרגנִיּוּערטן, באַטש טיף-יידישן, געטאַלעבן ערְבָּ דער
עפאָכָּע פֿון עמאָנסֿיפֿאָצֿיעַ.

איך גֶּלוּבָּ, אָז דער קַאמְפְּרָאָמִים, וואָס מִיר האָבָּן דער גְּרִיכְתָּן נָאָז
אָז שְׁוּעוּרָן גַּעֲרָאָגָּלָּ, דֵּי פְּשָׂרָה צְוִישָׁן גַּעֲכָּטָן אָזָּן הַיִּנְטָן, צְוִישָׁן טְרָאָ
דִּיצְיָעָן דָּרְפָּאָרָם, צְוִישָׁן יִדְּישָׁ - נַאֲצִיאָנָאָזָן זַעֲלַבְּסְטַבָּאָוָאָסְטָזִין אָזָן
בִּירְגָּעָלְלָעָכָּר גַּלְיִיכְבָּאָרְעָכְטִיכְגָּוָגָּ, — אָזָק גֶּלוּבָּ, אָז אַטְּ-דָעָר אַוְיסְגָּלִיךְ
צְוִישָׁן יִדְּ אָזָן מַעֲנְטָשָׁן, פֿאָלָק אָזָן מַעֲנְטָשָׁהִיט — קָאָן אָזָן דָּרָף אָזָן מָזָן
בְּלִיבָּן.

קיין שם יִדְּישָׁ-נַאֲצִיאָנָאָלָעָר אַוְיסְבוּי, קִיְּין שם יִדְּישָׁ-נַאֲצִיאָנָאָלָעָ
בָּאָנָיָאָגָּג וְאָלָט נִיט מַעֲלָעָר גַּעֲוָעָן נִיט אִין דֵּי לַעֲנָדָעָר, וְאָוָס מִיר וְאָוָיָיָ
נָעָן, נִיט אִין אַרְץ יִשְׂרָאָל, וְעוֹז עַס זָאָלָן נִיט האָבָּן גַּעֲוָעָן אָזָן עַס זָאָלָן נִיט
אוּיְגָעָהִיט וְעוֹרָן דֵּי גְּרוּסָע רַעֲוָלְטָאָטָן פֿון דָעָר אַוְיסְקָלְלָעָרָנוּגָּ-אָזָן-עַמָּאָןָ
סִיפְאַצְיָעָ-בָּאָוּעָגָּוָגָּ, דֵּי וְאוֹנְדָעָלְלָעָכָּר פְּדוּכָּת פֿון דָעָמָע עַז הַדָּעָה, וְאָס עַס
דָּאָכָּט זִיךְ אִיצְטָן, אָז דָעָר אִיזָּ פְּאָרוּוּלָקָטָן, פֿאָרְגִּיְּפְּטָעָטָן, אָז
וְאָס אִיךְ גֶּלוּבָּ אָז עַס וְוָעַט וְוְיַדְעָר קְוָמָעָן דֵי צִיְּתָן פֿון זִיךְ אִוְּיְגָבָּלִי אָזָן
וְאוֹרָקָס אָזָן גַּעֲבָּעָנְטָשְׁטָעָר פְּרָכְפָּעָרָקִיטָן. סִיְּיָ וְיִיְּהִידָּם, סִיְּיָ וְיִיְּ אַפְּאָלָקָ
וְאָלָטָן מִר גַּעֲוָעָן דֵי עַרְשָׁתָעָ קְרָבָּנוֹת פֿוֹנָעָם נַעֲאָ-בָּאָרָקִיטָן אָוּמָעָם,
אַיְבָּעָר דָעָר גַּאנְצָעָר וְוָעַטָּן, וְעוֹן אַיְבָּעָר אִיךְ זָאָלָן נִיט פֿלְאָטָעָרָן דֵי אַלְטָעָ
פֿאָגָעָס פֿון קַאָמָפָּ פֿאָרָרִיָּהִיט אָזָן גַּלְיִיכָּהִיט. פֿאָרְלִיְּיִקְעָנָעָן דֵי אִידְעָ-
זָאָלָן פֿון פְּרִיְּעָר פְּרָעָזְנְלָעְכְּקִיטָן אָזָן סַאֲצִיאָלָעָר גַּעֲרָכְטִיקִיט אָזָן אַפְּיָהָ
נָאָר פֿאָרְמִינָעָרָן זִיְּעָר וְוָעַטָּן, וְאָלָט פֿאָרָ אָונְדוֹ זִיךְ אַיְדָן גַּעֲהִיסָּן אָונְטָעָרָ-
שְׁרִיבָּן זִיךְ אַלְיָן אַטְּוִיטִ-אָוְרְטִילִיל — אָזָן נִיט נָאָר אָין גָּלוּת. אִיךְ אִין
אָרָץ יִשְׂרָאָל.

יא. אִיךְ אִין אַרְץ יִשְׂרָאָל.

וְעוֹז עַס זָאָל וְוִיְּטָעָר נִיט גַּעֲפִירָט וְעוֹרָן דֵי מַלְחָמָה קַעַגְן הַיְּטָלָעָ
רִיזָּם גַּאֲכָדָעָם וְוי הַיְּטָלָעָר האָט גַּעֲכָאָפָּט דֵי מִפְּלָה אָוָן קַעַגְן פֿאָשִׁים נָאָז
מוֹסָאָלִינִיס מִיאָוָסָן סָוָה, — וְאָלָט אַלְיָ, וְאָס מִר האָבָּן בָּאָוִיָּן אַוְיסְ-
תָּאָגָּ, אַיְנְגָעַשְׁלָאָסָן דָעָם יְשָׁוֹב אָזָן אַרְץ יִשְׂרָאָל, גַּעֲוָעָן אָין דָעָר גַּעֲרָכְטָעָר
גַּעֲפָאָר. דָעָר יְשָׁוֹב אָזָן נִיט קִיְּין תִּיבָּהָ, וְאָס זָאָל אָונְדוֹ קַעַגְן רַאֲטָעוֹעָן
בְּעָתָן מְבוֹדָ. מִר וְאָלָטָן אָין דָעָר אַמְתָּן גַּאָר נִיט גַּעֲהָאָט אַגְּרִיסָן טִיָּסָ
דַּעֲרָהָן, וְאָס מִר האָבָּן אִיצְטָן, מִר וְאָלָטָן נִיט גַּעֲוָעָן, וְאָס מִר זִינְגָּעָרִיסָן
וְעוֹן נִיט יְעָנָעָ מַעֲכְטִיקָע הַיְּסָטָאָרִישָׁע בָּאָוּעָגָגָעָן וְאָס האָבָּן אַוְיְגָגָרִיסָן
דֵי וְעוֹנָט אָזָן דָעָם עַצְמָמָן פֿוֹנְדָאָמָעָנָט פֿון אָונְדוֹזָעָר סַאֲצִיאָלָעָר אָזָן קוֹלְטָרָעָלָעָר
אַיְזָאָרִטְקִיטָן. מִר וְאָלָטָן נִיט גַּעֲהָאָט אָז דָעָר הַשְּׁלָה-בָּאָוּעָגָגָן נִיט

דעם יידישן שאציאליום, ניט די קבוצות אין ארץ ישראל, און ניט די עצם אידייע פון א מادرנעם ישוב אין ארץ ישראל. פאליטישער צויניזם איי א פרדאזוקט פון די רעוזאציאנער-נאציז אונאלע און שאציאלע באועגונג אין איראפע, ניט נאר פון אונדזער טראָז דיציאנעלן משיח-גלויבן. מאועס העס, סמאָלענסקיין, לילענבלום, לעא פינסער, אחדה-העם, דער הארץ — זי זייןען אלע אויסגעוואקסן אין דער קּוֹפְּט פּוֹן השכלה, אינט קאמפּ פּאָר עמאָנסיפּאַצְּיעַ, זיינער שטעלונג צומ עניין אויסקֿערונג און רעכט איז געווען שווין מער קרטיטיש ווי דאגּ מאָטִישׂ; דאָך זייןען זי אלע געווען יידן פּוֹן דער נײַער ציטִיט — און זי האבן, סוף כל סוף, א גענטערע שייכות צום מادرנעם צויניזם, ווי, זאגּן מיר, צו ר' יצחק לוריע אדער ר' מענדל זיינעבסקער, זיינער פראגראָם איז, ניט זיינצקייד ווי די פראגראָם פּוֹן זיינער ראדיקאלערע תלמידים דער סיַרְקִין אדער בער באָראָקָאוּ, אַקְינְדְּ פּוֹן דער אלעגֿימִינְעֶר און דער יידישער אויסקֿערונג-אוֹן-באָרְרִיאָוְגּ-באָועְגּוּבּוֹג — און אַז אָן ווי זאָלט געווען צום קינה, ווען עס זאָל זיך שטעלֵן קעגן זיין איינגענען מוטער.

ובכן, אונדזער אויסאָמאָנסיפּאַצְּיעַ איז, ווי דער גאנמען אלין זאגּן, א המשך פּוֹן דער עמאָנסיפּאַצְּיעַ, און נאר ווי איר המשך, קאָן זי אַלְיִין האבן א המשך. אַפְּהִיו דער היינטיקער אַרטאָדָאָקָס, בּוֹרְטַנְדְּ דער גּעַעַבְּן אַרטאָדָאָקָס, קאָן זיך שיין מער ניט באֲגִינוֹן אַז די מיטלען, וואָס עס האט אַים גּעַעַבְּן די אויסקֿערונג און די מادرנערוּירונג פּונְגּום יידישן לְעָבָן, קאָטְשׁ עַד פְּאַרגְּינְט זיך צו רַיְדְּן וועגן אַירע צילְן מיט בִּיטְוֹל אָן אָמֵי דְּאנְקְבָּאָרְקִיטִיט. וועגן אלע אַנדערע מאַנְיְפּּעַסְטְּאַצְּיעַס פּוֹן היינטיקער, — דָּעַיְן פּּיגּיעּזְעֶר אָן נְאַצְּיָאָנְאַלְעֶר — יִדְיְשִׁיקִים, אַז ניט נִיטְיקִין צו דָּרְצְיִילְן, ווּפְּהִילְ זיְ האָבָן צו פְּאַרדְאַקְעָן די אַידְיִיעָן אָן די באָועְגּוּגּוּגּ, וואָס האָבָן אָונְדוֹ גּעַברָאָקט אַז באָרְרוּגָן מיט דער ווִיסְנְשָׁאָפְּט, דער לִיְתְּעָרָאִיט, דער קוֹנְסָט אָן דער גּאנְצָעָר סְבִּיבָה פּוֹן דער אויסקֿער-לְעָטָר טּוֹר, גּעַהְאָט ניט די חַכְמַת יִשְׂרָאֵל, ניט אָונְדוֹזָעָר נִיעַ לִיטְעָרָאָט אַז בִּידְע שְׁפִּירָאָן, ניט אָונְדוֹזָעָר טְעַטְּעָר-קְוָנוֹסָט, אָן ניט די אלע, וואָס אַנְטְּפְּלָעָקָן אוֹנְדוֹזָעָר וּלְעַטְּגַעְתִּילְ, אָונְדוֹזָעָר לְעַבְנָסְרִיתָם אָן אָונְדוֹזָעָר אוֹיסְגַּעַהְנוּגּ גּעַרְטְּקִיט נְאָך פְּסָל וּתְמוֹנָה — אַז די פְּלָאָסְטִישָׁע קוֹנְסָטָן, אָן דער דָּרְעָנְעָיְן עַנְטְּעָרָוָגּ צוּוִישָׁן יִד אָן ווּלְט — ווּאָלְטָן מִיד דָעַן גּעהָט אַטְיִדי אַינְגּ סְטִיטְוֹצְיִיעַ) וּאוֹ מִיר גּעַנְגָּעָן זיך אַיצְטָ ?

*) דעם יידישן טונְאַלְגִּישָׁן סְעַמְינָאָר.

דעריבער אין מײַן טיָפְטַעַר גָּלוֹבָן, אֶזְ פָּוֹנְגָּעָם חֲוָרְבָּן אִירְאָפָּעָ אָוָן
פָּוֹן דָּעַם גָּאנְצָן וּוִיסְטָן קָאָפִיטֵל, וּוָאָסְ גָּוְרְתָּהִיחְטַלְעָר הָאָט — רְוִיטָ אָוִיף
וּוִיסְ — אַרְיִינְגְּגָעְשְׁרִיבָן אָן אָונְדוּזָר „סְכָר הַדְמָעוֹת“, — דָּאָרְפָּן מִידָּנִיט
אָפְלָעָרְנָעָן, אֶזְ דִּי מַאְדָעָרְנָעָ קָוְלְטוֹרָהָאָט אָונְדוּזָר אָפְגָעָנָאָרָט אָן אָזְ מִיר
דָּאָרְפָּן זִיד פָּוֹן אִידָּר אָפְקָעָרָה, נִין, דָּעַרְ מָסָרָה, וּוָאָסְ מִידָּקָאָנוּ זִיד אָרְאָפָּעָ
גָּעָמָעָן פָּוֹן דִּי שְׂוִידְעָרְלַעַכְּבָעָ גַּעַשְׁעַנְיִישָׁה, אַיְן גָּאָרָ אָזְ אָנְדָעָרָעָה. זִי וּוִיןְ
אָונְדָה, אֶזְ דִּי קָוְלְטוֹרָה, וּוָאָסְ האָט אָונְדוּזָר צָוְגָעָזָאָגָט — אָן אַיְן אָסְ לְעָנָן
דָּעַר גַּעַבָּן — רְעַכְתָּא אָזְן פְּרִיהִיחְתִּי, הָאָט נָאָךְ נִיטָּ בָּאוֹזָין צְוָאָבָעָיָ
סְטִיקָן אִירָעָ גַּעַוְלְשָׁאָפְטַלְעָבָעָ אָזְ מַאְרָאָלִישָׁעָ פָּאָזִיכְיָעָס אִימְעָטוֹם אָזְ
אָוִיפָּ שְׁטָעָנְדִיקָה, אִירָ צִילָּאָיָן נָאָךְ נִיטָּ עַנְדְּגִילְטִיקָה דָּעְרוֹגְרִיכְטָה גַּעַוְוָהָן,
אִידָּר וּוְעָגָאָזָיָן זִיגָזָאָגָיָשָׁה, אָזְ מָעָן דָּאָרָף זִיד נִיטָּ דָּעְרְשָׁרְעָה, וּוּעָן עָרָ
הַיְבָט אָן גַּיְן אָוִיף אַגְּוּזְעָדָר צִיטָא — בָּאָרְגָּ-אָרְאָפָּעָ.

מעָן דָּאָרָף צָוְגָעָבָן, אָזְ פָּאָרְשָׁנְעָלְעָרְבָּדִיקָה דָּעַם מַעֲנְשָׁהִיטָּס אַיְבָּ
טַלְעָקְטוֹעָן וּוּאָסָקָה, הָאָט דִּי נִיעָ קָוְלְטוֹרָה גַּעַשְׁאָפָּן אָ קָרְיִיזָס אָזְ דָּעַר
סְפָעָעָ פָּוֹן אִירָ עַטְשָׁיָן אָזְן רְעִילְגִּיעָן בָּאוֹאָסְטָזָיָן. אָ דָאָנָקָ דָּעַר אָגְטָיָ
וּוִיקְוָגָן פָּוֹן דָּעַר וּוִיסְנְשָׁאָפָּטָה, דָּעַר קָוְנָסָט אָזְן דָּעַר טְעָכְנִיקָה, אַיְן פָּאָרָיָ
מַעְרָט גַּעַוְאָרָן אָונְדוּזָר קָאָלְעָקְטוֹיָוָה דָּעְרְדָאָרְוָגָגָה, עָסָ אַיְן אָבָעָרָ נִיטָּ גַּעַדָּ
נוּגָּה פָּאָרְאִידִילָט גַּעַוְאָרָן דָּאָסָ גַּעַפְּלִיכְלַעַבָּן פָּוֹנְעָם יְחִידָה, אָזְיָיָן, אָזְ דָּעַר
דָּרוֹיסְנְדִיקָעָר פָּרְאָגְרָוָעָט פָּוֹן דָּעַר מַעֲנְשָׁהִיטָּהָאָט אִיבְּרָגְעָיָאָגָט דָּעַם
מַעְרָט פָּאָמְעָלְעָכְדִּיקָן גַּאָגָן פָּוֹן אָונְדוּזָר אִינְגְּוּוֹיִנְקִיסְטָעָר מַעֲנְשָׁלְעָכְקִיטִּים.
אָזְנָ דָּעַר גִּיסְטִיקָעָר קָוְלְטוֹרָה פָּוֹן דָּעַר הַיְנִינְטִיקָעָר וּוּלְטָטָה, אַיְן בָּאמָתָ טָאָקָעָ
פָּאָרָאָן אַגְּעָפְּעָרְדִּילְעָכָעָ אִינְגְּיִיטִיקִיטָה — אָזְנָ פָּוֹן אִירָ, נִיטָּהָן דָּעַר גַּיְיָ
סְטִיקָעָר קָוְלְטוֹרָה, הָאָט זִיךְ גַּעַנוֹמָעָן דָּעַר נָאָצִיםָה, זִיְין אָמְגָלְוִיְבְּלַעַכְּבָעָ
רְשָׁעוֹת אָזְנָ דִּי גָּאנְצָעָ גַּעַפְּהָאָלְקִינִּיטָה פָּוֹן דָּעַר אִיצְטִיקָעָר עַפְּאָכָעָ, דָּאָרָף מַעְנָ
פָּאָרוֹאָרָן אַדָּעָר בָּאָקָעָמָפָּן דִּי נִיטְ-פְּוּלְקִיקִיטָה, דִּי אִינְגְּוּוֹיִנְקִיסְטָעָר נִיטְ-דָּעָרָה
וּאָקְסִינִּיקִיטָה פָּוֹן דָּעַר וּוּלְטָטָה צִיוּוֹיְ-זִוְּצִיְעָ, נִיטָּ זִי גּוֹפָא, זִי אַלְיִין אָזְ גַּעַדָּ
וּוּעָן אָזְנָ גַּעַבְּלִיבָן אָונְדוּזָר יְכֻבְּרָסְטָעָר אָנְשָׁפָאָר, אָונְדוּזָר לִיכְטִיקִיסְטָעָ
הַאָפְנוֹנוֹגָה. קִינְגָּרָר נִיטִיקָט זִיךְ נִיטָּ אַיְן אִירָ אָזְוִי שְׁטָאָרָקָה, וּוּי אָפָּלָקָ
וּוָאָסְ אַיְן שְׁוֹאָן.

אִיְ-זַוָּאָס, דָּעַר אַנְטִיסְעָמִיטִיטִים אַיְן נִיטָּ וּוּיְכָעָר, נָאָר הַאָרְטָעָר גַּעַדָּ
וּוָאָרָן? אִינְגָּרָר פָּוֹן זִינְגָּעָ זְוִמְפִיקְסָטָעָ קוֹוָאָלָן, גַּלְוִיבָ אַיְן, אִירְאָפָּעָ אָלְיִיָּ
טוֹרָסָ לְקָוִי חַמָּה, אִירָ עַקְלִיְפִּסִּים, נִיטָּ זִי אַלְיִין. אִיךְ זָאָגָ: „אִינְגָּרָר פָּוֹן
זִינְגָּעָ קוֹוָאָלָן“, וּוּיְיִלְלָ אִיךְ גַּלְוִיבָ, אַזְ אָזְוִי וּוּיְ דִי גָּאנְצָעָ אָזְוִי אָנְגָעָרְפָּעָנָעָ
יִדְיִישָׁעָ פָּרָאָגָעָ אָזְ אָזְוִי וּיְ אָלְעָ אָלְטָעָ אַדָּעָר „אִיבְּקִעְעָ“ פָּאָרָגָן, פָּאָרָגָן
שְׁלַעַפְּטָעָ קָרְעָנָק אָוִיף פְּרָאָסְטָ יִדְיִישָׁ — גַּעַמְטָ זִיךְ אַוִיךְ דִּי שְ׊וָאָה צָרָ

יידן פון א סך פאָרשיידענע אַוּרְזָאָכָן, נישט פון איין אַוּרְזָאָךָן, זי ציט אַיר
יניקה פון א סך פאָרְסֶמֶטָע בְּרוֹנוּנְמָעָר, נישט פון איין ברונען, — אָוָן
דאָס מִינְגָט, אָז מַעַן קָאָן דֵי אַנְטִיסֻמִּיטִישׁ חֲוֵלָתָת נִיט הַיִּלְןָן מִיט אַיִן
מייטל. דָאָס מִינְגָט, אָז דֵי אַדְעָר יְעַנוּ פָּאנָצְיִיעַ, וּאָס מַעַן שְׁטָמָלֶט אַרְדִּיס
קָעָגָן יְודָאָפָּאַבִּיעַ, אַיִן נִיט מַעַר וּוי אָן אַיְנִינְגְּדָעָנִישׁ. דָעַר אַיְנִינְגְּקָעָר
איַנְטָעָר גְּרָאַלְעָר פְּאַקְטָאָר, אוּפְּפָאָרְפִּירָן גְּנָבָן, אַלְאָ חֹרְאָ גְּנָבָן, זַיְדִּיט
איַן דָעַם אַוִּיסְדָּרוֹק: „לְאֹו עַכְבָּרָא גְּנָבָן, אַלְאָ חֹרְאָ גְּנָבָן“ אַדְעָר, וּוי דֵי
רוֹסֶן זָאגָן: אַיִן אַ זּוּמֶפְּ פְּאַרְפִּירָן זָיךְ שְׂדִים. וּוּעַן דָעַר וּוּלְטָס זּוּמֶפְּן זָאלָן
קָאנְגָעָן אַוִּיסְגָּעָטְרִיקָנְט וּוּרְעָן, וּלְאָלְטָן נִיט גְּעוּווּן מַעַר קִיְּין שְׂדִים אָוָן קִיְּין
רוּחוֹת אָוָן קִיְּין הַיְּטָלְעָרָס, אָוָן אוּבָּב זַיְדִּיט וּוּלְטָטָן בָּאָךְ אַלְעַז גְּעוּווּן, וּלְטָטָן
שְׁוַיְין מַעַר נִיט גְּעוּווּן פָּאָר זַיְדִּיט וּאָס מַוְרָא צָוָהָבָן. עַס וּוּלְטָטָן גְּעוּווּן אָ
מוֹזָהָה אוּפְּפָאָר טִיר — אָז אַ כְּשָׂרָעָ מַזְוֹהָה... אַבְעָר דָאָס אַלְעַז, וּוּעַט מַעַן
זָאגָן, הָאָט צָוָהָן מִיט דָעַר צִיטָה, וּוּעַט מִשְׁיחָה וּוּעַט קּוּמָעָן, אָוָן מַעַן טָאָר
נִיט דַּוחַק זַיְדִּיט דָעַם קָאָז, — דָאָס אַיִן אַמְּתָה, אַבְעָר מַעַן מוֹזָהָן אָוָן מַעַן דָאָרָף
זּוּן מַקְרָב צָוָהָן זַיְדִּיט גָּאָלָה... .

וּוּעַט עַס נִיט צָוָהָן לְאָנְגָּדוּרְעָן? אַפְּשָׁר. אַבְעָר קִיְּין גְּרוּוּסָע פְּרָאָגָע
קָאָן נִשְׁתָּחָוְתָּהָרְטָוְתָּה וּוּרְעָן לְיִיכְּמָט אָוָן שְׁנוּעָן, אָוָן עַס זִיְּגָעָן דָא אַוִּיר
אוּוִינְגָעָן פְּרָאָגָע, וּוּאָס דָעַר אַיְנִיצְיִיקָעָר עַנְטָפָעָר אוּפְּפָאָר זַיְדִּיט אַיִן
קָאָן פְּאַרְלִיכִיכְטָעָרָן דֵי יְסָרִים, וּוּאָס מַעַן הָאָט פָּוָן זַיְדִּיט אַיְנִיצְשָׁוּשִׁינָן, אַיְנִיבָּ
גָּאנְצָן פָּוָן זַיְדִּיט וּוּרְעָן, קָאָן מַעַן נִישְׁתָּחָוְתָּה — אָוָן עַס אַיִן אַפְּשָׁר גָּאָר נִיט
אָזָא אַוְמָגָּדִיךְ, וּוּיְילָז וּוּאָס וּלְאָלְטָן מִיר גַּעֲטָאָן, וּוּעַט עַס זָאָלָן נִיט זַיְדִּיט
קִיְּין פְּרָאָגָע אָוָן מַעַן זָאָלָן נִיט דָאָלָהָן מַעַר זַוְּנִין זַיְדִּיט עַנְטָפָעָרָס?
מִיר דָאָכָט, אָז דֵי יְדִישָׁע פְּרָאָגָע, דֵי פְּרָאָגָע פָּוָן אַפְּאָלָק צְוִישָׁן פְּעַלְקָעָר,
די פְּרָאָגָע פָּוָן אָז לְאָלְטָן פָּאָלָק צְוִישָׁן בְּעֵדָךְ יְנָגָע פְּעַלְקָעָר, די פְּרָאָגָע
פָּוָן אַפְּאָלָק, וּוּאָס זּוּכָּת שְׁוִין לְאָנְגָּדוּרְעָן דָעַט אַנְשָׁתָמָאָט מְאָכָט — צְוִישָׁן פְּעַלְ
קָעָר, וּוּאָס הָאָבָן מִיט דָעַר תָּאוֹהָה פָּוָן, „כָּל דָאָלִים גָּבָר“ עַרְשָׁת דָא נִיט לְאָנְגָּ
זַיְדִּיט אַגְּעָהָוִיבָן צָוָהָן לְאָנְגָּלוּעָן, — מִיר דָאָכָט, אָז אַטְיָדִי גְּרוּוּסָע אָוָן מַוְרָאָ
דיַק פְּאַרְפְּלָאַגְּנְטָעָרָטָע פְּרָאַבְּלָעָטָע גַּעֲהָעָרָט צָוָהָן פְּרָאַבְּלָעָמָעָן, וּוּאָס עַס
אַיִן לְיִיכְּזִינִיק צָוָהָן זַיְדִּיט גַּעֲפִינְגָּן אַלְיִיכְּטָן אָוָן אַ שְׁנוּעָן עַנְטָ
פְּעַר... .

אַיִן עַס צָוָהָן פָּעַסְמִיטִישׁ? אַפְּשָׁר. אַבְעָר דָאָס אַיִן אַ פָּעַסְמִיטִום, וּוּאָס
לְעַרְגָּנָט אָוָנדָזָן צָוָהָן זַיְדִּיטִיכְטָק אָוָן צָוָהָן הָאָבָן גַּעֲדוֹדָה, — אָוָן עַר אַיִן
אַיִן יַעַדְן פָּאָלָק בְּעַטְעָר פָּוָן יְעַנְגָּר לְיִיכְּטָגְּלִוְבִּיקִיט, וּוּאָס גַּעֲפִינְטָט כְּלָוְמְרָשָׁט
אַלְעַז נִיעָע, אַלְעַז מַעַר „וּוִיסְנְשָׁאַפְּטָלְעָכָעָן“ אַדְעָר אַלְעַז מַעַר „רַאֲדִיקָּאַלְעַז“
מִיטְלָעָן וּוי צָוָהָן אַסְכָּפָט צָוָהָן אַנְטִיסֻמִּיטִים — אָוָן בְּרוּנְגָט אָוָנדָז, סּוּף

כל סוף, צו יאוש און מורה, אונשטאט אונדו צו פירן אויף דעם וועג, אויף וועלכון מיר גיעען שוין טויזנטער יאר, אויף דעם וועג פון געדולד און גלויבן.

איך גלויב — און דא גי' איך איבער צו א קורצון סְךַחַל פון מיינע, אביסל צו לאנגע, וויל ניט גענוג זיכערע, אני-מאmins — איך גלויב, און אונדזער טרטאטיגע און אונדזער טקטיק בונגע צו אונדזערעה שונאים קאָן ניט און דארף ניט באשטיין אין מאטערן זיך צו מאָן זי' פֿאָר אויס שונאים, נאָר אין העלֶפָן שאָפָן תנאים, בי וועלכע וויער שנאה צו אונדו זאָל זיַּן אומשעדער, תנאים, בי וועלכע זי' זאָל און אונדו ניט קאנען ביסן, און אויב זי' וועלן נאָר אלץ ביסן, — זאָל זי' ביסן, די כלכבים. כ'ג'ויב, און כל זמן די שלאנגע, די אוֹרְשַׁלַּמָּגָע דער נחש הקדמוני וועט זיך אַרְוְמָדְרִיעָן אין אָדָם אָן הוֹס גַּעֲזַלְשָׁאָפָט, אֵין קעגן זיַּן גִּיפְט פֿאָרָא אֵין מִיטָּל — קענגייט. אָן עַר באַשְׁטִיטָה, פָּוֹן אֵין זיַּט, אֵין העלֶפָן פֿאָרְשְׁטָאָרָקָן אֵין דער וועלט אָן אֵין יַעַדְן לְאַנְדָּב אַזְוְנָדָעָר די ווּרְקָנוּג פָּוֹן יַעֲנָם מַיִוּטָה, וָאָס אֵין שַׁוִּין לְאַגְּגָה אַרְוִיס פָּוֹן דַּשְּׁאָנָגֶל אָן וָאָס ווּיל אָן אוֹיךְ אַנְדָּרָעָ אַזְוְנָדָעָן אָן צְגוּזָוְאִינְגָּן בִּיסְּן לַעֲכּוּיָּז צו אוֹיְהָרָן קְרִיבָן מַאֲרָכָּלִישׁ אוֹיף אלע פִּיר, אָן פָּוֹן דער אָנְדָּב דער זיַּט אָין דער קענגייט — אַזְוְנָדָעָ אַיְגָעָן מַאֲרָכָּלִישׁ ווּידְרָעָ שְׂתָּאָנְדָּס-קְרָאָפָט, אַזְוְנָדָעָ צְרוּקָעְוִינָגָן די פִּיאָאִיקִיט, צְיוֹאָלָט גַּזְוָאָט. די קוֹנְסָט, וָאָס פְּרִיעַרְדִּיקָע יִדְיַיְשָׁע דָּרוֹתָה אָבָן פֿאָרְמָגָט, — די קוֹנְסָט צו סּוּבְּלִימִירָן די אַיְגָעָנָה לִידְן, די לִידְן פָּוֹן „אַשְׁעַלְלָעָ צְוָישָׁן ווּלְחָח“, אָן צו מָאָן פָּוֹן פֿוֹיְשָׁעָר שְׂוֹאָכְקִיט גִּיסְטִיקָע בְּבוֹרָה. כ'ג'ויב, אָן מִיט אַזְרְטִיְּפָטָן יִדְיַשְׁ-עֲטִישָׁן בָּאוּאוֹסְטוּזִיּוּ, קָאָן מָעוֹעָס אָוֵיךְ דַּעֲרָגְרִיכָּן, ניט נאָר מִיטָּן בָּאוּאוֹסְטוּזִיּוּ פָּוֹן רְעַלְגִּיעָזָר אַוִּיסְדָּעָרְוּיְלִיךְטִיקִיט.

דער עַיקָּר אַבָּעָר אֵין — אוֹיְזָאָמְלָעָן אַזְוְנָדָעָן אַיְגָעָן בָּחוֹת אָן די כּוֹחוֹת פָּוֹן אַזְוְנָדָעָן פְּרִינְדָן ניט אוֹיְזָאָמְלָעָן אַיְגָעָן די אַנְטִיסְעָה מִיטְשָׁע טָעָנוֹת אָן עַנְטַפְּעָרָן אוֹיף די בְּלֻבְּלִים, וֵי אוֹיף אַפְּשָׁאָפָן אָין דער אַרְמִיקָּעָ ווּלְכָאָט אָן אַזְוְנָדָעָן אַיְגָעָן לְעָבָן די אַזְוְנָדָעָן וָאָס מָאָן מַעַלְלָעָד פֿאָר אַזְוְנָדָעָן שְׁוֹנָאִים אַבְּעַרְזּוֹגִינִּים פָּוֹן ווּרְטָעָר צו מעשיים.

מִיר דָּאָכָּט, אָגָּב, אָן מִיר גִּיבָּן זיך צָוְפִּיל אָפְּ מִיט דער פֿרָאָגָע „מִיר אָן זַיִּי“, אָן צו ווִינְצִיקָע מִיט זיך אלְיִז, אַזְוְנָדָעָן גַּעֲזַלְשָׁאָפָט לְעָכָב אָן אַפְּלִיכָּו אַזְוְנָדָעָן גִּיסְטִיקָע אַקְטִיוּטֶעֶן זִינְגָּען צָוְפִּיל גַּעֲזַלְשָׁאָפָט לְעָכָב חֹזֶן אָן ניט גָּעָנָג — כְּפִי פְּנִים. מִיר מָוֹן זיך שְׁטַעַדְן מִיטָּן פְּנִים צו אַזְוְנָדָעָן אַיְגָעָן אַינְגָּוּווּיְנִיכְסָטָן לְעָבָן. מִיר מָוֹן זיך שִׁיצְּנָן — גַּעֲוָוִים.

געטימיט און די נאציאנאליע ווינדרשטאנדט-קרראפט פון די יידן אין גלאות.
 איך קאן אבער אויך באגעמען אַיידישע פֿאַלְאָזָאָפֿיע אָן אַיידישע פראָ
 גראָם, וואָס אִיר אויסגאנס-פֿונְקַט זאָל נאָך אַלְז זַיְן נִיט דָאָס יִדְיִשְׁע
 לאָנד, נאָר דָאָס יִדְיִשְׁע פֿאָלָק. געוויס אַיז אַרְץ יִשְׂרָאֵל אַיִיכְתּוּקָעֶר פֿונְקַט
 אויף דער וועלט-מאָפָע פון דעם יִדְיִשְׁן פֿאָלָק, אַבָּעָד, אַלְעָ אַונְדוֹזְעַרְעַע דער-
 גְּרִיכְוָנְגָעָן אַיז אַרְץ יִשְׂרָאֵל, ווי אַוְיך אַלְעָ מַעֲלָכְקִיטְיוֹן, וואָס לִיגָּן דָאָרְט
 באַחָלָטָה, זַיְנְגָעַן דָעָרוֹוילָאָן נאָך אַלְז אַפְּרָאַדְזָקְט פון די מַאְתְּעָרְיעַלְעַע אָן
 די גִּיסְטִיקָע כּוֹחוֹת, וואָס מִיר האָבָן אַונְגָּזָאַמְלָת אַיז גָּלוֹת. אַלְעָ פֿיַּאנְגְּרוֹן
 פֿוֹנוּם יִשְׁוֹב, אַלְעָ זַיְנָע פֿירְעָרָס, זַיְנָעַ גַּעֲקוּמָעָן אַחֲין פון דָאָגָעָן — מהכאָ
 להָתָם — אָן נִישְׁתְּ פֿאָרְקָעָרטָה. אַלְעָ גִּיסְטִיקָע אָן פֿסְיכִישָׁע וּוּעָרטָן, וואָס
 מִיר האָבָן דָאָרְטָה, אַיְנְגָעַשְׁלָאָסְן די צַוְּעַבְוָנְדָקִיטְיוֹן צָום לאָנד, דעם גְּרוֹיסְן
 בְּתְחִזְנָה אָן דעם וּוְאַנְדְּעַרְלָעָכְן מִסְרָתָה נְפָשָׁה, — האָבָן יִידְן גַּעֲברָאַכְט אַהֲיָן
 פון אַלְעָ עַקְנָן וּוּעָלָט. אַפְּלָאוֹן די פֿאָרְאַכְטָנוֹג צָום גָּלוֹת אָן זַיְן פֿאָרְלִיקְעַד
 נוֹנָגָה האָבָן מִיר גַּעֲבָרָגוֹט בְּיַי אִים אַלְיָיָן. — וואָס דָאָס אַיז אַיְנָגָעַר פון
 אַונְדוֹזְעַר לְעַבְנָס סָאמָע גְּרָאַטְעָסְקָע, כָּאַטְשׁ וּזְיַעַר טְרוּיְעָרִיקָע, פֿאָרְאַדְאָקְסָן.
 איך גְּלוֹיב אַבָּעָד, אוֹ וואָס טִיפְּעָר יִזְׁוֹן פון דער גַּאֲרָעָר וּוּעָלָט וּוּלָעָן
 זַיְר אַיְנְגָרָבָן אַיְנוּם אַרְץ יִשְׂרָאֵלְדִּיקָן באָדָן, אָן וואָס לְעַגְעָר עַס וּוּעַט
 לִיגָּן אַיז אִים אָן וּוְאַקְטָן אַיז אִים די זְרוּעה פון אַונְדוֹזְעַר מַעַר וּזְיַי צּוּוֹיָּה
 טְוִיזְוְנִיטְיִיעָרִיקָעַר פֿאָלָק אַזְוַיְוָעַט-דָעָרְפָּאָרְגָּוָג, אַלְעָ מַעַר וּוּעַט אַיז דער
 צִיְּטִיקָעַר פֿרְוָכָט פֿוֹנוּם באַנְיִינָן יִדְיִשְׁן לְעַבְנָן אַיז אַרְץ יִשְׂרָאֵל זַיְן פֿיְלָן
 דער טָעַם אָן דער רִיחָ פון די פֿאָלָק-אָן וּוּעָלָט-קָעְרָנְדָלָעָר, וואָס זַיְנָעַן
 דָאָרְט פֿאָרְדִּיְוִיט גְּוֹאָזָה. איך גְּלוֹיב, אוֹ אַרְץ יִשְׂרָאֵל אָן גָּלוֹת וּזְיַי אַטְעָ
 זַיְס אָן אַז אַנְטִיְטוּזִיסִּים, אַיז אַצְּיָּוִילִיקָעַ זַיְר, — דער רֻעְזְלָטָטָט פון
 אַקְמְרָאָן אַז פֿיַּאנְגְּרוֹן-תְּקוֹחָה, אַתְּקָוְהָ וּוּס אַיז בְּטָבָע מְלִילְטָאַנְטִיש
 אָן עַקְסְטְּרָעְמִיסְטִיש. איך גְּלוֹיב, אוֹ פֿרְעָיר אַדְעָר שְׁפָעַטָּה, וּוּעַט קָוּמָעָן
 די צִיְּטָ פון אַסְיְּנְטָעָן צְוִישָׁן דער אַרְץ יִשְׂרָאֵל קָוְלָטָור אָן דער קָוְלָטָור
 פון גָּלוֹת, אַזְיִי וּזְיַי עַס אַיז גַּעֲקוּמָעָן צָו אַז אַיְסְגָּלִיךְ אָן אַהֲרָמָאַנְזִיָּה
 רְוָנָגָה פון טְרָאָדִיצִיָּה אָן רְעָפָאָרָם. אַדְעָר פון מְשִׁכְיִילִישָׁן הַקּוֹי שְׁלַׁתְּבָתְּלָוִת
 אָן נַאֲצִיאָנָאָן הַקּוֹי שְׁלַׁתְּהַחְרוֹת, באַגְּנוּצְדִּיק אַחֲד העַמִּס טְעַרְמִינְגָּלָגִיעַ.
 איך גְּלוֹיב — כְּדִי אַגְּנוּצְדִּיק אַוְיך נאָך אַיִן קָאַגְּרָעָטָן פֿוֹנְקַט, —
 אוֹ נִיט בְּלִיּוֹן די תְּרָבּוֹת פון אַרְץ יִשְׂרָאֵל אָן דִּי קָוְלָטָור פון גָּלוֹת, אוֹיך
 די צּוּוֹי שְׁפָרָאָכָן, וואָס סִימְבָּאַלְיִוְרָן מִיט זַיְן אַטְ-דִּי בִּיְדָע קָוְלָטָור
 צּוּוֹיָגָן אַונְדוֹזְעַרְעַע, הַעֲבָרָעָאַש אַיז יִדְיִשְׁ, קָאַגְּנוֹן אָן וּלְעָן וּוּרָעָן צּוּרִיךְ,
 וואָס זַיְיַי זַיְבָּעָן גְּעוּוֹן, אַגְּלִיכְעַפְּרָאָדָעָר, וּזְיַי בִּיאָלִיךְ הַאֲט זַיְן אַיִסְ-
 גַּעֲדָרִיךְ, אַזְיַוגָּן מִן הַשָּׁמִים. אוֹיך יִדְיִשְׁ אָן דער גַּאֲנְצָדָר קָוְלָטָור-פֿאָרָה

מעג פון יידיש, פֿאָרְנוּמָעַן נאָך אַלְעַז נִיט אַין אַרְץ יְשָׁוָאָה, אַין אֵיר דָעַר־
ציאונג אָזֶן בִּילְדוֹנְגִיסְטָעָם, דָעַם אַרט, וּאָס זַיִדָּרְפָּן פֿאָרְנוּמָעַן, אַיְזָן
עַס נִיט צַוְּרִיבָּדָעַר דָעַר אַזְיָקָעָר אַזְיָקָעָרְבָּוּנָגָג פֿוֹן הֻבְּרָעָאִישָׁ, נִאָר מְחַמָּת דָעַר נִיט־
פֿאָרְעָנְדִיקִיטָן פֿוֹן דָעַר דָאַזְיָקָעָר אַזְיָקָעָרְבָּוּנָגָג. דִי הֻבְּרָעָאִיסְטָן הַאָבָן נִאָר
אַלְעַז מוֹרָא פֿאָרְדָעַר קָאנְקוּרָעַנְצָן פֿוֹן יִידִיש, כָּאַטְש אַיך פֿאָרְשָׁטִי נִיט, פֿוֹן
וְאַגְּנָעָן עַס גַּעַמְט זַיִדָּבִי זַיִדָּרְפָּן פֿאָרְדָעַר עַפְעָם, וּאָס זַיִדָּגְנָעָן אַזְוִי
מְבָטָן. וּעַן זַיִדָּוּלְזָן זַיִדָּרְפָּיְן אַינְגָאנְצָן זַיִכָּעָר אָזֶן אַיְנְגָעָפְּוָנְדָעָוָעָט,
וּעַט אַין דָעַר אַרְץ־יִשְׂרָאֵלְדִיקָעָר, אַזְוִי וּזַיִדָּרְפָּן יִידִישָׁרְדָעַר דָעַר־
ציאונג אָזֶן בִּילְדוֹנְגִיסְטָעָם מַזְוָן אַפְּגָרָצָמָט וּוּרְדָן אָזֶן אַרט — אָזֶן אַ
חוּסְבָּעָר אַרט — פֿאָרְדָעַר שְׁפָרָאָר, דָעַם פֿאָלְקָלָאָר אָזֶן דָעַר קִיטְעָרָאָטוֹר,
וּאָס זַיִדָּגְנָעָן פֿוֹן אַונְדָּז אַיְזָן מַשְׁדָּז פֿוֹן דִי לְעַצְטָעָט טוֹיזָוָנָט יִאָר בָּאַשָּׁאָפָּן גַּעַז־
וְאַגְּרָן אָזֶן וּאָס הַאָבָן אַונְדָּז בָּאַגְּשִׁימָיִט אַוִּיחָד אַלְעַז אַונְדָּזְעָרָעָט וְאַונְדָּזְרָיוּגָעָן.
אָזֶן צָום שְׁלָוָס — נִיט גַּעֲקוּקָט אַוִּיפָּה דִי לְאַלְעַז פֿינְצְטָעָרָעָט אָזֶן בִּיטָּע־
רָע דָעַרְפָּאַרְנוּגָעָן, וּאָס קָאנְגָעָן דָעַם גַּלוּבְקָסָטָן יִידָּן מַאְכָן פֿאָרְן גְּרוּסָטָן
אַפְּיקָוָרָס אָזֶן כּוֹרָר בְּעֵינָה, נִיט גַּעֲקוּקָט אַוִּיחָד דָעַר וּוּלְטָס יִרְידָה אָזֶן
גַּעַסְאָלְגָנְקִיטָן, גַּלוּבָּאִיךְ, אָז זַיִדָּעָט קּוּמָעָן צַוְּזַיִדָּ, אָז זַיִדָּעָט אַוִּישְׁטָטִין,
זַיִדָּאַוִּיכְהִיבָּן אָזֶן וּוּדְעָרָגָיִן בָּאַרגָּאָרוּףָ, אָז דָעַרְפָּאָר גַּלוּבָּאִיךְ,
אָז אַוִּיךְ בְּיִי אַונְדָּז יִידָּן אַיְזָן נִיט עַק וּוּלְטָס, אָז אַוִּיךְ אַיְזָן עַפְאָכָעָ אָזֶן דָעַר
וּוַיְלָט־גַּעַשְׁכִּיבָּעָט פֿוֹן דָעַם יִידִישָׁן פֿאָלָק הַאָט זַיִדָּגְנָדִיקָט, זַיִדָּעָט זַיִדָּ
אַנְהַיְיבָן אַ נִיעַע עַפְאָכָעָ מִיט נִיעַע אַילְזּוּעָס אָזֶן נִיעַע מַעְגַּלְעַבְקִיטָן.

ב.

ישראל — פאלק און לאנד *

פריער — עטלעכע טרוקענע פאקטן אוֹן אַ פָּאָר פְּרָאָגָן. זַיִ זַיְנָעָן
שיך צו דער דעם אָגָָאַיִיע, צו דער געשיכטן אוֹן צו דעם אִיצְטִיקָן מִצְבָּ
פָּוֹן יִשְׂרָאֵל — אַיִן בִּידְעָן זַיְנָעָן פָּוֹנוּם וּוֹאָרט.

אוֹיפֶּר יְהֻדָּן אִינְיָעָם פָּוֹן דעם מִילְיאָן יְהֻדָּן אַיִן דער יִדְישָׁעָר מִדִּינָה,
אוֹן ווִינְצִיקְסְּטָנָס פְּאָרָאָן אַ מְנִין דְּאָסְפָּאָרָאִיִּיךְ. אַמְתָה, דֵי טּוּעָרָן פָּוֹן
יִשְׂרָאֵל זַיְנָעָן אַפְּן — אַוְן זַיִ וּוּעָלָן לְאָגָָאַיִיע, הַאֲפָּן פָּאָר נִיעָן
עוֹלִים. אַבָּעָר האַבְּנָדִיק אַיִן זַיְנָעָן, פָּוֹן אַיִן זַיִיט, דעם נָאָטִירָעָכָן צָוָּ
וּוּקָס פָּוֹן דער יִדְישָׁעָר בְּאָפְּלָקְעָרוֹנוֹג אַיִן דֵי אַמְעָרִיקָעָס אוֹן אַיִן אַבָּן
דָּרָעָן לְעַנְדָּעָר, אוֹן פָּוֹן דער אַנְדָּעָר זַיִיט, דֵי אָוּמְפָּאָרְמִידְלָעָכָע גַּרְעָנָעָצָן
פָּוֹן דער אַיְנוֹאָנְדָּעָרוֹנוֹג-אוֹן אַבְּסָאָרְבִּירוֹנוֹג-מַעְגְּלָעָכִיקִיט פָּוֹן דער יִדְישָׁעָר
מִדִּינָה, אַיִן בִּיטָּן צו גְּלִיבָן, אַז דֵי אַנְגְּוּזְיָעָנָס פְּרָאָפְּאָרְצִיעָס צְוִישָׁן דער
צָאָל יְהֻדָּן אַיִן דער ווּלְטָן אוֹן דער יִדְישָׁעָר יִשְׂרָאֵל-בְּאָפְּלָקְעָרוֹנוֹג זָאָל אַיִן
דער נָאָעָנְטָעָר צְוּקָנֶט זַיִךְ שְׁטָאָרָק עַנְדָּעָרָן. אַמְתָעָר קִיבָּוץ גְּלִיות אַיִת
נִישְׁטָה גַּעֲקוֹקָט אוֹיפֶּר דֵי כָּל הַמִּנְימָנִים פְּלָעָנָעָר אוֹן עַנְטוֹזָאָסְטִישׁ לְאָזְנוֹגָעָן,
נָאָר אַלְץ מַעַר אַ וּוּיְזָע, זַיִ אַ וּוּרְקָעְבִּיקִיטִים. דָּאָס, ווֹאָס הַאט בָּאָקְומָעָן
דָּעָם פְּאָפְּלָעָרָן נָאָמָעָן אַתְּחַלְתָּא דְּגָאָוָה, אַיִן גַּעֲווֹס אַ קִּיטִּיט פָּוֹן עַרְשָׁטָה
רַאֲגָגִיקָע הִיסְטָאָרִישׁע גַּעֲשָׁעָנִישׁוֹן אוֹן מַעַן טָאָר זַיִעָר ווּעָרָט בְּשָׁוָם אַוְּהָן
נִישְׁטָה פְּאָרְמִינָעָרָן, אַבָּעָר מַעַן טָאָר אַוְּיךְ נִישְׁטָה פְּאָרְזָעָן, אַז דער טְרָאָפָּ
שְׁטִיטִית נָאָר אַלְץ אוֹיפֶּר דָּעָם עַרְשָׁתָן, נִיט אַוְּיָפָן צְוַיִּיטָן טִילָּה פָּוֹנוּם דָּעָרָיָ
מָאנְטָן אַרְאָמִינְיָאִישׁ-הַעֲבָרָעָאַישׁ אַוִּיסְדָּרָק: סְאִיּוֹן נָאָר אַלְץ אַז אַנְהִיבָּן

* לְוִיט אַ רְעַנְגָּרָאָט, גַּעֲלִינְעָנֶט בְּעַתָּה סִימְפָּאָזִים פָּוֹן דּוֹשָׁוֹאִישׁ טִירָ
אַלְאַדְוּשָׁוִיגָּאָל סְעַמְיָנָאָרָי "וּוּגָן דָּעָר צְוּקָנֶט פָּוֹן יִדְישָׁקִיט אַיִן אַמְעָרִיקָע",
1950 יְוָלִי.

צום קץ אייז נאך זיינער וויאיט, אוון אמתה פרומע זידן הערן נישט אויף מהטפל צו זיין, או דער אמרתער גואָל, משיח צדקנו, זאל קומען — בםירהה בימינו, אמן. זיינער זינגע טרייט, עקבתא דמשיחא, — געויסיס; זי פִּילַן — אויג, זוי זיינער! — די חבליז משייח, אבער זיינער זיינס פון ידיש-הֶרְמָנִית אַרְיְשָׁעֶר דערפֿאָרָונָג, זוי גראָיס עס אייז די געפָּאָר צו לְאֹן זיך אַיִינֵן רײַזֶּן, אַז משיח אייז שוין געוממען.

משיח שועבעט נאך ערצעץ איזן די הימליך'שׁוואָן זאלקנס, נוצנדייק דעם באָקאנטן אויסדרוק. און פַּונְדָּעַטָּוָעָגָן ווָעָרָטָּוָעָגָן פָּאָרְשָׁפְּרִיטָּיְטָּן די טְעַטְּ אֲרֻיעַ, — דער הַוִּיפְּט אַין יִשְׂרָאֵל, אֲבָעָר צָום טְיִיל אוֹיך צוּוִישָׁן צַיְוָנוּסְטָן אַין אַמָּעְדָּיְקָע, — אַז דער צַעַנְתָּעָר, — אַוְיב נִשְׁתָּאָט דָּעַר פָּאָלְכִּישׁעָר, אַין דעם דער קוּלְטָוּרָעָלָעָר צַעַנְתָּעָר פָּוָן יִשְׂרָאֵל דָעַם פָּאָלְקָאַזְוֹן אַז שׁוֹין אַצְטָא אַין דעם לאָנד יִשְׂרָאֵל. פָּרָעָגָת זיך, זוי אַין עס מגֶּלָעַךְ עס האָט שׁוֹין, אַמְּתָה טַאָקַע, נִיט אַיִּינְמָאָל גַּעַטְרָאָהָן, אַז אַיִּין צַעַנְתָּאָל פָּוָן אַפָּאָלָק (אוון נאך זוֹנְצְּקָעָר) זאל קַאנְטוּאַלְיָירָן גִּיסְטָיק אַזְוָן קוּלְטָוּרָעָל דָעַס לְאָבָן פָּוָן זַיְינָע אַבְּעָרִיקָע נִינְזָן צַעַנְתָּאָל, אֲבָעָר וּזְעַן אַזְוָן עַס גַּעַרְדַּעַט גַּעַוְואָרוֹן וּזְעַן יְעַנְּגַעַלְיָין זיך אַיִּונְפָּן אָרט. אָוְנְדוּרָעָ נִינְזָן צַעַנְתָּאָל לְאָבָן אַזְוָן אַנְדָּרָעָ לְעַנְדָּרָעָ, אָוְיך אָבְּרִיךְ אַדְרָעָ קַאנְטוּגְּנוּנָטָן, וּזְאַז זַיְיָ פָאָסָן זיך צָו אַזְוָן זיך צַוָּאָסָן צָו אַז אַנְזָן דער פִּיְזִישָׁן אַז גִּיסְטָיקָן קַלְיִמְאָט. אַז אַוְיב עס אַזְוָן רַיכְטִיק — אַז עס אַזְוָן רַיכְטִיק — אַז דער עַנְיִין פָּוָן גִּיעַם נִישׁוּב אַין יִשְׂרָאֵל אַז עַנְיִין נִיט אַזְוָן צָאָלָה, נאָר פָּוָן קָוֹוָלִיטָעָט, נִיט אַזְוָן פָּוָן גַּעַגְּרָאָפִיעָ, זוי פָּוָן גַּעַשְׁיכְּטָעָ, — אַזְוָן די פְּרָאָגָעָ נאָרְכָּבָר. זַיְיָ קָאָן דער יִשְׁבָּוּב אַזְוָן יִשְׂרָאֵל וּזְעַרְןָן קוּלְטָוּרָעָל אַמְּסְטָעָרָפָאָר פָּאָר אַלְעָאָן אַנְדָּרָעָ, — זַוְּרָדָאָקָעְנָעָן אַזְוָן קַאנְטוּגְּנוּנָטָן אָפְּגַעְטִילְטָעָ יִדְישָׁע יְשָׁוּבָים, — אַוְיב עַר אַזְוָן שְׁמָאָרָק אַגְּדָעָרָש אַזְוָן מַזְוָן וּזְעַרְןָן זַיְיָ מַעְרָאָנְדָעָרָשׁ פָּוָן זַיְיָ נִשְׁתָּאָטָהָיוֹן. מְאָטָעָרִיעַ, נאָר אַזְוָן גִּיסְטָיק, אַזְוָן קָוֹוָלִיטָאָטָהָיוֹן?

דָּאָס אַזְוָן אַפְּרָאָגָעָ, וּזְאָס מַעְן קָאָן זַי בְּשָׁוּם אַוְןָן נִשְׁתָּאָטָוּקָמָאָן אַזְוָן הַאֲגָטָן. אַמְּתָה טַאָקַע, דָּעַר „דְּרִיטָעָר חֶרְבוֹנָה“, זוי מַעְן روֹקָט גַּעַד וּווִינְטָלְעָן חֶרְבוֹנָה אַיְרָאָפָעָ, — פָּוָן אַזְיָן זִימָט, אַזְוָן פָּוָן דָּעַר אַנְדָּרָעָ זִימָט, דָּאָס אַומְגַעְרִיכְטָעָ וּזְיַוְּן זַיְכָּן — צָום דַּרְתִּין מַאְלָּה אַזְוָן דָּעַר גַּעַשְׁיכְּטָעָ — פָּוָן יִדְישָׁעָר מְלוֹכָה שָׁאָפָט — הַאֲבָן אַזְוָן דָּעַר כַּסְדָּר זַיְכָּן עַנְדָּרָנְדִּיקָּעָר יִדְישָׁעָר וּוְעַלְתַּ-מְאָפָע אַרְיִינְגָּעָטָרָאָגָן גְּרַינְטָלָעָבָע, נְגַגְטִיּוּעָ אַזְוָן אַזְיָן פְּאוֹיטְיוּעָ עַנְדָּרָנְגָּגָעָן; אֲבָעָר נִשְׁתָּאָט גַּעַקְוֹט אַיִּחָד זַיְכָּן אַזְיָן אַיִּצְתָּאָט וּוּעַלְתַּ-מְאָפָע, אַזְוָן תֹּוך גַּעַזְוּמָעָן, גַּעַבְלִיבָן, זַיְיָ גַּעַוּעָן. זַי אַזְיָן אַזְיָן זַיְיָ אַלְעָמָאָרָה, די מְאָפָע פָּוָן אַפָּאָלָק, וּזְאָס אַזְיָן אַזְיָן צַעַשְׁפְּרִיטָן אַזְיָן בְּעַרְלָעָן זַיְבָּן יְמָעָן.

הבע, די, וואס האבן געוווארט, און יידן זאלן זיין א פאַלָּק, ווי אלע אַרוֹן מיקע פעלקער, און יידישע מלכימ זאלן זיין ווי אלע אַנדערע מלכימ און די יידישע מלוכה, — ווי אלע אַנדערע מלוכהס. ערשות שפערטר — ווען יידן האבן פאַרוצט דעם טעם פון גלווה, האבן זיי אַנגעהויבן צו באָנעםען די רײַד פון זיירע אַמתע נבאים און זיירע וועגן. ערשות דאָן איין זייר חוש השמייה געווואָרן גענג פִּין אָון איידל אָז זייל קאנען פֶּאָרְדִּ נעמען דעם הייליקן דוף: „שְׁמַע, יִשְׂרָאֵל, ד' אֱלֹהֵינוּ ד' אֲחֹדָה“. ערשות דאָן האט גאט אָון זיין געבאָט אַנגעהיבן צו ווערנו דער טיפֿסטער קוואָל פון זייר לְעָבָן אָון דער העכְּסְטָר בְּאַרְגִּישְׁפִּין פון זייר שטראָבען. און עס פֶּאָרְשְׁטִיטִיט זיך, אָז אוּרְקִיט גְּאָטָס גַּזְאָלְבְּטָר, משיח, איין דאָן ערשות גע-ווארן דער חָלָם פון זיירע חָלוּמוֹת.

איך דערמאָן דאָס לְעַצְּטָע דערפֶּאָר, ווילְ דער גְּלוּבוֹן אַין משיחס צייטן, אָט די ואָונְדָרְלַעְכָּע וויזיע פון אחרית הימים, אָט די „צּוֹקוֹנוֹפֶּטֶן“ מיזוק, וואָס האט זיך אַין דער יִדְישְׁעָר פֶּאָלְקָס-פֶּאָנְטָזְיָע צוֹנוֹקְגָּעָע גאָסָן מיט דער „מוֹזִיק פִּין דִּ סְפָּעָרֶן“, מיט דעם אַידְעָאָל פון דער וועלטס אָון דעם יְחִידָה האַרְמָאַנִּישָׁעָר שְׁלֹמוֹת, מיט דעם אַידְעָאָל וואָס האט אָונְדוֹ באָמָת דערנענטערט צו דער מְדֻרְגָּה פִּין אָן „אוֹיסְדָּעָרְזְוִיְּתָן פֶּאָלָק“ אַדְעָר גְּאָטָס פֶּאָלָק, — אָט דער חָלָם פון דעם מעונטונג אָון דעם יִדְנָס קְוּמָעָן דְּיִקְעָר אוֹיסְלְיִיּוֹנָג האט נִישְׁט ווַינְצִיקָּעָר, אוּבָּבָן נִישְׁט נָאָךְ מַעַר ווי דער גְּלוּבוֹן אִין אַיִן גָּאת, גַּעהְלָפָן פֶּאָרְמִירָן אַונְדוֹזָר גִּיסְטִיקָּע אַינְדְּיוֹידָר אַלְיטִיעָט אָון צו מאָכָּן אַונְדוֹזָר דעם פֶּאָלָק, וואָס זַעַט אָון זַעַט דעם „אָדָם הַשְּׁלָמָה“, די פֶּעָרְקָטָע גַּעַשְׁטָאָלָט, נִית אָין דער פֶּאָלְק-שְׁאַונְדְּקָעָר נָאָר אִין דער צּוֹקוֹנוֹפֶּט. אָון אָט דער ואָונְדָרְלַעְכָּע, פֶּאָלָק-שְׁאַונְדְּקָעָר אָון ווּלְטִיְּאַרְוָמְנַעַמְנַדְּקָעָר מִתְאָס האט זיין טִיפֿסְטָע הַשְּׁפָעָה אוּף אַונְדוֹזָר גַּעהְאָט נִית אִין די — סְרִובָּק קָאָטְאָסְטָרָפֶּאָלָע — מַמְעַנְתָּן, ווען דעם פֶּאָלָק אַדְעָר אָ טִילְ פִּין אִים האט זיך גַּעהְלָומָט, אָז זיין חָלָם ווערט מְקוּיִם, נָאָר אִין די — מַעַר רְוַיְקָע אָון „גַּאֲרָמָלָע“ — צייטן, ווען מִיר האבן דעם חָלָם גַּעַחְוָמָת, גְּלוּבוֹנְדִּיק נִית אִין משיחס האבן גַּעַקְוּמָעָן, נָאָר אִין זַיִן קְוּמָעָן, — מַעַג עַר זיך ווי זַעַמָּן . . .

אוּבָּבָן דאָס אִין אַלְצִין רִיכְטִיק, מִינְטָע, אָז אָז פֶּאָלָק, ווי מִיר זַיִן גַּעַוְאָרָן נִית אִין די קוּרְצָע — הַאֲלָב-פְּרָעָה-יִסְתָּאָרִישׁע — עַטְלַעְכָּע הַוּנְדָעָרט יָאָר, ווען מִיר זַיִנְעָן טְרִיטְאָרִיעָל גַּעַוְעָן קָאָגְנְצָעָן-טְרִירָת אָון פֶּאָלְיִיטִישׁ וּלְבָסְטְשָׁעָנְדִיק אַדְעָר הַאֲלָב-זְעַלְבָּסְטְשָׁעָנְדִיק, נָאָר אִין יַעַנְעַ לְאַנְגָּע יָאָרְטוֹזְנָעָטָר, ווען מִיר האבן עַס אוּיְגָעָה-עָרט צו זַיִן, אִין יַעַנְעַ לְאַנְגָּע „גְּלוֹתָה-גְּאָכָּט“, וואָס אִיר הַיְמָל אִין גַּעַוְעָן אַט אַוִּיס-

געשטערגט און גיט אלע מאָל פינצטער, ווי מען וויל אונדז איגנריידג, — אין יענע עקאנאמיש און רעכטלעך אומזיכערע, אבער גיסטיק רייכע און טיפ-שעפערישע — עפֿאכעס, ווען מיר זיינען געווען אליכט, אויב נישט פָּאָר די פֶּעלקער, באַטש אַפְּט אַיך פָּאָר זיך אַלְּין אָן ווען, — כדֵּי צו ברענגן אַפְּאָר קאנקרעט בעישפלין — ריינע אָן היי-ליך תְּפִילוֹת האָבָּן פָּאָרביטן דאס אָומְרִינְג אָן טמאַדיקע בלוט פָּוּן קרבנות, ווען קאנצענטראָרטיקיט פָּוּן גִּיסְט האָט שטאַלְץ פָּאָרְנוּמָעַן דעם אָרט פָּוּן פִּיוּישֶׁעֶר קאנצענטראָרטיקיט אָן ווען אָמתָע, אִינְגְּוִינְגְּקְסְּטָע, רעליגיע-עטישע אָן גִּיסְטִיק-קוֹלְטוּרָעַלָּע, זעלבְּסְטְּשְׁטְּעַנְּדִיקִיט האָט אָונְדוּן קָאָמְפָּעָנְסִירָט פָּאָר דער כלומרטעד אָומָאָפְּהָעָנְגִּיקִיט פָּוּן לאָנד אָן מלוכָּה.

אין משך פָּוּן אַט דעם מעָר ווי צוּיִידְטוֹזְנְטִיאָרִיקָן פרְּאָצָעָס (ווי היסטָאָרִיקָעָר שָׂאָצָן, אָיז נָאָך פָּאָר צוּוִיתָן חורבן אַין חוץ לאָרֶץ גְּעוּוּן נִישְׁט אָין עֲדָך מַעַר יִדְּך, ווי אָין אָרֶץ יִשְׂרָאֵל) — זיינען מיר פָּוּן אַלְּאָלָק, וואָס האָט צוּוִי מָאָל פָּאָרְפִּירְוּן זִין לאָנד אָן מעָר ווי צוּוִי מָאָל זִין פָּאָלִיטִישׁע זעלבְּסְטְּשְׁטְּעַנְּדִיקִיט, גְּעוּוֹאָרָן אָן עַס טוּלָם אָין בִּידְעָז זיינען פָּוּן דעם דָאָזִיקָן אוּסְטְּרוֹק, ד. ה. אֵי אַוְעַלְּטִיפָּאָלָק, אֵי אָן „איִי-בִּיק“ פָּאָלָק.

פְּרָעָגָט זיך ווי אָיז עַס גַּעֲקוּמָעַן דָּעַרְצָה, אָן דער היסטָאָרִישָׁר וועג וואָס האָט פָּוּן לאָנד גַּעֲפִירָט צוּ וועַלְט אָן פָּוּן פָּאָלִיטִיק צוּ גִּיסְטִי-קָעָר קוֹלְטוֹר, — זָאָל זיך מִיטָּאָמָּל פָּאָרְקָעָרְעוּוּן צוּרִיק אָזְנָד וויידער אַמְּאָד אָונְדוּן פִּירְן צוּ לאָנד אָין מלוכָּה, צוּ „בָּאָדוֹן בְּלוּטָן“, שטָּנדְנִיך אָזָאָאָלָן פָּאָלָק פָּאָרְן נְסִיּוֹן צוּ וועַלְזָן וועַרְן אֵי גַּבְּבוֹרָן פָּאָלָק“. ווי אָיז עַס גַּעֲקוּמָעַן צוּ אָן אִיבְּרָעָקָעָרְעָנִישׁ, וואָס אָיז אָן אִיבְּרָעָקָעָרְעָנִישׁ אָין גְּעַדְעָזָר פָּאָלָק-גַּעֲשִׁיכָּטָע, נִישְׁט בְּלוּזָן אָין גַּעַנְגָּאָפִיעָן? ווי אָיז עַס גַּעֲקוּמָעַן דָּעַרְצָו — אָן ווי קָאָז עַס גַּעַמְּאָלָט זִין, — אָן דֵּי עַרְשְׁטָעָ, קָקָע-נִערָע אָן גִּיסְטִיק אָרְעָמָרָע, קוֹלְטוֹרָעָל-פְּרִימִיטִיוּוּדָע הַעֲלָקָת פָּוּן אָונְדוּזָעָר לאָנְגָּן היסטָאָרִישָׁן וועג זָאָל זיך פָּאָרְמָעָסָטָן אִינְגְּזְוִוְּשְׁנִיגְעָן דֵּי צוּוִיטָע, גְּרָעָסָעָר, גַּעַתְּיִיבְּעָנָעָר, מַעַר שֻׁעַפְּעָרִישׁ אָן גִּיסְטִיק מַעַר אִינְגְּנָאָרָה טִיקָּע אָן מַעַר זעלבְּסְטְּשְׁטְּעַנְּדִיקָן העֲלִיפָּט?

שְׁטָעַדְן אָזָא מִין פְּרָאָגָע וְאָלָט גְּעוּוּן אַפְּשָׁר אַלְּקוּסָטָם, וואָס מעָן קָאָז זיך נִישְׁט פָּאָרְגָּוּעָן, ווען עַס זָאָל זִין רִיכְטִיק, אָז דָאָס לאָנד יִשְׂרָאֵל ווערט בָּאָמָת אֵהָים פָּאָרְן פָּאָלָק יִשְׂרָאֵל, פָּאָרְעָנְטָהָרָט מִיט אָן אָמָת דֵּי „יִדְּישָׁע פְּרָאָגָע“, רָאָט-אוּיס דָעַם אַנְטִיסְעָמִיטִיזָם, בְּרָעָנָגָט בְּכֶסֶל דָעַטָּה לְעַכָּע פָּאָלִיטִישׁע, עֲקָאנָמִישׁ גָּוֹפָה אָן מַאְכָּט אַסְוָף צוּם „גַּלוּת“. עַס

ווארלט אפשר תאקע באמת געווונן דזאָדיקאַטיש צו זאָרגן זיך פֿאָרֶן פֿאָלְקָס שבת, פֿאָר זיין נשמה יתירה, ווען עס קומט אַ ישועה אויף זיין נאָר היילך רופנדיינער טאג-טעלעכקייט. אַבעער... דאס אַיז דאָך נאָר צוּט טיל ריכטיק. יִשְׂרָאֵל אַיז פֿאָר דער מערהייט יידּן נישט געוווארן קיין הײַם; די לאָגע פֿון יידּן אַיז אַנדערע לאַנדער האָט יִשְׂרָאֵל נִישְׁט גַּעַן ענדערט . . . מוז מען, דעריבער, ערנטס באָטראָכָטן די שטערובונג צו רעדוצירן עט יִשְׂרָאֵל צו אַרְצַ יִשְׂרָאֵל. אַבעער פֿרְיעַר? אַמִּיר זיך פרוֹאוֹן אַדרינִינְרָאָכָטָן אַיז נאָך צוּיִי פֿאָקָטָן אַדער, רִיכְטִיקָר, פֿאָקָטָר, צוּיִי נָעַן דעַצְיִידְרָנְדִּיך פֿאָר אַונְדוּזָעָר אַיצְטִיקָן מְצָב אָוּן אַונְדוּזָעָר גּוֹרָל אַיז דער נָעַנְטָעָר צוֹקוֹנוֹפְּט. דער ערְשְׁטָעָר פֿאָקָטָאָר אַיז דּוֹרְכָאָוִס אַ גַּעֲנָאָר טִוּעָר: דאס אַיז די פֿיוֹישָׁע צַעַשְׁטָרָוָגָן פֿון די אַינְגַּעַנְדְּעוּטְסָטוּט יִידְיִישָׁע יְשָׁוּבִים אַיז אַיז טִיל אַיְרָאָפָע אָוּן זַיְעַר גִּיסְטִיקָע אַגְּלוּרְוָנָג אַיז אַיז אַנדער טִיל, — אַ צַעַשְׁטָרָוָגָן וּאָס מעָן וּוּאָלָט גַּעַמּוֹת זַיִן צוּיִי מַאֲרָאָלִישׁ פֿערְוּוֹדָה, וְיִיְדַּי, וּאָס זַיְגָעָן שָׁוְלְדִּיק אַיז אַיר, כְּדִי זַיְ צַוְּנָעָן הָאָבָן פֿאָרָאִיסְגָּזָעָן. דער צוּוִיטָעָר — שְׁוִין נִיט דּוּסְטוּרְקָטְיוּוֹר, נָאָר, פֿאָרְקָעָרטָט, הַעֲכָסָת שְׁעַפְּעַרְיִישָׁע — כּוֹתָה, וּאָס מעָן דּאָרָף אַקְצָעָנִי טִירָן, אַיז דער באָמָת נִיסְמִידְקָעָר אוּפְּקָום פֿון מְדִינָת יִשְׂרָאֵל. (עד אַיז נִיסְמִידְקָעָר דּוּרְפָּאָר, וְיִיל עַד אַיז אַ רְעַזְוְלְטָאָט פֿון יְעַנְעָם אַומְגָלְבוּלָעָכָן פֿלְאַגְּנָטָעָר פֿון אַינְטָעָרְגְּצִיאָנָלָע בְּאַצְמָאָגָעָן, וּאָס עַס אַיז נִשְׁטָ לִיבְּכָי טָעָר גַּעַוּנָן פֿאָרָאִיסְצָזָעָן וְיִי דּעַם שִׁיעָר נִיט אַפְּקָאָלִיפְּטִישָׁן חָרוֹבָן אַיִיָּרָפָע). טְרָאָכָט מַעַן זַיִך טִפְּעָר אַרְיִין אַיז אַט די צוּיִי אַוְיסְרָגְעָוָיְינִינִי לְעַכְעַ הִיסְטָאִישָׁע דְּרָאָמָעָס, דִּעְרָ פֿנְצְּטָעָדָר אַיז דִּעְרָ לִיכְטִיקָעָר, — מַעַן מַעַן זַיִך אַלְיִין פֿרְעָגָן, צַי אַיז עַס טְאָקָע רִיכְטִיק, אַיז די עַרְשְׁטָע אַיז דּוֹרְכָאָוִס אַ רְעַזְוְלְטָאָט פֿון אַונְדוּזָעָר שְׁוָאָקְיִיט אַיז אַיז גְּלוֹת. בְּעֵת די צוּוִיטָעָר נָאָגָט כְּשָׁרָע עֲדוֹת אוֹפָה דּעַם גְּרוֹוָסן כּוֹחָ פֿון אַיז יִשְׂרָאֵל? מַמָּוֹן זַיִך אַלְיִין פֿרְעָגָן צַי אַיז אַט די אַוְיסְטִּיטִישָׁוָגָן, וּאָס אַיז אַיצְטָ אַזִּויָּ פֿאָפְּלָעָר, — נִיט אַ בִּיסְלָ צַוְּאִינְגִּיטִּיק אַיז צַו פֿאָרָאִינְגְּאָכְטִיּוֹתָן מַעַן מַעַן פֿרָעָגָן: צַי וּוּאָלָט אַונְדוּזָעָר פֿנְצְּטָעָר פֿיוֹישָׁע אַומְבָאָלָאָגְּנָטִיקִיט גַּעַמוֹת פֿרִין צַו מַאְיִידָאָגָעָק אַיז טְרָעְבְּלִינְקָע אַיז דּעַם באַוְאָגָנְטָן שְׁוָנָאָס פֿוֹלְעָר מַאָרְךָלִישָׁעָר אַיז גִּיסְטִיקָעָר דְּעַגְעַנְדְּאָצְיִיעָן? וּוּאָלָטָן מִיר גַּעַוּנָן גַּעַצְוָאָבָן גַּעַן צַו בְּרָעְגָּגָעָן אַזִּיְינָע — אַיז אַזִּויָּ פֿיַּל — קְרָבָנָה, וַעַן נִיט די צוּיִי וּוּעַלְטִי-מְלַחְמָה, אַט די אַיְבָעְקָעְרָעְנִישָׁ פֿון סְדוּם אַיז עַמּוֹרָה? אַיז נָאָר אַיז נָאָר וּוּאָלָטָן מִיר זַיִך גַּעַמוֹת קְלָאָר מַאְכָן. מַעַן וּאָגָט אַונְדוֹן אַיז די לְוֹטָס, וּאָס הָאָבָן זַיִך גַּעַרְאָטָעוּמָט אַיז אַדְרָר סְדוּם גִּיסְטִיקָע גַּאַזְנִין, גַּזְחָות אַיז רְצִיחָות, הָאָבָן זַיִך גַּעַרְאָטָעוּמָט אַיז אַדְרָר דּעַם לְאָנְדָן

ישראל. — אז עס איז זיבער פַּאֲרָצָן איז דעם א שטיך אמת; אבער איז דען ניט פונקט איז אמת, איז וווען ניט די היינט פון גלוות, וווען ניט זינגע מאטעריעלע איז גיסטיק בעותה, ואלט מידיגת ישראל גושא נישט גען קאנט אויפגעבויט ווערזי איז דען, אין תוק גענומען, ניט אמת איז דאס פַּאֲלָק ישראל, דאס ידישע זעלטראן גלוות-פַּאֲלָק האט מיט זיגע מאראַ לישע און מאטעריעלע מיטלען געשפֿן דאס לאנד ישראל און ניט פַּאֲרָצָן קערט?

מיר האבן דערמאנט דעם משיח-גלויבן, וואס איז אין גלוט געד ווארן איז ארגאנישער טיל פֿונְגַּטְהִינְסְּמָרְקְּטָן גֶּלוֹבִּין בְּכָל אָזֶן וואס האט איז איז חוויכער מס' געהאלטן פַּאֲרָמִירָן איז אויפְּהַאלְטָן די אינעוויינִיקְסְטָע גָּאנְצְקִיטְיָה פֿונְגַּטְהִינְסְּמָרְקְּטָן פַּאֲלָק. איז עס געוען א פֵיר בערדנדייך ווארטן אויף שיבת ציון — איז מערכְּגָרְנִישְׁתָּן?

געבורין געווארן, לויט דער פַּאֲלָקְסְּפּֿעַנְדָּע, איז דעם זעלביין תאָג וווען דער גלוט האט זיך אָגְנְהַיִּיבָּן, האט משיח, ד. ה. דעם פַּאֲלָקְסְּפּֿעַנְדָּע גֶּלוֹבִּין אִין אַיִם, אַיִם באָגְלִיט, ווֹי אַ גּוֹטֶעֶר טְרִיְּסְטְּנְדִּיקְעֵד מְלָאֵך, ווֹי די שְׂבִינְה אלײַן, אויף זינגע אלען זאנדעָרְיעֵוָונְג, — אָז נִשְׁתַּמְּחַת גַּעַלְאֶזְטֶן פַּאֲרוֹאַזְקָּסְן ווערן דעם וועג, וואס פֵּירְט, «צְוַרְקִיק אַהֲיִים». אבער די זעלבייך משיחָה האָפְּעַנוֹגָג, וואס סִימָבָּאָלִישָׁ אָז זֵי גַּעֲוֹונְזָן די האָפְּעַנוֹגָג אָוִיסְגַּלְעִיזָׁן צו ווערן פָּזְן גְּלֹות — אָז פְּאַקְטִישָׁ גַּעֲוֹעֲן אִינְגְּרִידְרָן די באָהָאָלְטָעַנְעַ צוותה, וואס האבן אונדו געשטארקט און געומטיקט איז גְּלֹות גוֹפָא גענדייך אונדו די אינעוויינִיקְסְטָע מַעֲלְכָּקִיטְיָה צו ווארטן אויף משיחָה קְוּמָעָן, צו ווארטן און ווארטן און נִשְׁתַּאֲפַחְתָּעָן צו זִיצָּן אָז «מערבְּ». אָז ווער וויס, צי איז א גאָולָה, אויף וועלכּער מען ווארט און מען הערט ניט אויף צו ווארטן, אָמָּאַל ניט אַ גּרְעָסְדְּרָעָר צִוְּזָאָג אָז אַ טְיִּעְבָּרְעָר דְּעֶבֶן-קוֹאָלָה, ווֹי אַ מִשְׁיחָה, וואס איז שׂוֹין גַּעַקְוּמָעָן אַיך שְׂטַעַט די פְּרָאָגְעַן ניט כְּדִי צו עַנְטָהָרָן אויף אִירָן, נַאֲרַ כְּדִי צו דערמאָגָן, אָז די הַיִּסְטָאָרִישְׁעָ פֿוֹנְקְצִיעָן פֿוֹנְגַּטְהִינְסְּמָרְקְּטָן אִיז פַּאֲרָצָן פַּאֲלָק, וואס איז אִין מעְרָבְּ, גַּעֲוֹוֹן ווִיכְטִיךְ אַפְּלִיךְ דָּאֹ אַדְעַר דּוֹקָא דָּאֹן, ווֹעֲן זֵין האָרֶץ אִין גַּעֲוֹוֹן אִין מֹרֶתֶה, זֵין גַּאֲוּה-הַתְּלוּם האט אַדוֹסְגַּעַשְׂטוֹרְאַלָּט פָּזְן זֵין גַּוֹּהַ-זּוֹאָר — אָז זִי באָשְׁטָרָאַלָּט אָז באָפְּרּוֹכְּפְּעָרֶט . . . אָז נִשְׁתַּמְּחַת נַאֲרַ דָּאֹס אלְיַיָּן. דער לעַבְּנָסְוִילָה, דער לעַבְּנָסְגַּפְּרוּבְּן פָּזְן די טַיְלָן פֿוֹנְגַּטְהִינְסְּמָרְקְּטָן פַּאֲלָק, וואס בלײַבָּן אִין מעְרָבְּ, בְּלִיּוּבְּן ווֹאֲרָטָן אויף גַּאֲולָה, אִיז נִיטְק אַיך פָּאֲרָצָן

יענע, וואס נישט בלזין זיער הארץ, נאר זי אליין זינגען שוין אין מזרה.
 זי די „אויסגעלאיזטע“, קאנעה, ווי געזאגט, ניט אויסקומען אן דער מאָ
 טעריעלער און גיסטיקער הילך פון די, וואס „אויסלייזונג“ איז און
 בלייבט פֿאָר זי אַ וויזיע. פונקט אָזוי ווי דער חלום פֿון גאולה איז אַ
 שטארקונג פֿאָר גִּלוֹת, איז גִּלוֹת אָנשפֿאָר פֿאָר דער וואָר אָדער דעם
 טיל וואָר פֿון גאולה. דאס איז אַלע מאָל געווען אָזוי, בְּפֶרְט נאר אַיצט.
 אַעמאָל זינגען כמעט אַלע משיחים, וואָס האָבָן זיך באָזיוין איז פֿאָר
 שיידענע לְעַנְדֵּר אָז גערוֹן יידן זיך אָמוֹזָקָרְן „צְרוּרִק אַהֲיָם“. —
 אויסגעוואָקסן איז גִּלוֹת. זיער מאָכט, נישט בלזין זיער אַנְמַעְטִיקִים,
 שטאמט פֿון גִּלוֹת. די מוקבלים אָז שפֿעטער דִּי חַסִּידִים, וואָס זינגען
 געפֿאָרן קיין אָרֶץ יִשְׂרָאֵל — אָז גַּעֲפָאָרְן אַפְּט לְעַבְּן דָּרָתָן, נִיט, ווי מעַ
 זָגַט, שטארבן, — לְעַבְּן אַוְיף זיער אַיְגָעָנִים שְׁטִיגָּעָר: — פֿון וואָנְעָן
 האָט זיך גענומען בי זי דער דראָג צו אַט דער, אַפְּט מִסְרָתִינְגְּשָׁדִיקָּעָר,
 רעליגיעזער וואָנדערונג, אויב ניט פֿון דער יִדִּישָׁקִים, וואָס זינגען
 געווואָקסן אָז האָט זיך צְבָּלִיט אַז גִּלוֹת. אָז דִּי בִּילְוִידְזָן אָז דִּי שְׁפָעָ
 טערדייקע חַלְזִים אָז שְׁוֹמְרִים אָז הַגָּהָה-מַעֲנְטָשָׁן — פֿון וואָנְעָן זינגען
 זיך גַּעֲקָומָעָן? אָז דִּי אַלְעָ, וואָס האָבָן אוֹיפֿגָּעָלְעָבָט דִּי העבראַישׁ קָוָיָ
 טור אָז גַּעֲמָכְטַּה העבראַישׁ פֿאָר אַלְעַבְּדִיקָּעָר שְׁפָרָאָךְ אָז צְגָעָרִיט
 דעם מענטשׁ-מַאְטָעָרִיאָל פֿאָרְן בְּנֵין פֿון יִשְׂרָאֵל אָז גַּעֲהָלָפְּן בוּעָן דעם
 בְּנֵין — וואָו האָבָן זיך אַלע גענומען זיער גִּיסְטִיקָּעָר, מַאְרָאַלִּישָׁע אָז
 מַאְטָעָרִיאָל שְׁאָפָּגָּס-כּוֹחוֹת, — אויב ניט אַז גִּלוֹת, אויב ניט אַז זִין
 וואָר אָז זִין חַלּוֹם, אויב ניט אַז זינגען אַנְגְּזָעָמָלְטָע פֿאָלְקָס אַזְרוֹת,
 אויב ניט אַז זינגען אָמְגָעָה-יִעָּרָע שְׁאָפָּגָּס-קָוָאָלָן, אויב ניט אַז זִין
 מַעְטִיקָּן לְעַבְּנָס-זּוֹלָן, אויב ניט אַז זינגען מַאְמָנוֹתָנָעָ פֿאָרְצְּוּיִיטְּגָּוָגָעָן
 אָז אַיְבָּיקָּן גַּזְוִיבָּן? וואָו אַיְזָה הרָב קוֹק גַּעֲוָאָרְן הרָב קוֹק? וואָו אַיְזָה
 העם גַּעֲוָאָרְן אחד העם, אָז בִּיאָלִיק — בִּיאָלִיק? אָז תַּל אַבְּבִּי? האָבָן
 זיך גַּאֲרְנִישָׁט ניט גַּעֲבָרָכְט מִיט זיך פֿון גִּלוֹת לִיטָּע, פֿון גִּלוֹת אַוְקָרָאַינָּעָ
 אָז אַמְּרָטִין בּוּבָּעָר — וואָו אַיְזָה עַר גַּעֲוָאָרְן, וואָס עַר אַיְזָה אָז אַלע
 גַּעֲלָעָרָנָעָ אָז לְעַרְעָסָ פֿון דעם העבראַישׁ אַנוֹיְוּעָרְסִיטָעָט? פֿון דעם
 ווּיְצָמָאָן-אִינְסְטִיטּוּט? אָז דער טַעַטָּע „הַבִּימָה“? אָז דִּי פֿאָרְשְׁטִיעָרָס
 פֿון פֿאָסְטִישָׁעָר קָוָנסָט, פֿון מוֹזִיק אָז יִשְׂרָאֵל — זִינְגָּן זיך אַלע טַבְּרָעָס?
 האָבָן זיך גַּעֲוָאָרְט אַוְיף אָוִירָאָ דָּאָרָץ יִשְׂרָאֵל, אָז עַר זָאָל זיך מאָכָּן קָלָג
 אָז טַאָלָנְטָפְּלָ אָז שְׁעַטְּרִישָׁע? זינגען זיך אַז דִּי שְׁטָעָט אָז שְׁטָעָטְלָעָד
 פֿון מַעְרָבָּ-אָז מַזְרָחָ-אִירָאָפָּע, פֿון וואָנְעָן זיך זינגען גַּעֲקָומָעָן, גַּעֲוָוָן טַאָקָע
 נִישְׁטָמָע ווי קְרָבָנָות פֿון גִּלוֹת? נִישְׁטָמָע ווי „שְׁקָלָאָהָן אַז פֿרִיהִיאִיט“?

וואלטן את די שטעת און שטעלעך, וואס א סך פון זי האבן יידן, אגב, אלין אויגעכוביט, ואלטן זי אלעמאָל און אומעטום געווען גאָר שוואָקטייט, נאָר פֿאַסְיוּיטעט, נאָר אַומֶרְכוֹטְבָּאַרְקִיט, — ואלטן מיר נישט נאָר נוּט פֿאַרְמָאנְט דאס אַלְץ, וואס מיר פֿאַרְמָאנְן אִיצְט אַומֶעְטּוּם, וואו מיר געפֿינְעַן זיך, — מיר וואלטן אוּיך נוּט געהאט דאס אַלְץ, וואס מיר האָבָן אֵין אַרְצַ יִשְׂרָאֵל, — אָוֹן אַרְצַ יִשְׂרָאֵל וואלטן נוּשְׁט גַּעֲוָאָרָן מדינת יִשְׂרָאֵל. מיר וואלטן נישט נאָר נוּט אַרוּסְגַּעַזְבָּן פֿוּן זיך די אלע קָאַלְאַנְסְּטָן אָוֹן הַלוֹצִים, וואס האָבָן געהאט דאס אַלְץ, די אלע דענְקָעָרָס אָוֹן טוּרָם, לְעָרָרָס אָוֹן דָּרְצִיעָרָס, שְׁרַיְבָּרָס אָוֹן קִינְסְּטָלְעָרָס, וואס האָבָן געשאָפָּן די נִיעְעָה הַבְּרָאִישׁ שְׁפָרָאָך אָוֹן דָּעַם גַּאנְגַּן נִיעְמָד גַּעֲגַּעַיל אָוֹן מִיתְהִילָּף אַרְום אַרְצַ יִשְׂרָאֵל, — מיר וואלטן נישט נאָר דאס אַלְץ נוּשְׁט געהאט, ווען מיר זאלְן אֵין גַּלוֹת זַיִן פֿאַרְשָׁאַלְטָן אוּיף אַומְבָּאַהְלָאַפְּנִיקִיט אָוֹן אַוְשְׁעַפְּעַרְשִׁיקִיט, — מיר וואלטן נוּשְׁט גַּעֲקָאנְט שָׁאָפָּן אוּיך די אלע דָּרְוִיסְנְדִּקְעָג, עַפְּנְטָלְעָדְרְכְּלְעָכָב, אַנְסְּטְּרוּמְעָנְטָן, אָוֹן וּזְלְכָבָעָס וּזְלְכָבָעָס מִיטְלָה לְעַנְדִּישָׁן יִם אָוֹן דָּעַם יִרְדָּן. מיר וואלטן נוּשְׁט אַרוּסְגַּעַזְבָּרָאָן די באָלְטָן פֿוּרְדָּעְקָלְאַרְצִיעָ, די אלע שְׁפָעְטָעְרְדִּיקָע צְוֹזָאנְן אָוֹן גַּאֲרָאַנְטִיעָס פֿוּן דָּעַר, עַפְּלְקָעָר לִיגָּעָ אָוֹן די פֿאַרְאַיְנוּקְטָעָ פֿעַלְקָעָר אָוֹן אלע אַנְדְּעָרָעָ עַפְּאָ כְּעַמְּאַבְּנְדִּיקָע דָּאַקְוּמְעָנְטָן, ווען נוּט אַונְדוּזָעָר עַקְאַגְּאַמְּשִׁיעָ, פֿאַלְיִיטִישָׁן אָוֹן אַנְדְּעָרָעָ דָּעְרָגְרִיכְוָנְגָעָן אֵין אַמְּעָרִיקָע אָוֹן אֵין אלע אַבְּעָרִיקָע טִילְעָן פֿוּן דָּעַר דִּיאָסְפָּאָרָעָ, אָוֹן אוּיבָּדָס אַזְׂוִי, אֵין די פֿרָאָגָעָ, וואס אוּיך האָבָרָרָע גַּעֲשְׁטָעָלָטָ, — די פֿרָאָגָעָ ווען קוּקוּן אוּיכָן גַּוְיָה וּוּי בְּלִיּוּן אוּיפָּא אַהֲנָגְטָן יִשְׂרָאֵל, זַיְעָר אָן עַרְנְסְּטָעָ פֿרָאָגָעָ.

צומ באָדוּעָרָן, פִּילְזָן נוּשְׁט אלע אַיר שְׁאַרְפְּאַקְטוּעָלָע עַרְנוֹסְטִיקִיט. אָטִיל צְיִוְנִיסְטָן אֵין אַמְּעָרִיקָע אָוֹן כְּמַעַט אלע פֿרָעָרָס פֿוּן מדינת יִשְׂרָאֵל גַּלְיִיבָּן אָוֹן ווּילְּגָן, אָוֹן מיר אלע זאלְן גַּלְיִיבָּן, אָוֹן אַונְדוּזָעָר אַרְיִעְנְטָאַצִּיעָ אָוֹן אַונְדוּזָעָר פֿעַרְסְּפְּקָטִיוֹ דָּאָרָף פֿוּן אִיצְט אָזְׂזִין זַיִן נוּט קִינְיַהַיְסְטָאַרְיִישָׁע, נִאָר, אַזְׂוִי צַוְּגָן, אַגְּאַגְּרָאַפְּיִישָׁע, לְהִיפְּנָךְ צַוְּגָן, פֿרָעָרָבָּאַטְּבָּעָ, הַיסְּטָאַרְיִישָׁע פֿאַקְטָן וּוּרְטָן פֿאַרְשָׁפְּרִיְּתָן דִּי טְעָאָרִיעָ, אָוֹן דָּעַר קוּלְדְּטוּרָעָ לְעָרָ, אַוְיָבָּנְטָן דָּעַר פֿאַלְיִיטִישָׁעָ, צְעַנְטָעָר פֿוּן דָּעַם יִדְיִישָׁן פֿאַלְקָאָק אֵין אַדְעָר דָּאָרָף זַיִן יִשְׂרָאֵל. די דָּאָזְׂיִיקָע טְעָאָרִיעָ בּוּיט אַיר גַּוְיִיבָּן אֵין יִשְׂרָאֵל דָּעַם לְאָנְדָּר, וּוּי אַונְדוּזָעָר אַלְעָמָעָגָן צְעַנְטָעָר, אַזְׂוִי אַיר אַוְמְגַלְיִיבָּן אֵין דָּעַם פֿאַלְקָאָק יִשְׂרָאֵל. יִזְׂדָּן, האַלְטָן וּוּי, האָבָן אַצְׂקוֹנְפָּט נִאָר אֵין יִשְׂרָאֵל, כָּאַטָּש

ישראל גופה האט נישט קיין צוקונט אן דער היילפֿ פָון יידז אין דער גאנצער וועלט. יידז, ווי א פֿאַלק, פֿאַרוייכערט זי אונדזה, קאנגען זיין שענ' שענ' נאר אין דער יידישער מדינה, כאטש די מדינה גופה וואלט ניט אויפגעיקומען און ניט געקענט האבן קיין קיום אן ייזישער ווירקונגס' קראפט, אן ייזישער קרייאטיוויטעט און אנדערע טענדער. זיין איך זיך זיך ניט אריינלאז און וויטערדייקע חקיות וועגן דעם דזווין "דייאלעקטישן" געדענקונגאנג. וואס איך וויל' דערויל' זאגן, איז, או די עצם טענדענען צו איגנארירן די לאגע ווי זי איז איצט, און צו וועלן באשטימען אַ פרְאָר' גראם פֿאָרָן ייזישן לעבען היינט ניט אויפֿן סמֿך פָון די עקסיסטירנּוֹדִיקע באודערפענישן און מיטלאען, נאר אויפֿן ואַקלַדִּיקָן באַויס פָון עפֿעס א נבָיאוֹת־זַאֲגָעָרִי, — איז נישט קיין געוזנטע טענדענען. ס'אַיז געוויס אמתה. איז מען דאָרָפֿ איזן זינען האבן די צוקונט. איז מען גרייט ניט אן ערְבָ שְׁבַת, ואָגָט אַיְדִיש ווּרְטָלְהָ, האט מען ניט אויף שבת. אָבָער מײַנט דאס דען, או אלע שְׁשַׁת יְמִים המעשה קאנגען מיר זיך פֿאַרגַּבְּגַען צו פֿאַסטָּן הענְגִּיתִים, אַבְּיַ נַאֲרֵן זֵין גֶּרִיטַמְכָּה פָנִים זֵין די שְׁבַת־חַמְלַחַתָּה, וואס אַיר מאַיעְסָטָטָטָס נַאֲמַעַן אַיְזֵי צוקונט? אַיְזֵי אָונְדוֹזְעַר אַיצְטִיקָן לעבען ניט ווערט צו האבן אַ ווערט אַיְזֵי אָונְדוֹזְעַר אָוִיגָן, אַזְמַז זֵין בְּלוּזַ אַ פּוֹסִי בענְקַעְלָע פֶּאֲרֵן די קומענְדִּיקָע דָּרוֹתָהָן אָגָב, וואַלְטַ פֶּאֲרֵן זַי גַּוְפָּא דָעַן ניט בעסער געוווּן, ווען מיר זַאֲן באָזָאַרגָּן מיט גענזָג וועטיקער שְׂפִּי אָונְדוֹזְעַר אַיצְט? וואַלְטַ עַס דָעַן ניט פֿאַרשְׁפָּאָרָט אָונְדוֹזְעַר די זָאָרְגַּטְעָר צִיְדָה לְדוּרָה בעת אָונְדוֹזְעַר לְוֹפֶט־דִּרְיוֹעָס אַיְזֵי דָעַר צוקונט אַרְיִין וואַלְטַ, מיט אַנְּ דערָעָ ווּרְטָעָה, די עצם פֿרְאַבְּלָעָם פָון מַאֲרַגְּן נַיְשַׁטְּ לִיכְתְּבָעָר גַּעַוּעַן אַסְּרָה ווען מיר אלע וואַלְטַ ניט לַיְבָן אַזְן לעבען געוווּן אַיְדִישָׁה אַיְזֵי מַעַגְּלַעְבָּסָט פֶּרְאָער בַּאֲפֶרְדִּיקָנוֹגָ פָון די הִינְטַיקָּע נוּיְטוּבָאַדְרָעֶפֶןְגָּישָׁן, ווען מַיד אלע וואַלְטַ נַגְּזָעָן אַזְמַז זֵין דָרַגְכָּה אַלְיִין אַזְקַטְיוּזְעָר אַז שְׁעַמְּעָרִישָׁר הַמְשָׁךְ פָון פֿרְעַר אַיז עַר מִילָּאָ מְסֻגָּל צו האבן אַדְעַר צו דערָצִיעָן יְוּרְשִׁים, נַיְשַׁטְּ נַאֲרֵן זֵין אַיְזֵי יוֹרְשִׁי

כִּשְׁטַעַל דָעַם טְרָאָפּ אַוְיפּ דָעַר דָאַזְיַיקָע פֿרְאַגְּעָ דִּעְרְפָּאָר, ווּיל' מֵיר דּוֹבָמָה. אַז דָעַר "צְוּקוֹנְטִים", ד. ג. דָאָס כְּסֻדְּדִיקָע טְרָאָכָטָן אַז דְּרִיךְן אָז שְׁרִיבֵּן רָק וועגן דָעַר בַּלְאָסָעָר אַזְמַז אַומְבָאַשְׁטִימַטָּע אַבְּסְטוּרָאֲקָגְּיעָ, וואָס הִיסְט שְׁפָעְטָעָה, פֿיְרַט אַטְמַעְטָע אַזְמַז זַאֲרַזְעָן די קָאָבָן קְרַעַטָּע אַזְנַבָּלְוַטִּיקָע שְׁטַיְיקָע יִדְיַישָׁ לְעַבְּנָה אַזְמַז, וואָס זְיִינְרָע ווערט סַיִ פֶּאֲרֵן זַאֲכָר אַיְצְטָמָה, סַיִ פֶּאֲרֵן שְׁפַעְטָעָר, אַיז נַיְשַׁטְּ אַפְּצָוּשָׁאָצָן. עַס אַיז דָאָך באַמָּת אַ מְשֻׁנָּה־זַוְּילְדָא זַאֲך: מעַן האָלָט אַיז אַיְזֵי באַזְאָרָגָט זֵין וועגן די אַיְנִיקְלַעַד אַזְנְיַיְקָע, כאַטְשַׁ פְּנֵי זֵין גַּעַד גַּעַד דָעַר

וועלט נישטא. און דערזוייל וואס-זווונן פאָרלַאָזֶט מען און מען פֿאָרְזּוֹאָרְלַאָזֶט
 די טאמטעס און זי מאמעס, די ברידער און די שועעטהָר, וואס וואינגען
 מיט אונדוֹן אונטער איןן דאָך. איז עס נישט מאָדָנוּ? מען היבט אויף די
 אויגן... ניט צו די בערג, — נײַן, נאר צו שאָטָנס פֿוֹן בערג, צו עפָּס אָ
 מיראָש, און ווי נאר מען פֿאָרְקּוֹט זיך אויף דעם "צָקוֹנוֹנֶט" - לאַנדַשָּׁאָפָּט,
 קריין גִּילִּין אָרוֹיס פֿוֹן די לַעֲכָר, ווי ועררים, אַלְעָרְלִי סְפָּקָה אָון קְשִׁיאָס
 און טָאָמָעָרָס: טָאָמָעָר ווּעָט מען אוֹפְּהָעָרָן וְרָעָן יִדְיש אָון טָאָמָעָר ווּעָט
 מען אֵין עֲנֵגְלִיש נִישְׁט קָאָגָעָן האָבָּן קִין יִדְישׁ קָוְלְטוֹר אָון טָאָמָעָר
 אֵין העבראייש שענער אָון טָאָמָעָר וְעוֹלָן זיך יִדְיָן אַסְטִילִיָּה, — אָוּ
 דָּעָר סּוֹף אֵיתָן אָוּס לְאָזָן זיך אַרְאָפָּה די הענט, אָוּן נִישְׁט נָאָר אַזְּאוֹרָגָט
 מען נִישְׁט די צָקוֹנוֹנֶט, מַעַן פֿאָרְזּוֹאָרְלַאָזֶט דָּאס, וואס מִיר פֿאָרְמָאָגָן אֵין
 דָּעָר קָעָגָנוֹאָרט. די "צָקוֹנוֹנֶטְסְּטָן" פֿאָרְגָּעָס אָוּן מִיר האָבָּן, דָּאנְקָעָן גָּאָט,
 אַ היִנְטָן, שָׁוִין נִיט גַּעֲרָעָט ווּעָגָן נְעַכְּטָן אָון אַיִּיעָרְגָּעָטָן אָוּן זַיְעָר
 בְּלָוֶט אֵין נִיט אֵין עָרָך רְוִיטָעָר, ווי דָּאס אַיִּמְדּוֹשְׁנָעָרָה בְּלוֹט פֿוֹן אֵין
 בעַרְאַיְבָּרְמָאָרָגָן... אָט דָּאס, "פֿאָרְגָּעָס" אִיהָן אַגְּבָּן, נִישְׁט בְּלוֹיָן אַיִּדְישׁ
 קְרָאָנְקִיָּת. די גָּאנְצָע גַּעֲשִׁיכְטָע אֵין פּוֹל מִיט מַאֲסִיקְבָּרִים פֿוֹן מַעֲנְשָׁתָן
 לְעַכְּבָּנָס, מִיט רְוִיאָגָעָן פֿוֹן ווּלְעָטָן, וואס מען האָט גַּעֲלָאָטָט חֲרוּב
 ווּלְעָרָן אַדְעָר ווָאָס מען האָט אַלְיָין גַּעֲלִירָט צו דָּעָר עַקְיָה אֵין נַאֲמָעָן
 פֿוֹן אַ נִּיעָר, אַ בְּעַסְטָרָעָר אַרְדָּעָנוֹגָג, וואס טָאָקָע דֻּרְאָפָּאָר ווִיְיל מען האָט
 זַי גַּעֲבָּוּת אַוְיףְּ חֲרוּבָּות אָוּן אוֹפְּיָהָן קְבָּרִים, האָט מען זַי קִינְגָּאָל נִישְׁט
 אוֹפְּגָּעָבוּתִי. אָוּן מען האָט זַי נִישְׁט גַּעֲקָאָנְט אַוְיפְּכָוּעָן. אָוּן לְאָסָט
 אוֹפְּ הַקְּרָאָר די עַקְסִיסְטִירְנְדִיקָּעָן ווּלְעָלָט, האָט מען נִישְׁט קִין מַאֲטָמְעָרִיאָל
 פֿוֹן וואָס צו שָׁאָפָּן אָוּן קִין כּוֹת מִיט ווּעָפָּן צו שָׁאָפָּן דָּעָם לְעַתִּיד לְבָוָא.
 דָּאס אִיהָן זָאָג אִיר, אָוּן אַלְגָּעָמִינָן פֿרָאָבָּלָעָם, אַבְּעָר דָּעָר הַוִּיפְּט אֵין עָס
 נִיטְיָק צו דְּעַרְמָאָגָעָן די פֿוֹן אַונְדָּה, וואס האַלְטָנְדִיק אַיְלָן צָוָג תְּמִיד
 אַזְוִינְיָעָן ווּלְעָרְטָעָר, ווי גַּעֲשִׁיכְטָע אָוּן טְרָאָדִיצְיָע, פֿאָרְלַאָזֶט זַי פֿוֹנְדָּעָסְטוּוֹגָן
 דָּעָם ווּעָג פֿוֹן זַיְעָרָעָלְעָטָרָן. יְנָעָן האָבָּן מִיטָּן כּוֹת פֿוֹן זַיְעָרָעָלְעָטָרָן
 אַיְן מַשְׁיחָס צִיטָּן בְּאַלְעָבָט אָוּן בְּאַפְּעָסִיקָּט דָּעָט הִינְטָן, בְּיִי די אַבְּעָר אֵין
 רַעַכְּט צו בְּרַעַגְּנָעָן דָּעָם לְעַבְּדִיקָּן אִיצְטָפָּאָר אַ קְרָבָּן אוּלְּפָּאָן מַזְבָּח פֿוֹן
 אַ כְּלָוְמְרָשְׁטָן מַעֲסִיאָנוֹזָם... זַי אַיְגָּנָאָרִין די פֿאָקְטָן, וואס לְעַוְגָּנָעָן אַונְדוֹן,
 אָוּן אוֹבָּר מִיר ווִילָּן, אָוּן אַונְדוֹעָר פֿאָלָק אָוּן זַיְן קוּלְטוֹר, ד. ה. זַיְן לְעַבְּעָר
 דִּיקָּע הַיִּסְטָאָרִישָׁע דֻּרְאָפָּרָגָג, — סִיְּ דִי, וואס עָס טְרָאָגָט אַגְּנוּזְוִינְקָה
 — סִיְּ דִי, וואס אִיְזָ קְרִיסְטָאַלְיוֹזִירָט גַּעֲוָאָרָן אֵין אַנְטְּפְּלַעְקָטָע ווּלְעָרָטָן, —
 זַיְן טָאָקָע בְּאַמְתָּה האָבָּן אַ המשָׁר, — מַזְוָן מִיר אַנְהִיָּבָן פֿוֹן זַי אַלְיָין,
 פֿוֹן אַונְדוֹעָר אַיְגָּנוּעָם יְעָבָן, פֿוֹן אַונְדוֹעָר אַיְגָּנוּעָם שָׁאָפָּן, מִיר מַזְוָן אַלְיָין

זין א רינג אין דער קרייט פון פריער, כדי מיר זאלן זיין מסוגל צו דער-
ציען א דור, וואס וועט די קרייט ווילטער שמיידן.
צווישן דעם יידישן, ווי יעדה, פאלקס נאכטן און זיין מארגן אייז פֿאַ
ראָן גּאָר אייז בריך, — הײַנט. דערמיט וויל אַיך גּוּט זָאגּן, — חור אַיך
אַיבֿעֶר, כדי אַיסְצּוּמִין טֻוּתָן, — אֹן פֿאָר מָארְגֶּן זָאל גּוּט זָאגּן. בּֿרְיִיד
וועגן דעם אַיסְגָּאנְגְּסַפְּונְקָט, וועגן אָונְדּוּר פֿוֹנְדּאַמְעָנְטּאָלְעָר אַרְיַעֲנְטָאָר
צעַי — אָון אַיך זָאגּ: אָונְדּוּר שְׁפֵטָנָר מֹזָיזָה אֲנַהֲיָבָן תִּיכְסֹף וּמִיד. אַיצְטָ
— אָון דָא.

דא — אָין טְאָפְּלָטָן זַיְנוּן, וויל יִעָּטוֹיְדָעֶר טְיִיל פָּוֹן אָונְדּוּר פֿאָלָק,
וואס אָיז נָאָךְ אֶלְץ אַ ווּלְּטִידְפֿאָלָק, האָט ווּלְּנְדִיקְ-נִיטְ-וּוּילְּנְדִיק צַוַּוִּי אַרְיִי
עַנְטִירְוָנְגָס-פְּאָדִים — אַ האַרְיַעְנָטָאָלָן, וואס גְּעַמְּט אָרוּם אֶלְעָן טַיְילְן פָּנוּגָם
יִידְיָשָׁן פֿאָלָק, אָון אַ ווּלְּטִיקָּאָלָן, וואס פֿאָרְבִּינְדָּט אִים מֵיט דָעַם לְאָנְדָן,
וואר עַס לְעַבְטָמַן. מְעַג דַּעַר אַרְטִיקְעָר — זָאגּן מִיר, דַעַר אַמְעָרִיקָּאַנְדָּר
יִידְיָשָׁר דְּעַבְנָס-שְׁטָרָאָם — אָין זַיךְ אַרְיַעַנְגָּמָעַן דָעַם טִיפְּסָטָן אַינְטְּרָעָס
צָו יִשְׂרָאֵל אָון צָו תְּחֻזָּות יִשְׂרָאֵל — מֹזָעַר, פֿרְיַעַר וּוּאֶלְץ, זַיְן, וואס
עד אָיז: אַן אַרְטִיקָּעָר, אַ הַיְגָעָר, אַן אַמְעָרִיקָּאַנְדָּר יִדְיָשָׁר דְּעַבְנָשָׁטָרָאָם.
ニישט נָאָר וואס ער אֶלְיִהּוּן פֿאָרְמָאָגָט, וואס ער אֶלְיִיּוֹן שָׁאָפָט. — אַוַּיךְ דָאָס
אֶלְץ וואס ער האָט בְּשׁוֹתָהָות מִיט אַנְדָּרְעָ קִבוּצִים פָּנוּגָם פֿאָלָק יִשְׂרָאֵל,
אַוַּיךְ אֶלְץ דָאָס, וואס ער האָט אַדְעַר דְּאָרְפָּהָן האָבָן בְּשׁוֹתָהָות מִיטָן לְאָנְדָן
יִשְׂרָאֵל, — אַיְנוֹ נִישְׁטָע עַפְּסָע וואס קָאָן אַיְמָפָאַרְטִירָט ווּרְעָוָן ווי אַרְטִיקְעָר
פֿרְאָדוֹקָט, — נִיְיָן, עַס מֹזָזָה זַיךְ אַיְבַּעְגְּלָהָצָנְצָט אַיְנָעַם אַרְטִיקָּוּן בְּאָדוֹן
עַס מֹזָזָה זַיךְ דָאַ אַקְלִימָטְיוֹר. דָאָס אַרְטִיקְעָר — אָון אָונְדּוּר פֿאָלָק, דָאָס
אַמְעָרִיקָּאַנְדָּר — יִידְיָשָׁע קְוּלוֹטָר — לְעָבָן, קָאָן נִישְׁטָע גַּעְגָּרָטָן פָּוֹן צַוַּוִּי
בְּאָזְוּנְדָּרְעָ מִינִים גִּיסְטִיקָּעָ שְׁפִיּוֹן — פָּוֹן אַיְן מִין, וואס ווֹאָקסְטָן דָאַ
אוּיִיכְן אַרְטָן אַן צֹוִיְיתָן מִין, אַן אַיְבַּעְגְּלָהָצָנְצָט, — עַפְּסָע אַ שְׂטִיקָּ
עַקְוֹאָטִיק. פָּוֹן בִּיְדָעָ מִינִים פֿרָאַדוֹקָטָן. — דָעַם יִדְיָשָׁ-אַמְעָרִיקָּאַנְדָּר אָון
דָעַם אַלְגָּעָמִיְּזִינְ-יִידְיָשָׁן מִין מְוֹן ווּרְעָוָן אַיְן הַאַרְמָאַגְּנִישָׁע אָון גַּזּוֹנָטָע גַּיִיִּ
סְטִיקָע דִּיעְטָע. עַס קָאָנָעָן נִישְׁטָע לְעָבָן בְּשִׁלּוֹם אַיְן אָונְדּוּר בְּרַוְשְׁטָצְ�זָה
נִשְׁמוֹת, אַיְינָע אַ יִדְיָשָׁע אַן דִּי צֹוִיְיטָע אַן אַמְעָרִיקָּאַנְדָּר. דַעַר יִיד אַיְן
אוּנְדוּזָה אָון דַעַר אַמְעָרִיקָּאַנְדָּר אַיְן אוּנְדוּזָה מְוֹן ווּרְעָוָן אַיְן גּוֹף אָון אַיְן
נִשְׁמָה.

די האַרְמָאַגְּנִיזְרוֹגָ פָּוֹן יַעֲנָע פָּנוּגָם יִדְיָשָׁן זַיְן אָון באֶ
וּאַסְטוּזִין, וואס שְׁפִיגְלָעָן אַיךְ זַיךְ אָפְ דָעַם אַמְעָרִיקָּאַנְדָּר יִדְבָּס אַרְטִיךְ
אוֹמְשְׁטַעַנְדָה, אָון דִי עַלְעַמְעַנְטָה, וואס ער האָט בְּשׁוֹתָהָות מִיט זַיְן בְּרִיךְ
דַעַר אָון אַנְדָּרְעָ יִדְיָשָׁע יְשָׁוְבָים, — די דָאוּיְקָע האַרְמָאַגְּנִיזְרוֹג אַיְן

ל'יכטער צו דער גרייכ, ווען עס רעדט זיך וועגן קולטור-ווערטן פון דיאס-פֿאַרְעָה, ווי דאגן, ווען אונדזער גיסטיקער שותף איז דער נייער אַרְצַ יִשְׂרָאֵל ישוב.

גאָר באָזונדערס שווער איז אונדז ער צו אַידענטיפֿיצְרָן זיך קולטוּר-רעל מיט דעם לְעַצְמָן — אַיצְטָן, ווען פֿוֹן אַרְצַ יִשְׂרָאֵל איז געווארן מְדִינָה יִשְׂרָאֵל . . .

דאָם, וועט מען זאגן, איז אַפְּרָאַדָּקְסָלָעּ אַדער, פֿשְׁוּתָה, אַ משׁוֹבָה-וַיְלָדָעּ באַהוּפְטוֹגָה. די אַנְגָּעָנוּמָעָנָעּ מִיְּנוֹגָן אַיִּה, אָז, פֿוֹנְקָטָ פֿאָרָקָעָרֶטָן די קולטור-ווערטן פֿוֹן אַרְצַ יִשְׂרָאֵל אָז בְּכָרֶת נָאָךְ פֿוֹן מִדְּינָה יִשְׂרָאֵל קָאנְעַן הָאָבָן אָסְדָּר אַגְּרָעָסְעָרָעּ הַשְּׁפָעָה אוּף אַונְדוּזָרָעּ לְעַבְנָן דָּא אָזָן עַס מַעַר באָפְּרָעָה, ווי דִּי גִּיסְטִיקָעּ יְרוּשָׁהָס פֿוֹן דִּי תְּפִչָותָה. אַבעָר לְאַמְּרָה אָקָעָן, צִי אַיז עַס טָאָקָעָ אָזָיִן. לְאַמְּרָה זָעָן, מִיטָּן וּוּמְעָן הָאָטָם דָּעָר יִדָּאִין אַמְּרָיִיקָעּ פֿאָקְטִישָׁן אַגעַנְטָעָרָעּ גִּיסְטִיקָעּ קְרוּבָהָשָׁאָפָּט — מִיטָּן די יִדְישָׁעּ יְשָׁוּבִים פֿוֹן זִיְּן אַלְטָרָה הַיִּם אַדער מִיטָּן-נִיְּלָאָנד.

מִיטָּן דָּעָר שָׁאָרִית הַפְּלִיטָה פֿוֹן אַירָאָפָּעּ אָזָן אַנְדָּרָעּ טִילְעָן פֿוֹן דָּעָר וּוּלְטָם, הָאָבָן מִיר יִדְעָן פֿוֹן אַמְּרָיִיקָעּ בְּשָׁוְתָהָוָת אַונְדוּזָר (אַדער אַונְדָּזָר עַלְטָעָרָנוּס) נְאַעֲנְטָסְטָעּ פֿאָרָגָאָגָעָנָהִיט אוּף יְעַנְעָר זִיטָם. הַפִּשְׁעָעָטְלָעָבָעּ עַלְעַמְעֻוָּתָן פֿוֹן אַונְדוּזָר אַיצְטִיקָן יִדְישָׁן קְולָטָרְדָּלָעָן הָאָבָן מְרָטָמִיט זַיִּה בְּשָׁוְתָהָוָת. הַוּנְדָרְטָעָר טְוִיזְנָטָעָר, נִיְיָן, מִילְּיָאָנָעָן יִדְעָן אַיִּן אַמְּעָיָן רִיקָעָ טְרָאָגָן אַיִּן זִיעָר זְכוּרָן אַדער אַיִּן זִיעָר באָאוֹסְטוּזָיִן דָּאָס פֿוֹלְעָעָ בְּלִידָה פֿוֹנְגָעָם דּוֹרְדָרְוֹתְדִּיקָן יִדְישָׁן לְעַבְנָסְטִיכְיָגָעָר אַיִּן אַירָאָפָּעּ. דָּעָר וּוּרְבָּנוּ — דָּעָר דָּרִיטָעָר חָרְבָּנוּ — ווי מְעָן רֹפֶטֶת עַס — (אָזָן דָּאָס אַיִּה, ווי מִיר דָּכְטָה, אַ רִיכְטִיקָעָרָעּ, וויִילְיָ אַ מַעַר קוּאָזְלִיטָאָטִיוּעּ בְּאַרְאָקְטָעָרִיסְטִיקָה, וויִדְעָר דִּיְיָן נְוּמְעָרִישָׁעָר //פֿאָרָלְדָּוּס פֿוֹן זַעַקָּס מִילְּיָאָן), וּאָס אַיִּן אַגְּנָגִי בָּאָרָעָ אַבעָר שָׁוִין לְאָנָגָג אַגְּרָרְבִּעָנָעָ מְטָבָעָ) — דָּעָר דָּרִיטָעָר חָרְבָּנוּ הָאָטָם אַיִּן דַּעַם פֿרְטָ וּוּינְצִיךְ וּאָס גַּעַנְדָּרָטָה. דָּאָס בְּלִידָה פֿוֹן דַּעַם צַעַטְעָרָטָן אַונְדוּזָר שִׁינְזִיךְ וּאָס וּוּרְטָ אַוִּיגְעָהִיט אַיִּן אַונְדוּזָר זְכוּרָן, אַיִּן אַונְדוּזָר בָּאָוֹסְטוּן לְעַבְנָן, וּאָס וּוּרְטָ אַיִּן אַונְדוּזָר אַיִּצְטָ אַונְדוּזָר זְכוּרָן, אַיִּן אַונְדוּזָר הָאָרָצָן. קִיְּין מָאָל אַיִּן עַס אַונְדוּזָר נִישְׁטָן גַּעַוּעַן אַזְוִי טִיעָר אָזָן הַיְּלִיקָה... אָזָן נִישְׁטָן נָאָר ווי אַ מְקוֹר פֿוֹן צָעַר אָזָן בְּעַנְקָשָׁאָפָט, פֿוֹן נְאַסְטָאַלְגִּיָּעָ אָזָן טִיפְּעָר פֿאָרָעָרָנוּג — נִישְׁטָן נָאָר ווי אַ יְזָכְרָלִיכְטָה, ווי אַ נְשָׁמָה-לִיכְטָה עַקְסִיסְטִירָט עַס פֿאָר אַונְדוּזָר אַונְדוּזָר וּוּרְקִטָּט אוּף אַונְדוּזָר — נִיְיָן, די וּוּרְקִונְג אַיִּן אָס סְדָה פֿאָרָעָר, אַסְדָּה לְעַבְעַדְיקָעָרָעָ. דָּאָס אַיִּן די אַוִּיסְטָרָאָלָוָגָן פֿוֹן אַ גִּיסְטִיקָן פֿאָרָמְעָגָן. די דּוֹרוֹתָה, וּוּלְכָעָ האָבָן עַס גַּעַשְׁאָהָן, הָאָבָן עַס נִישְׁטָן מִיטְגָּעָנוּמָעָן מִיטָּן זִיךְ אַיִּין קְבָּר אַדער אַיִּין קְרֻעָמָטָאָרִיעָ אַרְיָין. זִיךְ האָבָן עַס נִישְׁטָן גַּעַקְאָנָט

מיטנעמען. זיער פֿיזישער אומקום אין אין טייל איראפע און זיער גײַ-
 סטיקע גסיסה — אין א צווײַטן טיל איז געוויס די טִיכָּסְטָּע טראגעדייע
 אין דער געשיכטע פֿון יידישקייט, נישט נאָר פֿאָר יידן. דאָך וואָלט גע-
 וען פֿאָש צו טראכטן, ווי אַיך האָב געזאגט בֵּין אָן אַנדער געלענហאַיט,
 אָז דער חורבן פֿון מֶזְרָחִ-אִירָאָפְּעָאיְשָׁן יִדְיָוָן קִיבּוֹץ אַיז גְּלִיכְצִיטִיק
 דער חורבן פֿון דער מֶזְרָחִ-אִירָאָפְּעָאיְשָׁן יִדְיָשָׂר קָוְלוֹטָוָר. עַמ אַיז אַיר
 גָּרוֹס אָמְגָּלִיק, אַיר שׂוׂועָרָע זָאָרג אַיר סְכָּה, — גָּעוֹווֹס, אַבעָר — נִיט
 אַיר אַנטְעָרָגָן. אַמְתָּע קוֹלְטוֹרָ-אַיְיָטָאָונָגָן, — גִּיסְטִיקָע גַּעֲרָגִיעָס
 — וּוּרְן פֿרְעָזָעָרוּירָט. זַיְהָרָן נִיט אַוְיך צַו עַקְסִיסְטִירָן אָזן צַו וּרְיךָ
 אַיך דָּאָן, וּוּעָן עַס גִּיעָן אַוְיך דִּי מְלָאָכִים, וּוּס וּוּרְן גַּעֲבָרָאָכָט
 מְכוֹחָ אֶל הַפּוּעָל. אַמְתָּע קוֹלְטוֹרָ-זָעָרָטָן האָבָן זַיְהָרָ אַיְגָעָנָם כֹּוֹת אָזן
 קוֹוָאָל פֿון חִוּוֹנָה, זַיְהָרָן אַזְוִי וּוּיְדִי מְלָאָכִים, וּוּס וּוּרְן גַּעֲבָרָוָן פֿון
 מְצֻוֹת, וּוּס אַ צְדִיקָטָוָט: זַיְהָרָן פָּאָרָאָן אַיך נְאָכְלָעָם, וּיְזִינָן נְשָׁמָה
 האָט וּדְ שָׂוִין לְאָנָג אַפְּגָעָשִׂידָט פֿון אַיר גּוּפָּה... דָאָס לְעָרָנָט אָנוֹדוֹן דִּי
 גַּעֲשִׁיכְטָע פֿון אַלְעָז שְׂעַפְּדָרִישָׁע פֿאָקָעָר. דַעְרָהוּיפְּט דִּי יִדְיָשָׁע גַּעֲשִׁיכְטָע.
 נִיט נִאָר תְּנִזְדָּאָן אַיז, לְוִיט הִינְעָס גַּעֲנִיאָלָן אָוִיסְדָּרוֹק, אָנוֹדוֹזָעָר „פֿאָרטָאָ-
 טִיווּ פֿאָטָעָרְלָאנְדָּן“ — דָאָס „פֿאָטָעָרְלָאנְדָּן“, וּוּס מִיר טָרָאָגָן אִים, אַוְיב
 נִישְׁט אַיז אָנוֹדוֹזָעָר טְלִיתָה-אָזָן תְּפִילִין-זְעָקָל, אַיז אַיז אָנוֹדוֹזָעָר נְשָׁמָהָם.
 דָאָס אַיז רִיכְטִיק אַיך וּוּגָן אַנדָעָר, שְׁפָעָטָדִיקָע, שִׁיכְטָן פֿון אָנוֹדוֹזָעָר
 יְחוֹסִיבָּוִים... בְּבֵל אַיז שָׂוִין לְאָנָג גַּעֲוָעָן אָוִיס יִדְיָשָׁר צְעַנְטָר, אָזָן
 תְּלִמוד בְּבֵבִי אַיז נִאָר אַלְעָז גַּעֲוָעָן מִיט אָנוֹדוֹן — אָוּמָעָטָוָם,
 יְאָוָ מִיר האָבָן וּדְ גַּעֲפָגָעָן. דִּי סְפָּרִי מָסָר, קְבָּלה אָזָן חִסְדָּות, דִּי תְּפִילָות
 אָזָן דִּי וּוּעְטְּפָלָעָכָע לְדִידָעָר פֿון יְהָוָה הַלְוִי, פֿון שְׁלָמָה אַיְבָּזְגָּרְוּוֹ¹, דָעָר
 חִסְדִּישָׁר מִיטָּאָס, בִּיאָלִיקָס פֿאָזְעִיעָ, שְׁלוּם עַלְיכָם הַוָּאָר, פֿרְצָעָס
 פֿאָלְקָסִטִּימְלָעָכָע גַּעֲשִׁיכְטָן, אָזָן אַלְעָז אַנדָעָר וּוּרְטָן פֿון אָנוֹדוֹזָעָר לְיִטְעָ
 רָאָטוֹר אַיז הַעֲבָרָאָיש, אָרָאָמָעָאָיש אָזָן יִדְיָשָׁר מָסָר, בְּאָטָשׁ לְעָבָן, כָּאָטָשׁ שָׁאָ-
 פֿעָרָס זַיְגָעָן שָׂוִין לְאָנָג נִיטָאָ, אַזְוִי וּוּיְדִי עַבְּטָן זַיְהָרָ אַיְצִיאָל-עַטִּישָׁע
 אָזָן פֿאָלָאָסָאָלִישָׁע יְרוֹשָׁה. אַבעָר נִישְׁט דָאָס אַיז אַיך דָעָר אַמְתָּן דָעָר עַיקָּר,
 וּוּעָן עַס רָעָדָט וּדְ גַּעֲוָעָן דָעָר יִדְיָשָׁר מֶזְרָחִ-אִירָאָפְּעָ. דָאָרָךְ מַעַן
 גַּאָר נִישְׁט אַנקָוּמָעָן צַו דָעַם פֿאָקָטָן, וּוּס אַ יִדְיָשָׁר יְשָׁוֹב פֿאָרגְגִּיטָן אָזָן
 זַיְהָרָ קוֹלְטוֹר בָּאַשְׁטִיטִיט: מֶזְרָח - אִירָאָפְּעָאִישָׁע יִיְהָן זַיְגָעָן דָאַנקָוּן גָּאטָן,
 נִישְׁט אַלְעָז אַזְמָגָעָקוּמָעָן. אַפְּהִיוֹ אַיצְטָן, נִאָכָן חַוְּבָן אִירָאָפְּעָ, זַיְגָעָן אַחְזָחָ
 אִירָאָפְּעָאִישָׁ-יִדְיָשָׁע קוֹלְטוֹרָ-זָעָרָטָן, פָּאָרָאָן אַיך אִירָאָפְּעָאִישָׁע יִדְןָן.
 צָוָם גּוּרָעָטָן טִילְ-גַּעֲפִינָעָן זַיְהָרָן שָׂוִין נִישְׁט מַעַר אַיז אִירָאָפְּעָ, נִאָר
 אַיז דִּי אַמְעָרִיקָע אַדָּעָר אַיז יְשָׁרָאָל; אַבעָר אַומָעָטָוָם, וּאוּ דִי מֶזְרָחִ-אַיִ-

ראפער אישע יידן זיינען פֿאָרוּזָגֶלֶט גַּעֲוֹאָרֶן, אִיז מֵיט וְיִי אִינְגִּינְעָם פֿאָרֶ-

וּוְאָגֶלֶט גַּעֲוֹאָרֶן דִּי שְׁכִינָה פֿון מְרוֹחָ-אִירָאָפְּעָאַישׁ רְבִּים אָוּן מְתַנְגְּדִישׁ רְבִּים, דִּי שְׁכִינָה פֿון דּוֹרְ-

שְׁכִינָה פֿון חַסִּידִישׁ רְבִּים אָוּן מְתַנְגְּדִישׁ רְבִּים, דִּי שְׁכִינָה פֿון דּוֹרְ-

דוֹרְוְתְּדִיקָעַ מְרוֹחָ-אִירָאָפְּעָאַישׁ יִדְישָׁע אִינְסְטִיטְוּצְיָע, מְנַהְגִּים אָוּן רְגִילּוֹתָהּ

דִּי שְׁכִינָה פֿון יִדְישָׁע פֿאָפְּקָסְשָׁאָקָונָגָה, דִּי שְׁכִינָה פֿון סָאַצְיאָלָע אָוּן

נְאַצְיאָנָאָלָע גַּאֲוַהָה-אִידְיעָן אָוּן אִידְעָלָן, דִּי שְׁכִינָה פֿון יִדְישָׁא אָוּן דָּעַר

יִדְישָׁע לִיטְעָרָאַטָּוָר אַין בִּידְעָ שְׁפָרָאָכָן...

יא, אָמָעָטוּמָ, וּוּאוּ עַס גַּעֲפִינְגָּן זִיךְ — אָוּן וּוּאוּ גַּעֲפִינְגָּן זִיךְ נִיטָּה?

— מְרוֹחָ-אִירָאָפְּעָאַישׁ יִידְן, זיינען אוֹיְגָהָעִיט גַּעֲוֹאָרֶן עַלְעַמְעַטְּנָן פֿון

דָּעַר אַלְתָּהִימִישׁעָר סְבִיבָה, פֿאָרְמָעָן פֿוֹגָעָם אַלְתָּהִימִישׁעָן לְעָבָן, וּוּרְטָן פֿון

דָּעַר אַלְתָּהִימִישׁעָר, רְעַלְגְּוִיעָזָעָר אָוּן וּוּלְטְלְעָכָר, קְוִילָּוֹר, אָוּן וְיִי

זַיְינְגָּן — אָוּן דָּאָרָפְּן זִיךְ — דָעַר אַיְסְגָּאָנָגָס-פֿוֹנָקָט פֿאָר יַעֲדָעָר בְּאַזְוּעָנוֹגָן,

פֿאָר יַעֲדָעָר אַיְנִיצִיאָטוֹה, פֿאָר יַעֲדָעָן פֿלאָן, פֿאָר יַעֲדָעָן אַוְפְּרִיכְטִיקָן וְאוֹנְטָשָׁ

זִיךְ אַלְיִין צַו בָּאָרְדִּיכְעָרָן אָוּן מְעַלְגָּעָר צַו מְאָכָן זִיךְ יַעֲרָה המִשְׁךְ . . .

אָזֶוִי אַיְזָן עַס אַיְן אָלָע אַיְגָוּאָנָדָעָרָגָס-לְעַנְדָעָר, אָזֶוִי אַיְזָן עַס אָזֶד

אַיְן אָמָעָרִיקָע. אָזֶיךְ דָּא זַיְינְגָּן אַיְנָהָאַלְטָן אָוּן פֿאָרְמָעָן פֿוֹגָעָם אַלְתָּהִימִישׁעָן

לְעָבָן צּוּם טִילְלָן נַאֲדָר אִיצְטָאָלָטָן אַיְן פֿאָרְמָעָן, אַיְזָן וּוּלְכָעָמָסָן יִדְן

לְעָבָן זִיךְ אַיְסָם סְרִי דְּעַלְגְּוִיעָן, סְיִי וּוּלְטְלְעָכָר. גַּעַמְתָּ, אַשְׁטִיגְגָּעָר, דִּי בְּתִיְּ

מְדָרְשִׁים, דִּי חֲדָרִים, דִּי יִשְׁבּוֹתָהּ, דִּי צְדָקָה-חֶבְרוֹת פֿון דָעַר נִירָעָר אָוּן דָעַר

אַלְטָעָר הַיִּם. אַדָּעָר אַזְיִינָן אַיְנָהָאַלְטָן אָוּן פֿאָרְמָעָן, וְיִי כְּשָׂרוֹת, שְׁבָתִים אָוּן

יּוּמִ-טּוּבִים, צְדָקָה-זִאָכָן. זִיךְ קְאָנְגָּן אָוּנְדוֹז גַּעֲפָעָלָעָן

מִרְ קְאָנְגָּן זִיךְ הַאַלְטָן פֿאָר אַיְן גָּאנְצָן אָדָעָר נִישְׁתָּחָוּפָעָלָעָבָט. מִרְ

קְאָנְגָּן שְׁטוּרְעָבָן זִיךְ צַו עַנְדָעָרָן. דָעַר פֿאָקָט אָבָעָר בְּלִיְבָט, אוּ דִי דָעַר

מְאָנְטָע אָוּן אַנְדָעָר יִדְישָׁע פֿאָלְקָס-אִינְסְטִיטְוּצְיָע. פֿאָלְקָס-פּֿרְיוֹגָנְגָעָן אָוּן

פֿאָלְקָס-פּֿרְיוֹרָעָס, וְיִי זַיְינְגָּן גַּעֲוֹעָן דָאָרטָן. פֿון אַיְיִן זִיךְ, אַיְזָן וְיִי זִיךְ

גַּעַנְעָן דָא. פֿון דָעַר אַנְדָעָר זִיכְיָתָן, הַאֲבָן צְוּוֹשָׁן זִיךְ, נִשְׁתָּחָוּפָעָלָעָבָט. אוּ דִי

אַלְעָעָגָרָעָס אַוְנְטָעָרְשִׁידָן, אַן אַשְׁיָּוּר עַנְלְעַכְּבָעָט. אַוְן וּוּאָס מִינְיָטָעָס?

דָאָס מִינְיָטָעָס, אַז אַגְּרוּסָעָר טִילְלָן פֿון אַנְדָעָר פֿאָלָק אַיְן אָמָעָרִיקָע הַאֲטָעָס

אוֹיְגָהָעִיט אָוּן הַיִּטְ-אִוְרָפָעָס אַחֲרִישָׁן טִילְלָן פֿון דָעַט לְעַבְנָשְׁתִּיגְגָּעָר, וּוּאָס

אַיְזָן אַיְסְגָּעוֹוָאָקָסָן דָאָרטָן, וּוּאָס זַיְינְגָּן אַזְיִינָן אַכְוּרִוּתְדִּיק אַיְסְגָּעוֹוָאָרְצָלָט גַּעַד

וּוּאָרָן. דָאָס מִינְיָטָעָס, אַז פֿאָקָטִישׁ זַיְינְגָּן מִרְ גַּעֲוֹאָרָן יְוּרָשָׁים פֿון אַטִּילְ

לְעַבְנָס-אַיְנָהָאַלְטָן אָוּן לְעַבְנָס-פֿאָרְמָעָן, וּוּאָס זַיְינְגָּן אוֹיְגָעָקוּמָעָן בַּיִּי דָעַט

רָוב מְגַנִּין וּרְוב בְּנִין פֿון דָעַט יִדְישָׁן פֿאָלָק אַיְן דִּי תְּפָוּצָהָן, אַיְינְגָּעָשְׁלָאָסָן

דִּי אַמְאָלְיִיקָע אַרְצָיִשְׁרָאָל. כִּיחָאָב גַּעֲבָרָאָכָט בְּיִשְׁפְּלִין פֿון דָעַר רְעַלְגִּיִּעָ

זָעָר קוֹלְטוֹר-סְפָעָרָעָ. אָבָעָר אָוּק אַיְיָן גַּעֲבִיט פֿון וּוּלְטְלְעָכָן יִדְישָׁיָן

אויסלעבן זיך האבן די איבנואנדערונגס-כוואליעס געבראכט אהער פון
 יענער זייט ים העכט וואגיקע, זיינר אײַנְפּוֹלִיסְרִיכָּע דִּנְאָמִישׁ
 לעבנשפֿאקטאָן. עס איין גענג צו דערמאָגען אונדזערע בידע
 שפֿראָן, יידיש און העבראייש, יידיש ליטעראָטור, יידיש פרעַ
 סע, יידישער טעאטער, יידיש מזוק, מאָלערדי און סְקוֹלְפֶּטוֹר, וואָס
 מען זאָל ניט פֿאָרְשְׁטִין אונטער די דָזּוֹיקָע — נאָך אלְץ אָומְדָעֵינְרֶטָע —
 טערמִינְעַן, יידיש געלְעַנטְקִיטִיט, פֿאָרְשִׁידְעַנְעַס אַצְּיָאלְעַ אָן נְאַצְּיָאנְאַלְעַ
 אַידְעַאַלְאִיגִיעַס, עַקְאַנְאַמִּישׁ רְגִילְוָתְן אָן יְרָשָׁהָם, אַלְעָרְדִּי פֿסְיכָּלְאַגְּשִׁיעַ
 אַיְגְּנוֹשָׁאָפְּתָן, שוֹין נִישְׁתְּ גַּעֲרַעַדְתַּ וְעוֹגַן עַלְעַמְעַנְתַּן פָּוֹן טָגְטָעַגְלָעַכְעָר
 אַיְלְפּֿרְדוֹגָג, די דָזּוֹיקָע אַלְעַ זָאָכוֹן האָבָן אָוֹנוֹ פֿאָרְבָּונְדָן אָוֹן
 אַוְנְדָן נאָך אִיצְט מִיט די יִידָּן — אָן יְעַדְנָ פָּאָל, מִיט די אַשְׁכְּנוֹזִישׁ יִידָּן —
 פָּוֹן דָעַ גַּאנְצָעַר וְעוֹלָט. די אַלְעַ אַיבְּרַגְעַלְאַנְצָעַ זָאָכוֹן וַיְיַעַנְנָ דָא, מַעַר
 אַדְעָר וַיְיַצְּקָעָר, אַקְלִימָאַטִּיזְמָט גַּעֲזָאָרָן, אָווִי אָזְ אַפְּלִיכָּו די בְּלָעַטָּר, די
 בְּלָיאָוָגָעָן, וואָס וּוְעָרָן דָא פֿאָרוֹוָלְקָט אָוֹן פָּאָלָן אָפְּ, פָּאָלָן אַוְיְלָן הִגְּנָן
 אַמְעָרְקָאַנְעָר בָּאוֹן, אָוֹן עַד וּוְעַרְטָן פָּוֹן זַיְבָּאָרְכָּפְּעָרָט. קָאַנְעָן מִיר
 זָאָגָן עַפְּעָס עַנְלָעַכְעָס וְעוֹגַן די סְפִּצְיִיכְיָשׁ וְעוֹרְטָן פָּוֹן דָעַם נִיעָם אַרְצָ
 יִשְׂרָאֵל יְשֻׁבוֹ? עַמְאַצְּיָאנְלָא אָיוֹן עַר אָוֹנוֹן אַלְעַמְעַן זַיְעַר נְעַנְתָּ. מִיר האָבָן
 גָּאָר אַלְיָין נִישְׁתְּ גַּעֲוָוָאָסָט, וּוּ טִיף עַד אָיָן אָוֹנוֹן אַיְגְּנָעָבָאָקָן אָיָן האָצָן.
 אַבָּעָר אָוֹנוֹדָעָר אַבְּיַעַטְיוֹן-סְפִּצְיָאלְעַ, אָוֹנוֹדָעָר אַבְּיַעַטְיוֹן-קָוְלְטָוְרָלְעַ
 שְׁוֹתְּפָהָה מִיט אִים — אִין זַיְעַר רְעָאָל, אָזְ אַזְּיִי מִשְׁׁוֹתְּדִיק, זַיְ אָוֹנוֹדָעָר גַּעַזְ
 זַעַלְשָׁאַפְּטָלְעַן-קָוְלְטָוְרָלְעַן קְרוֹבָהָשָׁאָפְּטָמִיט יִידָּן אָין דָעַר גַּאנְצָעַר וְעוֹלָט?
 מִיר האָבָן דָא גָּאנְץ נַעֲנוֹטָעָ גַּיְסְטִיקָעָ קְרוֹבִים פָּוֹן די אַנְטִי-צִיּוֹנִיסְטִישׁ
 נְטוּרִי קְרָתָא אָן די אַנְטִי-צִיּוֹנִיסְטִישׁ מִיטְגְּלִידָעָר פָּוֹן אָגְוָדָה-יִשְׂרָאֵל, אַבָּעָר
 אָזְוִינְעָן סְפִּצְיָאלְ-עַטְיִשׁ אָן סְפִּצְיָאלְ-קָוְלְטָוְרָלְעַן טִיפְּן, וּזַי אָוֹנוֹדָעָר גַּעַזְ
 דָעַר קִיבּוֹצָנִיק — האָבָן זַיְעַר זַיְיכָן? אָן די „סְאָרְבָּעָס“? אָוֹנוֹדָעָר
 יוֹנְגָעָר דָוָר הָאָט אָין זַיְקָוּוֹס עַפְּעָס פָּוֹן זַיְעַר גַּעַזְוָנְטָעָר אַיְגְּגָעוֹן-אַרְצָלְטָ
 קִיטִּית אָן זַיְעַר — וַיְיַצְּקָעָר סִימְפָּאַטִּישׁ — גַּיְסְטִיקָעָר בְּאַגְּרָעָנְצָטָ
 קִיטִּית; אַבָּעָר סִיְּ דִי בְּאַדְנָה-אַפְּטִיקִיטִי, סִיְּ דִי אַיְגְּנִיּוֹתִיקִיט אָן דָא אַהֲגָעָ
 אָז אַמְעָרְקָאַנְעָר, בָּעַת דָּאָרָט אָיָן זַיְ אַדְרָטִיקָעָ, אַ יְשָׁרָאֵלִיקָעָ. וּאַס
 פָּאָר אַקְאַנְדָרְעַטָּע בְּשַׁוְּתְּפָהָהָדִיקִיט אָיָן דָא צְוִישָׁן זַיְיָ אָנוֹן דָא וּוְעָרָטָן
 פָּוֹן דָעַר נִיְּיָה-עַבְרָאַיִשְׁעָר קָוְלְטָרָ אָן נִיְּיָה-עַבְרָאַיִשְׁעָר שְׁפָרָאָךְ, וּאַס
 וַיְיַעַנְנָ אַיְגְּגָעָקְמָעָן אָנוֹן קְוּמָעָן אַיְחָר אָיָן יִשְׂרָאֵל : וּזַי אַכְּרָא אַט פָּוֹן
 דָעַר פֿינְקְמִילְיָאַנְיִיקָעָר יִדְיִשְׁעָר בְּאַפְּעַלְקָעְרוֹנָג קָאָן זַיְקָבָּרְאַיִשְׁעָר, אָן עַר
 אָיָן צַו אַט די גַּרְוִיסְעָ וּוְעָרָטָן אָן צַו אַלְעַ אַנְדָרָעָ נְאַצְּיָאנְאַלְעַ אָן סָאָ
 צְיָאלְעַ דָעַר גַּרְדִּיְיכָוָגָעָן פָּוֹן אַרְצָ יִשְׂרָאֵל אַזְאָ שְׁוֹתָף, וּזַי עַר אָיָן שְׁוֹן לְאָנוֹ

זו דער יידישקייט פון יידן ווי א וועלט-פֿאַלְקָן? אויב דא אייז פֿאַרְדָּן אָז גָּרוּפְעַ, אייז זי, ווועט מען מזונן מודה זין, געוווען בייז אָהער קָלִין, נישטיק. אָבעָר, ווועט מען זאגֵן, בייז דא נִיט לֹאנְגַּהֲטָט דֶּאס יַיְדִּישׁ פֿאַלְקָן אָומַעְתָּום אָזָן מַילְיאָ אָזָיךְ דָא אִינְצָ לַאֲנַדְּגָט אֶמְלַחְטַב נַאֲר אַרְץ יִשְׂרָאֵל; גָּאָר אָנְדָּעָרְשׁ ווּעָרְטָ אָזָן וּוּעָט וּוּרָן אַיצְטָ, וְוּעָן עַם יִשְׂרָאֵל הָאָט מַדְינָה יִשְׂרָאֵל. אַיצְטָ וּוּעָט מען זאגֵן, אייז מעַגְלָעַר, אָז דִּי שּׂוֹתְפָּות צַוִּישָׁן אָנוֹדוּרְעַר אָמָעָר רִיקָּאָנָעָר יַיְדִּישׁ קוֹלְטוֹרְדַּעְבָּן אָזָן דָעַר קוֹפְטָוָר פָּוָן יִשְׂרָאֵל זָאָל וּוּרָן אָלָאָז גַּרְעָסָעָר אָזָן אָלָאָז פֿרְכַּטְבָּאָרָעָר... אָבעָר אוּפְּךְ וְאָסְעָר סִמְךָ, פֿרָעָג אִינְזָ קָאָן מען חָלָוּמָן אָזָא חָלוּמָן? כְּפָרָעָג עַס דּוּרָהוּפְּטָ בְּנָגְעָ צָו דִּי, וְוּאָסָ ערְשָׁת נֻכְּתָן הָאָבָּן זַי גַּעֲטַנְהָתָן אָזָ דִּי עַצְּמָתָן תְּנָאָים פָּוָנָעָם לְעַבָּן אָזָן גְּוּתָה, וְוִי אָמִינָאָרְטָעָטָ, פְּרִין אָזָן מַזְוַן פְּרִין אִין תַּחַזְׁלָאַצְעָץָעָ. גַּנְדָּעָרט דִּיעָ יִשְׂרָאֵל דִּי תְּנָאָים פָּוָן אָנוֹדוּרְעַר לְעַבָּן אִין תַּחַזְׁלָאַצְעָץָעָ. בְּכָלְלָא אָזָן אָמָעָר רִיקָּעָ בְּכָרְטָ? אָנוֹדוּרְעַר לְעַבָּן סַבְּבִּיהָ אִין גָּלוּת בְּלִיבָּבָטָ דִּי זְלָבִּיקָּעָ וְאָסָ פְּרַיעָר, אָזָן אוּבָּ עַס זָאָל זַיְן רִיכְטָקָן אָזָ זַי שְׂלִינְגָּט אָנוֹדוֹן וְאָסָ וּוּיְטָעָר, אָלָאָז מָעָר, אִינְזָ — וְוּאָס פֶּאָר אַ שְׁוֹתָהָתָן קָאָנָעָן מַיר מַאְכְּן מִיטָּ דָעַר הַעֲרֵבָאִישָׁעָר קוֹלְטוֹרְ פָּוָן יִשְׂרָאֵל? אַ שְׁוֹתָף מַזְוַן דָאָז עַפְסָ אֲרִיבִּינִיָּה לִיְגָן אִין גַּעַשְׁעַפְטָ — אָזָן דִּי וְאָס וּוּגָן זַיְן רָעַדְתָּ אַזְּבָּלְדָּתָן עַדְשָׁת גַּעֲטָנָהָתָן, אָזָ מִיר הָאָבָּן נִישְׁטָ קְיִינִי יַיְדִּישׁ פְּרוּתָה בַּיִּ דָעַר נִשְׁמָה, מַיר הָאָבָּן בְּלִוּזָּן אַמּוֹרִיקָּאָנָעָר דָאָלָרָן... עַדְשָׁת נֻכְּתָן אִינְזָ זַיְעָר דִּיאָגָּנָאָן גַּעְוּוֹן: אַמּוֹרִיקָּאָנָעָר יַיְדָן זַיְעָנָן נִיט אָזָ קָאָנָעָן נִיט זַיְן גִּיסְטִיקָּשׁ שְׁעָדָה פָּעַרְישָׁ, זַיְן זַיְעָנָן אֹוִסְגָּלִיְּדִיקְטָ... הַיִּנְטָ וְאָס פֶּאָר אַ וְוִירְקָוָגָן קָאָן אוּפְּךְ זַיְן הַאָבָּן דִּי קוֹלְטוֹרְ פָּוָן יִשְׂרָאֵל? וְוִי קָאָן קוֹלְטוֹרְ וְוִירְקָן אִינְזָ אַ וְוֶאֱקוֹאָם? מַעְגַּן אִירָעָ קוֹוָאָלְדָּן זַיְן וְוִי טִיף אָזָן וְפָוָה, — מוֹ מעַן דָאָקְ הָאָבָּן כַּלִּים אָזָן כּוֹחוֹת צָו שְׁפַּנְן פָּוָן זַיְן... נִיט אַמָּתָה?

דָעַר אִינְצָיקָעָר תַּרְזָוָן אוּפְּךְ דָעַר קַשְׁיהָ אִינְזָ אָז סְךָ נֻכְּטִיקָעָ אַנְצָ העַנְגָּרֶס פָּוָן פֿאַלְקָיטִישָׁן צַיְנוֹנִים זַיְעָנָן אַיְבָּעָרְנָכָט גּוּאוֹאוֹרָן „גִּיסְטִיקָעָ צַיְנוֹנִיסְטָן“, — אָזָן זַיְעָר רְבִי אִינְזָ אַיצְטָ שְׂוִין אַחַד הָעָם, דָעַר אַידְעַאַלְאָגָּה פָּוָן אַרְצָ יִשְׂרָאֵל וְוִי „אַ גִּיסְטִיקָעָ צַעַבְטָעוּרָ“, נִיט דָרָ. הַעָרְצָה אָטָמָוֹרָא גַּעְהָאָטָם, אָזָנָעָן אָפְּלִיכָּוּס זָאָל נִשְׁטָ „פֶּאָרְקוּמָעָן קָיִינְ פֶּלוּעָ אַסְמִילַאָצְעָעָ, וּוּעָט זַיְן אַ צַּעַבְרָעָקְדוֹגָןָ, אָזָנָעָן „יִשְׂרָאֵל גּוִי אַחֲדָה“ וּוּעָלָן וּוּרָן „שְׁבָטִים, שְׁבָטִים נַפְרָדִים“ אַדְעָרָ, וְוִי אַ גַּעַגְּדָלְהַעֲמִיסְטָ, דָרָ. אָ טָאָרָטָאָקָזָעָרְהָאָט זַיְן אַוְיסְגָּעָדָרְקָטָ, — „אַ פֶּאָלָחָ פָּוָן פֿעָלְקָעָרָ... הָאָט אַחַד הָעָמָס, „גִּיסְטִיקָעָ צַיְנוֹנִים“ גַּעַשְׁטָרְעַבָּט דְּעַרְבָּיְבָּעָר צָו אַ גִּיסְטִיקָעָ צַעַנְטָנוּרָ... אָזָן אַיצְטָ, זָאגֵט מעַן אָנוֹדוֹה, אִינְזָ עַר שִׁוְּזָן דָאָ — אָזָן יִשְׂרָאֵל, „אַיצְטָ“, לִיְגָעָנָן מַיר אִינְזָ דָרָ. מְרָדְכִּי מַ, קַאָפְּלָאָנוּס אַ נִּיעָדָהָעֶסֶט סְטִיָּה.

ווירט, מערכ קאנצונטראירט — און מיט א גרעסעדן כוח פון באָהֶרְבוֹנְפֿערַן-דיינער און פֿאָרַאיינִיךְנְדִיקָעַר השפעה. אחד העם ארץ ישראַל פראגראַם האַט, אמת טאָקָע, ניט אַיְנְגָעָשְׁלָאָסָן אַיְן זִיךְ אַלְזָן וּאֲסֵם מִיר האַבָּן גָּעָז שָׁאָפָּן אִין גָּלוּת: ווי באָוּאוֹסְטָה, האַט ער גַּעֲקוֹט פָּוֹן אָוִיבָּן אַרָּאַפְּ אָרוּפִּידַיזָּישָׁן אַז אַלְזָן, וּאֲסֵם אַיְן אַיְן יִדְיְישָׁן אַוְיגָעָטְאַזְיָעָס פָּוֹן דֻּעָם יִדְיְישָׁן גִּיסְטָה האַט ער בערטאָכָט משַׂבִּי גַּעֲזַע מַאְנִיכְעַטְמָאַטְזִיעָס פָּוֹן אַלְעַן אַנְדְּעָרִיעָן קְוָלְטוּרִיזּוּרָטָן, וְאָסֵם יִדְיְזָן וּווִי לִישְׂרָאַזְיָאנָאַלִיסְטִישָׁן, אַבְּעָר אַלְעַן אַנְדְּעָרִיעָן קְוָלְטוּרִיזּוּרָטָן, וְאָסֵם יִדְיְזָן וּווִי אַ פָּאָלָק, האַבָּן גַּעַשְׁאָפָּן אוּמְעָטוּמָה, וְאוּזְיַי וּוּגְגָעָן גָּעוֹזָעָן, האַט דַעַר מִרְכָּז רָוּחָנִי פָּוֹן אַרְצַת יִשְׂרָאֵל גַּעַדְאָרָטָה קְוָלְטוּרִיזּוּרָה, קְאָנְסָאַלִידִיזָּרָן אַז אַפְּאָרְמָרָן. אחד העם שיטה פָּוֹן אַמְּרָכָז רָוּחָנִי האַט נִישְׁתְּ גִּזְוּכָּת צַו מְאָכָן אַ רְעָזָבָּן וּאַלְזַעַצְיָע אִין אַוְנוֹדוּעָר גִּיסְטִיקָעָר וּוּלְטָט. דַעַר אַחַד העמים האַט גַּעַוְאָלָט נְאָר פָּאָרְוִיכְעָרָן דֻּעָם המשך אַז דִי גַּאנְזִיקִיט פָּוֹן אַיְר עַוְּאָלָזִיעָן.

ガָאַר אַז אַנְדָעָר פְּנִים אַז טַעַמְפָּעַרְאַמְעַנְתָּה האַט מִדְינוֹת יִשְׂרָאֵל; דָאַס אֵיז אַ רְעָזַעַצְיָע, נִיט סְתֵמָ אֹזַי, אַ נִּיְּקָאַפִּיטָּל אַיְן דַעַר יִדְיְישָׁר עֲשַׂכְבָּטָע. מִדְינוֹת יִשְׂרָאֵל פַּעַטְעַנְדִּירְטָצָן צַו גָּעָבָן אַ נִּיְּעַטְמָ�נְגָּן דַעַס גָּאָנָג פָּוֹן דַעַר יִדְיְישָׁר גַּעַשְׂכִּיבְּטָע. אַיר צַיְל אַיְן צַו שָׁאָפָּן אַגְּנִיּוֹן יִדְיְישָׁן פָּאָלָק, אַז דָאַס אֵיז נִישְׁתְּ בְּלֵוִין אַ פַּרְעָטְעַנוֹנִי אַדְעָר סְתֵמָ אֹזַי אַ שְׁטַרְעָבָן. שְׁטַרְעָבָן — שְׁטַרְעָבָט אַפְּשָׁר נִיט אַיְן צַיְוָנִיטִישָׁר פְּרַעַר צַו עַפְּס אֹזְוִינָס, וְאָס דְּעַרְמָאַנט אַז דֻעָם אַמְּאַלִיקָן „גִּיסְטִיקָן צִוְּגִים“. אַבְּעָר פַּאָקְטִישָׁ אֵיז מִדְינוֹת יִשְׂרָאֵל — צַי אַלְעָא אַירע פְּרִירַעַס וּוְילָן עַס. אַדְעָר נָאָר אַ טִּיל — עַפְּס אֹזְוִינָס, וְאָס אֵיז אַן גָּאָנָגָן נִיּוֹן אַז אַדְעָר גַּעַשְׂכִּיבְּטָע פָּוֹן דֻעָם יִדְיְישָׁן פָּאָלָק זִינְטָע אַיְז גַּעַוְאָרָן דָאַס יִדְיְישָׁן פָּאָלָק, וְאָס מִיר קָעָנְעָן, דָאַס יִדְיְישָׁן דָאָלָק, וְאָס מִיר זִינְגָּעָן אַ רִינְגָּע אַז אַדְעָר קִיְּטָפָּוֹן זִינְגָּע דָוֹרֶות. דַי יִדְיְישָׁן מִדְינוֹה אֵיז בְּאַזְוּרִית אֲוּףָאָ פָּאַלִּיטִישָׁן, נִיט קִיּוֹן גִּיסְטִיקָן נִצְעָנְאָלָיִם. זַי אֵיז עַס — אַז קָאָז נִיט זַיִן אַנְדָעָרְשָׁן, — זַי הַאַט קִיּוֹן אַנְדָעָר בָּרִירָה נִיט. (דַעַר אַנְקָדָטִיטִישָׁר „גָּגָעַנְדָּאָל אַ. ב.“) (אַיְן בָּרִירָה) שְׁפִּילַט אַ קָּאָלָסְאָלָעָר דָּאָלָע אַלְזָן וְאָס זִי טַוְט אַדְעָר טַוְט נִיט, נִישְׁתְּ בְּלֵוִין אֵין אַירע מַלְחָמָה גְּבָחוֹנוֹת). דַעַם גַּרְעָסְטָן טִיל פָּוֹן אַירע פְּזִוְישָׁן אַז גִּיסְטִיקָן כּוּחוֹת מוֹזַי אָפָגָעָבָן, צַי זַי וְלַעַצְמָ צַי זַי וּוּלִי נִיט, דַעַר בָּאַפְּעַסְטִיקָוָגָּ פָּוֹן אַיר עַקְאָנָאָמִיקָה, דַעַם שׁוֹצָן פָּוֹן אַירע בָּאַדְרָאַטָּע אַז נָאָר אַלְזָן נִיט בָּאַשְׁטִימָטָע גְּרַנְגָעָצָן, דַעַר אַוִּיכְבָּיוֹאַגָּ פָּוֹן אַיר פָּאַלִּיטִיק — אַז אַירע מַלְיַטְעָרִישָׁע פָּאַיְצִיעָע. דָאַס זִינְגָּע אַדְעָר עַרְשָׁטָע אַוִּיכְגָּאָבָן, אַז וּועַר וּוּיָס וּוִי לְאָנָגָן זַי וּוּט זַיִן פָּאַרְגוּר שְׁלָוָנְגָעָן פָּוֹן זִי... אִין אַ רְעָדָע, וְאָס דַעַר מַיְנִיסְטָרִיר פָּאָר אַוִּיסְלָעְנְדִישָׁע עֲנִינִים, מְשָׁה שְׁרָת, האַט גַּעַהְאָלָטָן דּוּקָא נִיט וּוּגָעָן אַ דִּיפְלָאַמְּאַטִּישָׁן עֲנִינָן.

נאר וועגן אונָ קולטור-פראבעם ווי „ארמה ולשוון“, האט ער דערקלערט — און און זיין דערקלעונג ואלטן מירעס אויך געוואסט — אונָ כאטש דאס ידישע פאלק אין ישראל וועט גרוייס אונָ רייד ווערן נישט בחריין דורך מאטעריעלע גיטער אלין, — וועט ער, זעלבסטאטראשתענדער, פריער ווי אלץ מזון אויףהאלטן אונָ פארשטארקן זיין מיליטעריעש מאכטן, אנטוינקיידען די אינדוסטריי, די אגריקוטור אונָ דעם האנדז (חדשי זשורנאל „הדוואר“, סיון, תשיי, נ. 9) ווי דען אנדער? קולטור איבעט החכערן אונָ מערכ רוחניתיקון זינען פונעם וארט, איז אין א מדינה, ואס היבט ערשות אונָ צו עקופטירן אונָ צו קעמען פאר איר עקופטערן — א מותרטה, אונָ מען מוועס אפליגין איריך שפעטה, צי מען וויל אדרער ניט, איז עס געוווען אין אumarיקע, ווען זי האט זיך אנגעהויבן בויען, איז איז עס אומעטום. אין איין האנט האלט מען דעם גראבאין אדער עפער א אינדוסטריילע געציגיג, אין דער צווייטער האנט — די שוערד — אונָ מערכ ווי צוווי הענט האט א מענטש ניט — אפלוי אין ישראל. ואלט דערפֿאַר אליין שיין די מעלאַנטקייט פון אן אינטאנסיווער אונָ קאנַן צענטריטער גיסטיקער שאָפּוֹגָג געוווען גרעסער אינגעט ישוב פון ארץ ישראאַלוייט אחד-העמס פראגראַם, ווי אין ישראל דער מדינה. אין דער מדינה ווען — ווער וויס, ווי לאָנג נאר? — די גרעסטע דראַע שפֿילָן טווערט, ניט דענ侃ערס אונָ דיכטערס. סִירְפָּאַ וועט מיט סֶפְּראַ שטארק קאנַן קוריין, אונָ ניט די תלמידי הכהנים — אַפְּלוּ ניט די, ואס זיצן איינַן הר הצואַים, — וועלְן ווערַן דער יהוש. דער שטאַלְץ פון לאָנדָה, נאר די תלמידים פון די מיליטעריעש אקדמייעס אונָ תענכאַלְאַגְּיִיש אַנְסְּטִיטָוֹת. פִּיזְיָעָן, ניט גיסטיקע גבורה, וועט זיין — אונָ אי שווין איצט — דער אַפְּגָאנָט פון דער יונגנט. אט ואס ער. האט דא ניט לאָנג ערשות גע-שריבן בנימין שבדרוז, אין ערנטער אונָ גוט אַינְאַרְמִירְטִעָר פּוּלִיזִיט: „... א גראיסער טילְ פון דער יונגנט אי צום ערשותן מלַ גע- שטעלט געוואָרֵן נסיון פון בלוט-פֿאַרגְּיסְוָנָג, פון שנאה צום שונא און פון אַפְּן, ואס אי אוֹפֶרֶבּוֹנדַן מיט מלַחֲמָה... ער איז אַקְצֻנְטִירֶט גע-וואָרָה, אוֹ יידַן דאָרפָּן זיַן כָּלְ הגּוּיִים. אוֹ סִיאָן קִין אַנדער ברירה נישטַאַ, אוֹ דִי מְגוּזְמִידִיקָעָ מאַרְאַלְיִיטָעָט אַין גָּעוֹעַן אַ רְעַזּוֹלְטָעָט פְּגַעַע אַומְנָאָרָה מַאְלָן גָּלוֹתִ לְעָבָן, אוֹ דִי מַלחָמָה פְּאַר אַומְאָפָּהָנְגִיקִיט אַון פְּרִיהַיִיט קוֹרִי טָעַרְת אַון דערהיַבָּט די נֶאָצִיאָנָלְעָט נְשָׁמָה... די דְּאַזְיָקָעָ אַבְּרֶשָׁאַזָּנוֹג פִּון אלע ווערטן שְׂפִיגְלַט זיך אָפָּ סִיְ נַעֲגָטוּוֹ, סִיְ פְּאַזְיִיטִיוֹ אַין דער נִיעַר גַּאַרְמַלְחָמַה דִּיקָעָר לְיִטְעָרָאָטָר... דַּעֲרַפִּון נַעַמְתָּ זיך אוּרָה דִי מַגּוֹזְמִידִיקָעָ (געגאטיווע) באַצְיאָנוֹג צו דער יְדִישְׁקִיטִיט פִּון גָּלוּת. נָאָר מעָר ווי

פריער דוכט זיך דעם יונגן (ישראלדיין) רעקרונט. און די גלוותדייקע יידישקייט טויג ניט, און דער ריס צווישן אים און איר — צוליב דעם, וואס די גלוות-ייזון האבן נישט גענוג שטארק אנטיליגענומען און דער מלחמה — האלקט און איין וואקסן. און עס מערקט זיך אַ שטארקע טענ-דען צו באיזון די פֿאָרוּיְיכּוֹרְנוֹג פֿון דער צוקנֶט נאָר און בּוֹזִין אוּף מיליטערישׂ כוחות און צו קוקן מיט בּיטּוֹל אוּף אַלְעָן אַנדערע מענ-לעכְקִיטּוֹן אַינְגּוֹשְׁטָעֵן פֿרְדִּין" ("הדוֹאָר", ג' סיון, תש"ז).

די עצם דערציאונג פֿונגַען דורך וועט בלית ברירה אין זינען האבן, מוזן האבן און זינען און פֿון די שׂוֹן דארפֿן, פֿרְיעָר ווי אַלְץ, אַרְוִיס בְּרָאָוּסְּאָדָאָטָן, גוּטָע אַפְּיצְעָרָן, פֿלִינְקָע טעכְנִיקְעָרָס א. א. א. וו. דער עַטְעָרָעָר דורך פֿירְעָרָס, דער, וואס אַיז גַּעֲקוּמָעָן פֿון די גַּוּתְּדַעְעָן דער און מיט זיך געבראָכְטָן די מְזֻרְחָה-אִירָאָפְּעָאַישָׂ-יִידְעָס פֿון אַידְעָאַלְיָום אַיז גִּיסְטִיקִיט, וועט אַלְץ עַטְעָר ווּרְעָן אַן אַלְץ ווּבָנִי צִיקְעָר בעל דעה. די מאָכְט וועלן, סּוֹפְּ-כִּילְסּוֹפְּ, אַיבְּרָעָנָעָמָעָן די סָבְּרָעָמָעָן, אַן פֿאָר די מְעָרְטִיפְּשָׁע פֿון זַי אַיז יִרְשָׁה פֿון גַּלוּת אַן אוּרְקָד פֿון אַרְץ יִשְׂרָאֵל זַיְנְט אַיר צַעֲנָטָר אַיז גַּעֲזָאָרָן יִבְנָה וּחוּכָמָה אַדְעָר צַפְתָּ מִיט אִירָעָמָקְבָּלִים — עַפְעָס אַזְוִינְס, וואס האָט צָום "ניִזְּגַּבְּרִירְעָנָעָם" פֿאַלְקָק אַיז יִשְׂרָאֵל קִין שָׁוָם שִׁיכּוֹת נִיט, אַן מַעַן דָּאָרָף עַס ווּאַס נִיכְבָּר אַוְעַזְוּאַרְפָּן אַדְעָר פֿאָרְגָּעָטָן. דער נִיְעָר קָוְלָט, דער קָוְלָט פֿון מאָכְט, פֿיְזִישָׁעָר גְּבוּרָה אַן ווִיסְנַשְּׁאָפְּטָלָעָכְעָר טעכְנִיקָ, וועט מִיט דָעָר צִיטָט פֿירְן, מוזן פֿירְן צָו אַ נִיְעָר קָוְלָטָוּ, צָו אַ קָוְלָטוּ, וואס אַיר יִסְדָּה וועט זַיְנְט קִין דָעְלִיגְיָזָע עַטְעָשָׁר, גִּיט קִין רָוּחָנִיתְדִּיקָעָר, נִאָר אַ מְאַטְעָרְאַלִיסְטִישָׂ-טַעַכְנִישָׁעָה. די מְאַדְעָרָעָן מַאַשְׁיַׂן-צְיוּוּלִיזְאַצְּעָי, וואס בֵּין אַהֲרָה הָאָט זַי — דָעְרָהוּיפְּט אַין מְעָרְבָּאִירְאָפְּעָן אַונְ אַמְּעָרְקָט — פֿאָרְכָּאָפְּט יִדְהָ, ווי יִתְהִידִים, וועט אַיצְטָה, זיך אַרְיִינְכָּפָן ווי אַ דְּיִבּוֹק, אַין יִשְׂרָאֵל, ווי אַ לְּאנְדָה... אַי אַי עַס גוּט אַדְעָר שְׁלָעָכְטָה, צָי אַיְן עַס פֿוֹנָעָם יִדְיָשָׁן אַונְ אַגְּגָעִימָנָעָם מְעַנְשְׁלָעָכְן שְׁטָאַנְדְּפָוָנָקָט אַ שְׁרִיטָט פֿאָרוֹסָם אַדְעָר אַהֲרָה גָּאָר צְוּרִיק, די פֿרְאָגָע ווּיל אַיך דָא נִישְׁט אַגְּרִירָן, צְוּלָּי נִאָר זַאגּ, אַו די אַוְיְקָמְעַנְדִּיקָע יִשְׂרָאֵל-צְיוּוּלִיזְאַצְּעָי וועט סִי צְוּלִיב אַירָע גְּרוּסִיעָע מְעַלְוָת, סִי צְוּלִיב אִירָע, נִיט קָלְעָנְדָרָע, חָסְרוֹנָה, מוזן גִּין לְאָנָג אַין חָדר אַרְיָין צָו זַעַר צְיוּוּלִיזְאַצְּעָי פֿון די גַּוּתְּדַעְעָר, דָעְרָהוּיפְּט פֿון אַמְּעָרְקָע. אַיְנעָם פֿרְט פֿון טַעַכְבִּישָׁ ווִיסְנַשְּׁאָפְּטָלָעָכְעָר קַעַנְטְּשָׁאָפְּט אַונְ גַּעֲנִיטְקִיט. וועט יִשְׂרָאֵל זִיכְעָר נִיט קָאָבָעָן זַיְנְט קִין מַוְרָה דָרָךְ פֿאָר די — שַׁוִּין אַ הִיפְשָׁ בִּיסְל צְיוּוּלִיזְיָרְטָע אַונְ מַעֲכָנְזִירְטָע — יִדְיָשָׁע מְעַנְטָשָׁן אַין אַונְדְּזָעָרָע מְקוֹמוֹת. אַונְ וואס אַי שִׁידָּק צָו נִיעָ פֿאָרְמָעָן פֿון סָאַצְיָאָלָן לְעָבָן, טָאָר מַעַן נִישְׁט פֿאָרְגָּעָסָן,

דער גאנציאנאליזירנדיקער השפהה, וואס דאס פילוזיטיקע גאנציאנאלע דעבן אין ישראל וועט האבן אויף תכוזות ישראל, נאר דער גיט איגמאָל שוין דער מאָנטער גואָלדיינער אונטערשייד אין די לעבענס-תנהים פון די יידן אין ישראל, פון איין זיט, און די דיאַסָּאָרָעִיידן פון דער אנדער זיט. זיַּ דאָרטן זיַּגען אַ מעההיט, און דערצֶוּ נאר אַ מעההיט, וואָס בויט אַן אַיגענע מלוכְּה, בעט מיר רעדפֿרַעֲזָעַנטְרֵין מיט זיך אַ פָּאַלקְּה, וואָס לאַבעט שוין מער ווי צוּיִ טוֹינְט אַרְדָּס לעַבְּן פָּוּן אַ רְאַגְּיִיעָזְקְּוָלְטְּרוּעָלְעָר מִינְאָרִיטָעָט. ווי אַ רְעַזְלְטָאָט דערפּוֹן אַן זֵּיְעַר הְיִיפַּט-פְּחָאָבְּלָעָם דָּאָרט פְּנוּקָט דער הְיִפְּנָךְ פָּוּן אַונְדָּזָעָר צָעַנְטָרָאָלָעָר אַוְיפָּגָאָבָּעָ, זיַּי מֵיְעַן זיך אַן מִזְוֵּן אַן מָאָטָעָן צוּ קְרִיגָּן אַלְצָעָר אַן מער די אַטְרִיבְּיוֹטָן פָּוּן אַלְעָ אַנְדָּעָרָעָ מֻרְהִיטָּאָן מְלוֹחָה-פְּעַלְקָעָרָה, די גְּרוֹנוֹנְטָרָאָגָעָ אַוְיפָּ וְעַלְכָּרָ מִיר זּוֹכָּן אַן עַנְטָפְּעָרָה, אַיְזָן די פְּרָאָגָעָ ווי זיך צוּ בְּאוֹאָרָעָגָעָן מִיט די רְעַכְּט אַן דָּעָר פְּאָקְטִישָׁעָר מְעַגְּלָעָקְקִיטָּזָן זַיְינְ אַיְגְּלִיךְ צוּ די אַרְזָוָיָה, אַיְ אַנְדָּעָרָשָׁ פָּוּן זַיָּ.

עַס וְאַלְטָט פְּאָרָנוּמָעָן צּוּפְּלָיָ אָרטָן, וְעוֹן אַיךְ זָאָל וְעוֹלָן אַוְיסְרָעְכָּעָנָעָן דָּעָם גָּאנְצָן צְעַטָּל מִיט אַונְטָרְשִׁידָן אַן קְאַנְטְּרָאָסְטָן, צוּ וְעוֹלָכָעָ סַסְפִּירָט אַן מוֹן פִּירָן דָּעָר נְאָרְ-זְוָאָס דָּעַרְמָאָגָאָטָעָר פְּוֹגְדָּאָמָעָנְטָאָלָעָר הְיִפְּנָךְ צְוִישָׁן דָּעָם סָאַצִּיאָרְ-פְּאָלִיטִישָׁן פִּיוֹאָזָשָׁ אַן עַטְשִׁישְׁ-קְוָלְטְּרוּעָלָן קְלָימָאָט, וְאָס הָרְשָׁת אַן יִשְׂרָאֵל, פָּוּן אַיְזָן זִיטָה, אַן דָּעָם קְלִימָאָט פָּוּן דָּעָר סְבִּיבָה, וְאָס עַס שָׁאָפָּן אַן מִזְוֵּן שָׁאָפָּן פָּאָר זַיָּדָן זַיָּ אַיְמָנָרִיטָעָט אַן די תְּלָצָוֹת, — פָּוּן דָּעָר אַנְדָּעָר זִיטָה, דָּעָר אַלְגָּעָמִינָעָר פְּאָקָם, וְאָס אַיךְ הָאָבָּנָאָרְ-זְוָאָס קְאַנְסְטָאָטְרָט, אַיְזָן גּוֹלִיבָה אַיךְ, גּוֹנוֹגָ אַינְצָוֹזָעָן, וְיַי בְּאַגְּרָעְנָעָצָט עַס אַיְזָן די מְעַגְּלָעָקִיטָה, וְאָס מִדְיָנָה יִשְׂרָאֵל וְעוֹטָה הָאָבָּן צוּ „אִמְמָפָאָרְטִירָה“ קִיְּין אַמְּרִיקָעָ די פְּאָדוּקָטָן פָּוּן אַיךְ גִּיסְטִיקָן לְעַבְּן אַן שָׁאָפָּן, דָּאָס זַיָּיָה גּוֹנוֹגָתָה, וְאָס מְעַן קָאָן אַיְפָּ זַיָּיָן אַנְדָּעָר לְאַנְדָּעָר פְּאָלְרִירָן זַיָּיָה אַן דָּעָר לוֹטָטָה, וְוֹאָזָן זַיָּיָה וְוֹאָקסָן. אַיְן אַן אַנְדָּעָר לְאַנְדָּעָר פְּאָלְרִירָן זַיָּיָה זֵּיְעָר נְאָטְרָלְעָכָן טָעָם, נִישְׁתָּאָר זֵּיְעָר פְּרִישְׁקִיטָה, מִיר קָאָנוּ, אַשְׁטִיָּה גּוֹרָ, בְּרַעְנָגָעָן פָּוּן יִשְׂרָאֵל אַוְינוֹגָעָן זָאָכָן, וְיַי אַתְּרוֹגִים אַן לוֹלְבִּים, תְּפִילִין אַן טִילִּיתִים, אוֹיךְ סְפָרְ-תוֹרָהָם, אַבָּעָר אָזָעָס עַס זָאָל קּוֹמָעָן צוּ אָזָעָס זָאָה, וְיַי, זָאָגָן מִיר, די סְטוּרְקָטָוָר אַן די אַרְנוֹמָעָנְטִיקָה פָּוּן אַרְזָן-קוֹדָשָׁה, די אַרְכִּיטָּקְטוֹר פָּוּן אַ סִּינְגָּגָעָ אַדָּעָר טָעָמֶפְּ, — וְעוֹלָן מִרְ שְׁוִין מִזְוֵּן זַיָּדָרָעָנָעָן מִיט אַוְינוֹגָעָ אַרְטִיקָעָ תָּנָאִים, וְיַי קְלִימָאָט, אַרְכִּיטָּקְטוֹר אַנְיִישָׁעָ אַן סָאַצִּיאָלָעָ סְבִּיבָה אַ. ד. גַּ.

אַנְדָּעָרָשָׁ, גָּאָר אַנְדָּעָרָשָׁ אַיְזָן גּוֹוֹעָן די לְאַגָּעָ, וְעוֹן מִרְ הָאָבָּן גַּיִּיָּטִיקָה אַן בִּזְן צוּ אַ גְּעוּוֹיסָן גָּרָאָד אוֹיךְ מְאַטְּרָעִילָּגָעָל גַּעַהְאָט אָוּמָעָטָם, מִעָרָ

אדער ווינציקער, אין יידישע וועלט, אין יידישע לעבענטשטיגער און ווען מיר זיין געווונן אומעטום און עקסטערטאָריעלע מינאריטעט. אויך דאון האבן, אמרת, געווירקט אויך אונדו ארט-אָזַן-צִיטַן-אָומְשְׁטַעְדַּן, אָבָעָר יידישע קיבוצים — האבן זי געמאָט זין ווי פֿאַרְשְׂיַין — זיין געווונן דאון מער מסגָּל צו ווירקן איינע אויך די אָנדְרָע, ווי אַיצְט, ווען דער אָוִיסְטְּגְּלִיכְּנְדִּיקְּעָר כוֹחַ פֿוֹן תּוֹרָה אָזַן מְצֻוֹת אֵין אַ זְוִינִימְאָלָעָר אָזַן דער אָוְנטְעֶרְשִׁידְ צְוִישַׁן דַּי יִדְן, וואָס לְעַבְנָן ווי אַ מְעָרְחִיתִיט אֵין אַן אַיְגְּגָעָר מְדִינָה, אָזַן דַּי יִדְיְשַׁע מִינְאָרִיטָעָן אַן אָנדְרָע לְעַנְדָּעָר אֵין אַ מאָקְסִיָּה.

כל זמן די יידישע מדינה שטיטט נאך נישט עַקְאָנוּמַיִשׁ, פֿאַלְיִיטִישׁ אָזַן אָפִילְדוֹ קְלַטְרוּעַ אֹוִיתַ די אִיגְעָנָעַ פּֿסַּמִּין. אֵין צוֹוִישַׁן אָונְדוֹ אָזַן אַיר פֿאַרְאָן נאָךְ די שׂוֹתְּפָהָה, וועגן ווועלכְּבָעָר עַס דְּרַצְיִילָט אָונְדוֹ די לְעַגְנְדָע וועגן יעְקְבָּס צוֹוִי זַיִן, יְשָׁכַּר אָזַן זְבוֹלָן, וואָס אַיְגְּנָעָר פֿוֹן זיַּה האָט בְּיִדְן באָזְאָרגְּטָמַיט עַלְמָם הָאָזַן דער אָנדְרָע — מִיט עַלְמָם הַבָּא. די דָּאַ זִקְעָ שׂוֹתְּפָהָה לְאָזַט אַוְתַּט אַוְתַּטְרִיקְנַט ווערְן אָונְדוֹזָעָר יִדְיְשַׁ-נְאַצְּגָנָאַלְעָ אָזַן יִדְיְשַׁ-פּֿאַלְיִאָנְטְּרָאָפִישָׁע עַמְּאַצְּיָעָס בְּנוֹגָעַ צַוְּרָאָל אָזַן מְאַכְּט אָזַן מִיר זַאָלן זַיִן פֿאָר אַיר אַ קְוֹאָלְ פֿוֹן מְאַטְּעָרְעָיְלָעָר אָזַן פֿאַלְיִיטִישָׁר שְׂטִיצָעַ. אַבְּעָר וואָס ווּעָט זַיִן, ווען די יְסָדָות פֿוֹן מְדִינָה יִשְׂרָאֵל וועגן — נִישְׁט אָזַן אָונְדוֹזָעָר הַילָּחָה — בְּאַפְּאַעֲסְטִיקָט ווערְן? דָּאַזְן ווּעָט די דִּיסְטָאָנָץ צוֹוִישַׁן אַיר קוֹלְטוּרְ-לְעָבָן אָזַן אָונְדוֹזָעָר, ווערְן, וואָס ווּיְטָעָר, אַפְּזַ גְּרָעָסָעָר, די גַּלְעָגָנָהִיטָן פֿאָר אָונְדוֹזָעָר קְוּמָעָן אַן קְעָגְנִיּוֹטְקָעָר שְׁעַפְּרִישָׁעָר בְּאָרְיִ רְוָגָּה, וועגן וועגן אַפְּזַ אַרְעָמָעָר . . . אָזַן אַיְנָעָ, בָּאתְשׁ וְיִכְּבָעָר נִיטַּה אַיְנְצִיקָעַ, פֿוֹן די אַרְזָאָפָּן ווּעָט זַיִן, וואָס דָּאָס רָוב צִוְּנִיסְטִישָׁע אַיְדָעָלָאָגָן, דָּעָרִ הַוִּיפְּט אַין יִשְׂרָאֵל, גְּלִיְבָן, אָזַן די יִדְיְשַׁ אַמְּעָדִיקָעַ קָאָן אָזַן דָּאָרָף זַיִן אַ גִּיסְטִיקָעַ קָאָלָאַנִּיָּעַ פֿוֹן יִשְׂרָאֵל. די ווִינְצִיקָעָר דִּיפְּלָאַמְּאַטְּשָׁע צוֹוִישַׁן זַיִן שְׁעַמְּעָן זַיִן נִיטַּ אַנְצְּרוֹפָן דָּאָס נאָךְ נִיטַּ גַּעֲבּוּרָעָנָעָ קִינְדָמִיטָן נָגָעָן. זַיִן שְׁרִיבָן, אָזַן די יִדְיְשַׁ יְשָׁוּבִים אַין גּוֹלָה, זַיִן גּוֹלָה, אָזַן אָונְדוֹזָעָר „קָאָלָאַנִּיָּעָס“, די גַּאנְגָעַ גּוֹלָה מוֹזָו ווערְן דָּעָר שְׂטָה, וואָו מְדִינָה יִשְׂרָאֵל פֿירְט אַיר גִּיסְטִיק-קָאָלָאַנִּיּוֹטְאָרִישָׁע אַרְבָּעָטָן („דָּבָר“, תַּלְ אַבְּיַבָּי, 21 סְטָן אַפְּרִיל, 1950) ווי שְׁטָעָן זַיִן זַיִן פֿאָר אַט די קוֹלְטוּרְעָלָעָ „קָאָלָאַנִּיּוֹרָגָן“ פֿוֹן דָעַם „דוֹשָׁאָגָגָלָה“ וואָס הַיִּסְטָט יִדְיְשַׁ אַמְּעָדִיקָעַ זַיִן קְיִיבָן זַיִן פֿעַנְגָגָעַן אֹוִיתַ די העֲבָרָאַשְׁ-מִיסְיָאנָגָרָן, וואָס זַיִן שִׁיקָן אָזַן קְלִיְבָן זַיִן שִׁיקָן אַהֲרָן, ווי אוֹיךְ אוֹוִיךְ אַזְוִינָעַ זַאָכָן, ווי טְוִוִּיסְטִיק, אַוִיסְבִּיטִיט פֿוֹן קְעָרָעָס אָזַן תְּמִידִים אָזַן דָּעָרְהַיִטְט די גְּרָעָסָעָר פֿאַרְשְׁפִּרְיִיטּוֹנָגָן.

פון יידישן פאלק וואס דריידן יידיש און זעבן יידיש האבן בשותפות
 ווי עס איז גאר אין אנדיביג געזנט געווארן, נישט נאר ווערטער אליאין,
 זי האבן ווערטן בשותפות. זי האבן בשותפה א גאנצן קולטור-שטיין
 גער, און נאר אלייך לעבעדייק פאלקס-ירושה, א פאלקס-פֿסְיכָאַלָּגִיעַ.
 קלאנגען פון יידיש האבן נאר אלייך און וועלן נאר לאנג האבן א לעבעד
 דיקון ווינדרקלאנגן; יעדעם יידיש ווארט אסאציארט זיך מיט א שטיק
 יידיש זעבן — און אפט מיט איז שטיק לעבען, וואס מען האט עם דא
 גוּפָא מען דארף עס נישט פֿאָרָן זָכָן. יידיש קאן, דעריבער, אצט נאר
 אַפְּלִיכּוֹ שָׁאוֹן אֶזְאָן בְּאַעֲנֵטְקִיטִיט צוֹוישָׁן פֿאָרְשִׁיְדְּעָנָן, אַפְּלִיכּוֹ ווַיְיַטְעַ, יִדְּיִשְׁעַ
 יְשֻׁוּבִּים, — וואס קאן נישט זיין צוֹוישָׁן דעם העבראייזרטן, קְיִבְּצָן
 גְּלוּתָה? פון יישראָל און דעם „גְּלוּתָה“ אַמְּרִיקָע, ווּעָן אַפְּלִיכּוֹ אַמְּקָסִיםְמָלָעָן
 צָאָל אַמְּרִיקָאנָעָר יִדְּן זָאָל אַוְיסְחוֹרָן אוַיף אַוְיסְנוֹוִינִיקָן בְּן יְהֹוָדָס מָלוֹן
 עַבְרִי. אַיך ווְאַלְטָן נאר ווַיְיַטְעַ גַּעֲנָגָעָן אָן גַּעֲזָגָם, אָן וואס מָעָר דָּעָר
 נִיְּהַעֲבָרָעָאַשְׁעָר לְשׁוֹן ווּעַט ווּרְעָן אַמְּדִינָה-לְשׁוֹן, וואס מָעָר עַר ווּעַט
 אוַיְיַהְעָרָן צו זִין לְשׂוֹן-קוֹדֶש אָן זִיךְרַאֲפְּרִיכִין פָּוֹן זִין אַיְגָעָנָעָר פֿאָרָה-
 גַּעֲנָחָהִים, וואס מָעָר דִּי גַּאנְצָע יִשְׂרָאֵל-קוֹלְטָרָוּ ווּעַט ווּרְעָן אַמְּדָעָרָנָעָן,
 ד. ה. אַמְּעָר אַדְעָר ווַיְיַנְּקָעָר מַעֲכָנְיוֹרָטָע מַדִּינָה-קוֹלְטָרָה, אַלְיךְ מָעָר
 ווּעַט אַיר שְׁעַטְעָרִישָׁקִיטִים פֿאָקָאַלְיִזְרָטָוּ ווּרְעָן, — אָן פָּאָר דעם גְּרוֹיסָן,
 נַצְּצִיאָנָאָן אָן אַנְיּוּוּרְסָאָן, ווּרְעָט פָּוֹן דָּעָר הַעֲבָרָעָאַשְׁעָר קְלָאָסִיקָן, פָּוֹן
 אַיר רַיְכָעָר יְרוֹשָׁה, פָּוֹן אַירָעָ ווְאַונְדָּעָרְלַעְבָּעָר טְרָאָדִיצִיעָם — ווּעָלָן דָּאָרְפָּן
 טְרָאָגָן דִּי אַחֲרִוּתִי דִּי זַעֲלָבִּיקָע גְּלוּתִיְידִין, וואס האָבָן זִי בִּזְוַיְאָהָר — דָּוָר
 צִיְּן דָּוָר אַוִּיס, — גַּעֲטָרָגָן. ווּעַט ווּיס, צִי דִי בְּאַגְּנִיטָע שְׁוֹתָפוֹת צוֹוישָׁן
 אָונְדוֹן אָן דִּי יִידְן פָּוֹן יִשְׂרָאֵל ווּעַט נִיט בְּאַשְׁטִין אַמְּאָל אִין דָּעָם, וואס
 בְּעַת זִי ווּעָלָן רַעֲפָרָעָזְנִיטָרָן דעם מַעֲדָרָנָעָם המשך פָּוֹן דָּעָר הַעֲבָרָעָאִי
 שַׁעַר קוֹלְטָרָה, ווּעָלָן מִיר, זִין דִי שִׁיצְעָרָס אָן הַיטָּעָרָס פָּוֹן
 אַירָעָ הַיסְּטָרִישָׁ טְרָאָדִיצִיאָנָעָלָעָ יִסְׂדּוֹת?

יע, עס קאן גְּרִילְיָאָד גַּעֲמָלָט זִין, אָן ווּעָן עס זָאָל זִיךְרַאֲפְּרִיכִין
 דִי טְעַנְדָּעָגָן, וואס פִּירְט דָּעָרָצָה אָן דִי „תְּנוּמַת הַתְּחִיה“, וואס האָט דִי
 גַּאנְצָע צִיְּטָה גַּעֲרָעָדָט אָן נָאָמָעָן פָּוֹן אָונְדוֹזָר טְרָאָדִיצִיעָ אָן גַּעֲשִׁכְטָע,
 זָאָל פֿאָקְטִישָׁ ווּרְעָן זִיעָר פֿאָרְלִיְקָעָנוֹגָג, זִיעָר אַנְטִי-טְבּוֹזָס, — אָן אִין
 אָז פֿאָל זָאָל דָוָקָא „גְּלוּתִיסְטָן“, — דִי, וואס זִינְעָן בְּאַטְרָאָכָט גַּעֲוָאָרָן
 פֿאָר „מַעֲנְטָשָׁן פָּוֹן חִינְטָן“, ווּרְעָן דִי אַיְנְצִיקָע טְרִיעָ טְרָעָנָעָס פָּוֹן אָונְדָּי
 זַעַר גִּיסְטִיקִין המשך ...

דָּעָר שַׁרְיַיְבָּר פָּוֹן דִי שְׁוֹרוֹת אִין ווַיְיַט, זִיעָר ווַיְיַט פָּוֹן ווּעָלָן מִיר
 נִימְזִידָן דִי רַאֲשָׁע, וואס העֲבָרָעָאַיש אָן דִי גַּאנְצָע הַעֲבָרִיאַיְשָׁע קוֹלְטוֹר-

ירושה שפילן און דארטן שפילן אינעם לאבען און שאטן פון יידן אין אמעז ריקען אבער זאָס קאָן נוּט זיין דער פֿאַלִיטֿישׁעֶר אָוֹן פֿאַלִיטֿיזֿוּרְנְדְּיקְעֵר העברעאיום, דער טוֹרִיסְטוּן-העברעאיום, דער שלום און להתראות העברעאיום, נאָר דער דּוֹרְדוֹרוֹתְּדִיקְעֵר לִשְׁוֹן פֿוֹגָעָם יִדְיִישָׁן פֿאָלָק, דער לשון וואָס זיין גִּיסְט אַיִּין אַרְיִינְגְּדְּרְוָנְגָעָן אוּיךְ אַיִּין אַרְמִית, דער לִשְׁוֹן, וואָס האָט פֿוֹן יִיְדִּישְׁ-טִיטִיש גַּעֲמָאָכָּט יִדְיִישָׁן. דער דּוֹזְיִיקְעֵר העברעאייש אַיִּין אַונְדְּזָעֶר אַלְעָמָעָןְסַעְסַעְסָן הַעֲבָרְעָאיַשׁ. ער אַיִּין גַּעוּעָן אָוֹן אַיִּין אַיִּינְגְּעֵר פֿוֹן דִּי כּוֹחַות, וואָס הַעֲלָמָן אַונְדְּזָיְן זַיְן אַיִּין פֿאָלָק. דער דּוֹזְיִיקְעֵר העברעאייש לְעַבְתַּא אַיִּיךְ אַיִּין דּוֹרְךְ יִדְיִישָׁן, דער שְׁפַרְאָךְ וואָס האָט אַיִּם אַיִּין אַגְּוּוּיסְטֿוּר מַאֲסַגְּנָשָׁן וּוּרְעָן וּוּידְעָר אַ שְׁפַרְאָךְ פֿוֹן טַגְּ-טַעַגְלָעָן לְעַבְתַּא, יִדְיִישָׁן אַיִּין זַיְן כּוֹשֶׁר קִינְדַּה, אָוֹן ער פֿירְט עַס נִיט — אָוֹן קִינְיָן גַּט הַיִּסְט אַיִּם נִיט, ער זָאָל עַס פֿירְן — צו דער עַקְהָה, ווי עַט האָט אַונְדְּזָגָעָן גַּעַרְאָטְן דער העברעאיישער פֿאָטָט, שְׁלָוּם, אַיִּינְגְּעֵר פֿוֹן דִּי יִשְׂרָאֵל-, מִיסְיָאָגָעָרָן" אָוֹן גִּיסְטֿוּקָע „קָלְאָגְנִיוֹצָטָאָרָס". דער דּוֹזְיִיקְעֵר פֿיְלָדְוּרוֹתְּדִיקְעֵר אָוֹן פֿיְלִידְ גַּעַשְׁטָאַלְטִיקְעֵר העברעאיישׁ-שְׁלִיטָם, פֿאַדְשִׁיטָם וּיה, נִישְׁט אַיִּם, נָאָה פֿאַרְקָעָרטַה, שְׁלִיטָם אַיִּין זַיְךְ אַיִּין דָעַם נִיְּהַעַברְעָאיַשׁ פֿוֹן דִּעְרָה מִדְּינָה, בְּעַת דִּעְרָה נִעְאָדְעָה-הַעֲבָרְעָאיַם פֿאַרְקָלְעָנָעָרט דִּי גַּאנְזְקִיט אָוֹן פֿאַרְטְּנוֹקְלַט דִּי פֿוֹלְקִיט פֿוֹן דִּעְרָה העברעאיישׁ-טְרָאָדִיצִיעָן, — אַלְצָן אַיִּינָס צִי ער וְיַל עַס אַדְעָר נִיט. דְּעַרְפָּאָךְ גַּוְיִיב אַיִּךְ, אָוֹן נִיט דִּעְרָה — דְּעַרְוָוִילַן נָאָךְ בְּכָלְדְ מַעַן כְּגַנְיְשָׁעָר אָוֹן קִינְסְטָלְעָנָעָר אַיִּין זַיְךְ אַיִּין דִּעְרָה אַיִּין דִּעְרָה הַיִּסְטָאָרִיַּד שְׁעַר אָוֹן אַרְגָּנוֹשָׁעָר קְוֹלְטוֹר-הַעֲבָרְעָאיַשׁ אַיִּין דִּעְרָה לִשְׁוֹן, וואָס בְּשַׂוְתְּפָוֹת מִיט יִדְיִישָׁן קָאָן ער פֿירְן אָוֹן פֿירְט צִוְּאָה קָעְגּוֹנִיּוֹתְּקָעֵר וּוּרְקָנוֹגְגָעַן זַוְּיִישָׁן פֿוֹן פֿאָרְשִׁיְדְעָנוֹן לעַנדְעָר.

נִישְׁט קָאָנְעָנוֹדֵיק מַעַר מָארִיךְ זַיְן אָוֹן אַרְיִינְגָּאוֹן זַיְךְ אַיִּין וּוּיטָעָרְדִּיקָע פרטִים וּוּגָן דָעַם פֿאַרְזּוּקְלַטְן אָוֹן פֿאַרְפָּלָאָנְטְּעָרָטְן עַנְיִן שְׁפַרְאָךְ — קָעָר אַיִּיךְ אַוְתְּ צָוֵם עַיקְרָעָן עַנְיִן אָוֹן מָאָךְ אַ קְוּרְצָן סְדֵ-חֶבֶל. אַזְוִי זַיְךְ אַוְתְּ צָוֵם דִּעְרָה שְׁפַרְאָכְנָסְטְּעָרָעָד דִּעְרָה אַונְדְּזָעֶר אַוְיסְגָּאָנְגָּס-פֿוֹנְקָט זַיְן נִיט דִּי שְׁפַרְאָךְ, נִיט שְׁפַרְאָכִיזְמַן, נָאָר קְוֹלְטוֹר, — דִּעְרָף אַוִּיפָּן גַּעַבִּיט פֿוֹן קְוֹלְטוֹר אַונְדְּזָעֶר פֻּעָּרְטַעְקְטִיוֹו זַיְן דִּי פֻּעָּרְטַעְקְטִיוֹו פֿוֹן פֿאָלָק, נִיט פֿוֹן לאָנד.

קְוֹלְטוֹר שְׁלִיטָם נִישְׁט אַוְתְּ שְׁפַרְאָךְ, נָאָר, פֿאַרְקָעָרטַה, שְׁלִיטָם זַי אַיִּין, ווי אַמיַלְלָה פֿוֹן אַיִּר אָוֹן ווי אַ שְׁלִיטָלְסַע אַיִּר, ווי אַיִּר וּוּיכְטִיקְסָטָן אַיִּסְטַדְעָמִידִים; אַזְוִי אַיִּין עַט אַיִּיךְ מִיט פֿאָלָק, ווי אָוֹן אַרְיִינְטִירְנוֹגָס-פֿאָלָק: עַט אַיִּין זַיְךְ כּוֹלְלָה לְאָנד, אַבְעָר — לְאָנד אַיִּיךְ פֿאָרָן פֿאָלָק, נִישְׁט, פֿאָרָן קְעָרטַה, פֿאָלָק פֿאָרָן לְאָנד.

אווי ווי אין צענטער שטיט און דארף שטין העבראייש-דיישע קוולטור, ניט שפראך, — אווי דארף דאס ציל פון צילן זיין ניט ישראָל דאס לאָנד, נאָר דאס פֿאָלַק יִשְׂרָאֵל.

און בנגע צום פֿאָלַק אינו דער וועג ניט פֿונגעם פֿאָרְנוּפְּטָן מַאְרָגֶן צום היינט, נאָר פֿונגעם קְלָאָרְן היינט צום מאָרגָן. ניט וועגן דעם, וואָס עס פֿעלַט אֲדֹעַר ווֹאָס ווֹעַט אֲפָשֶׁר פֿעַלְן, דארף מען טראָכָטָן, נאָר וועגן דעם, וואָס אַיָּו פֿאָרָאָן. דאס דארף מען זוכַן צוּ פֿאָרְשָׁטָאָרָקָן אַוְן צוּ בָּאֶעֱסְטִיקָן.

די אלע חקירות וועגן דעם, צי ווועט עפָּס בְּלִיבְּנָן פֿון דער מַוְרָחָה אַיְרָאָפְּעָאִישׁעָר יִדְיָשְׁקָיִיט אַיָּו דַי אֲמֻעָרְקָעָס אֲדֹעַר אַיָּו יִשְׂרָאֵל אַוְן ווֹאָס ווֹעַט בְּלִיבְּנָן, אַיָּו ווֹאָס פֿאָרָאָן אַמָּס אַיָּו ווֹאָס פֿאָרָאָם אַ. אַ. וו.— זִינְעָן אַפְּט נִשְׁתַּמְעַד ווִי אַ תִּרְזֹזֶץ אַרְאָפְּצָזָאָוָאָרְפָּן פֿון זִיד דַי אֲתִירָות פֿאָרָאָן דַי יִדְיָשָׁע פֿאָרְמָעָן אַוְן אַיְנָהָאָלָטָן ווֹאָס עַקְסִיסְטָרָן אַוְן ווֹיָרָקָן אַוְן ווֹאָס ווֹאָרָטָן אוִיךְ אָונְדוּעָר גִּיסְטִיקָעָר אַוְן מַאְטָעָרְלָעָר אוּפְּמַעְרָקָאָמָּה קִיטָּה. אוֹו, צום בִּישְׁפֵּלְךָ, האָבָּן מִיר אַיָּו אַמְּעָרְיקָע הַוְּנָדָעָטָעָר טוֹיזָנָטָעָר יִידְזָן, ווֹאָס רַיְדָן יִדְיָשָׁה, אַוְן מַעַג דַּעַר בִּי אַ סְּךְ פֿון זִיד ווֵי פֿאָרְקָרִיפְּלָטְטָן אַיָּו דַּעַר אַיָּו זִיעַר מַוְיל נַאֲזָר אַלְצָ נְאָטְרָלְעָכָעָר אַוְן שְׁעָפְּרָעִישָׁע ווֵי זִיעַר עַגְלַיְשָׁה. דַּעַר אַיָּו אַוְן אַוְיסְטָרוּק אַיָּו אַוְן אַיְנָסְטָרוּמָעָנָט פֿון זִיעַר אַיְגָעָנָעָם לְעָבָּן אַיָּו אַ כְּלִי קְבּוֹל פֿאָרָאָן טִילָּה פֿון דַּעַר יַרְוָשָׁה, ווֹאָס אַיָּו אָונְדוּגָעָה בְּלִיבְּנָן. דַּעַר פֿעַן זָעָן, אוֹ אַט דַּעַר יִדְיָשָׁה זָאָל זִין ווֹינְצִיְּקָעָר פֿאָרְדָּאָרָבָּן אַיָּו אַ בָּעָסְעָרָעָ, אַ גָּאנְצָעָרָעָ כְּלִי פֿאָרָאָר דַּעַר יַרְוָשָׁה פֿון דַי פֿרְיָעָרְדִּיקָע דָּוֹרוֹתָן.

עַס אַיָּו דַּא אַ פֿאָרְוּאָרְלָאָזָטָעָר יִדְיָשָׁר טָעָטָעָר, דַּעַרְפָּטָעָר צוּ בְּאַקְעַמְפָּן זִינְעָן שְׁעַדְלַעְכָּבָע טָעַדְלַעְכָּצָן אַיָּו צוּ פֿאָרְגָּרְעָסָעָרָן זִין קִיבְּנָן סְטַלְעָרִישָׁן אַיָּו סָאַצְיָאָלְלָעָרְצִיְּרִישָׁן ווּעְרָטָן.

עַס אַיָּו דַּא אַ יִדְיָשָׁע לִיטָעָרָטָוָר, אַ שְׁעַפְּרָעִישָׁע אַיָּו אַ דִּינְאָמִישָׁע, אַ לִיטָעָרָטָוָר, ווֹאָס סִיְּ אִיר טָעָמָטָיקָע, סִיְּ אִירָעָמָטָיוֹן אַיָּו אִירָעָ פֿילְ-גַּעַשְׁתְּאַלְטִיקָעָ פֿאָרְמָעָן זִינְעָן פֿאָרְבָּוְגָדָן מִיטָּן לְעָבָּן אוִיךְ בִּידְעָ זִיטָן יִם, אַ לִיטָעָרָטָוָר, ווֹאָס אַיָּו אִיר אַטְעָמָט פֿרְיָיָה דַּעַר פֿרְיָיָה גִּיסְט אַיָּו, פֿיְלְ-פֿאָרְנָדִיקָעָ פֿיְזָוָשָׁ פֿון אַמְּעָרִיקָע : דַּעַרְפָּטָעָר זִיד מִיעָן צוּ באָרְפָּרִיעָן זִי, ווֵי ווִיתָטָעָר, פֿון אִיר מָוָרָא פֿאָרָלָגְנִיקָיט אַיָּו אִירָטָקִיט, בְּרָעָנְגָעָן זִי אַיָּו אַן עַגְעָרָן קָאַנְטָקָט מִיטָּן דַי קִינְסְטַלְעָרִישָׁן סְעַנְסִיטִיוֹעָ אַיָּו אַיְגְּטָלְעַקְטוּלְוּלְ-וּוָאָכָע טִילָּה פֿון דַּעַר אַמְּעָרְיקָאָנָעָר סְבִּיבָה.

עַס פֿוֹנְקִצְיָאָנִיןָן יִדְיָשָׁע צִיְּוֹנְגָעָן אַיָּו זְשָׁוְרָגָלָן ווֹאָס האָבָּן נַאֲר

אלא א ניט אין ערד גרעסערע ווירקונג אויפֵן יידישן לעבן, ווי די ענגה
לייש-יידиш פעריאידיעש אויסאבען, — דארף מען זוכן אפצוראמען פון
זיער וועג די מאטערידיעלע און גייטליך שטערונגגען.

עס זינגען דא פֿאָרְשִׂידְעָנָּעַ יִדְיָשָׁע דער ציאוניסט-אנשטיינן, —
דעֶר וויכטיקסטעלר פֿאָרְבִּינְדְּגְּסִידְרְנָגִג צוישן היינט און מארגן, צוישן
דעֶר ירושה פון מזרחה-אייראפע און דער סביבה פון דער נײַער הײַם...
דאָרָךְ מען, אַנְשִׁטָּאָט צו פֿיַּלְּאָסְּפָּרִין וועגן דער צוקנֶט, געבען זיי א
גרעסערע מעגלעכקייט צו פֿקְונְקִצְיָוִיר, צו פֿאָרְקַּוְקָאָמָעָן זיך, צו וואָקָן
אַנְצָאָל אָוֹן צו געבען אַלְּצָן גרעסערע רעוזלטאָטן.

עס זינגען דא — אָוֹן עס שפֿינְגָּען זיך אַלְּצָן מעָר — פֿעָדים,
וואָס פֿאָרְבִּינְדְּן צוישן זיך יָדוּן פון פֿאָרְשִׂידְעָנָּעַ ריכטונגגען, פֿעָדים, וואָס
דעֶר-גענטערן צוישן זיך די פֿאָרְשִׂידְעָנָּעַ יִדְיָשָׁע אַקְטִיווּיטָעָן אָוֹן אַיָּדָה
סְטִיטְוָצְיָאָס: דָּאָרָךְ מען אֲכְטוּנוֹג געבען אוֹרֶף אַט די פֿעָדים. העלָפָן זיי
וועדֶן לְעָנֶגֶר, פֿעָסְטָעָר אָוֹן מעָר פֿאָרְוּבְּעַט אַיְינָע מֵיטָדָי אַבְּדָעָר, —
העלָפָן זיי וועדֶן דָּעָר יְסוֹד פֿאָרָךְ אַדְּמָעָאָרְטִישָׁעָר יִדְיָשָׁעָר קָהִילָה...
חָכְלָה, עס זינגען פֿאָרָאָן יְוָרְשִׁים, נִיט נָאָר אַרְוַשָּׁה אִין דָא. אָוֹן
זַיְ זַיְנָעַן פֿאָרָאָן אוֹרֶיךְ צוישן די, וואָס גַּעַהֲעָרֶן צֻם צוֹיִיטָן אָוֹן דָּרִיטָן
אָוֹן פֿעָרטָן דָּוָר אָמְעָרְקָאָנָרֶעֶן יָדָן, — צוֹיִשָּׁן די, וואָס זַיְעַר קְוִילְעֶרֶתָה
שְׁפִּרְאָד אִין די שְׁפִּרְאָד פֻּן פְּלָאנְדָה. (אִין אַזָּא וּשְׁוְרְגְּאָז, ווי „קְאמָעָנְטָרָאָרִי“
קּוּמָעָן זַיְ אַפְּטָ צֻם וּוֹאָרטָה) אֶבְּעָר דָּאָס אִין גָּאָר אַבְּאוֹנְדָעָר עַנִּינָה. אִיךְ
הָאָבָּג עַרְעַדְתָּ דֶּעֶרְהוּפְּטָ וּוּעָגָן די, וואָס דָּעָר גַּרְעָסְטָעָר טִילַּ פֻּן זַיְעַר
קְוִילְעֶרֶתְּ יְרוּשָׁה אִין אוֹיסְגָּעָוָאָקָסָן אָוֹן הַאָט גַּעַבְּלַיטָּ דָּאָרטָה, וּוֹאָ ער אַיִּה
לְעַטְבָּסָה, אוֹיסְגָּרִיסָן גְּעוֹוָאָרָן מִיטָּן וּוֹאָרֶץָלָ. צוֹיִיגָן פֻּן זַיְעַר גִּיסְטִיקָּ
גָּעֲנוּאָלָאָגִישָׁן בּוּיְם הָאָבָּן בְּאוֹזְיָה זַיְ אַבְּעַרְצְׁוּפְּלָאָנְצָן אוֹרֶף דָּעַם הַיָּגָן
בְּאָדָן. זַיְ הָאָבָּן זַיְ אָזְגָּעְפָּאָסָט אָוֹן וּוּלָן נָאָר מְעָרָסְתָּמָא זַיְ מְוֹן
צְוָפָאָסָן צַוְּזִינָעַ בְּאָזְוְנְדָעָרָא אִיגְּנְשָׁאָפָּטָן. אַט די אַלְּטָנִינִיאָ פֿלְאָגְנוּגָעָן
זַיְנָעַן פֿיְלָן צְוָאָגָנְדִּיק.

וּאָלָטָן די, וואָס די דָּוָרְ-דָּוָרְתִּדְיָקָע מְזֻרְחָ-אִירְאָפְּעָאִישָׁע טְרָאָדִיָּי
צִיּוֹ אֶדְעָר טִילָּן אִירָעָן זַיְנָעַן זַיְ בְּאָמָת טִיּוּרָ, — גַּעַדְאַרְפָּט זַיְ דָּרְגָּעָנָה
טָעָרָן צֻם שְׁטְרָאָם פֻּן אַירָעָן, זַוְּנָן אִים צַוְּגָנְלִירָן, צַוְּ לִיְּטָעָרָה
פֿלִיָּטָן זַיְ אִים פֿוֹלָעָר אָוֹן פֿוּרְכְּטְּבָאָרָעָר צַוְּ מַאָכָן — אָוֹן עָס וּוּאָלָט בְּאַיִּה
דָּאָרְפָּט נְעַמְּן אַסְוִוָּפָן צַוְּ דָּי פֿוּסְטָעָ אָוֹן אַומְפְּרָכְטְּבָאָרָעָר רִיְּדָעָרְיָאָן וּוּעָגָן
דָּעַם טְלַעְרָלָ פֻּן צְוּקָנְטָהִימָלָ. וּוֹאָס מְעָרָמִיר וּוּלָן זַיְן אַרְיְגָנָעָטָן
אַיְינָעַמְּ אָוֹן זַיְנָעַ מְעַלְעַקְיָיטָן, אָוֹן זַיְנָעַ רְעִיאְיָעָטָן, וּוֹאָס וּוּיָנָה
צִיקָּעָר צְוּקָנְטְּיִיזָם, אַלְּצָן מְעָרָ וּוּלָן מִיר אַוִּיפָּטָן אָוֹן אַיְבָּרְלִיאָזָן... פֿאָרָךְ

דער צוקונט. וואס רײַנער און פֿוֹלַעֵר עס וועגן זיין אונדזער איצטיקע קולטור-קואלַג, די, וואס קומען פֿון די פֿרײַעֶרדייַע, די טִיפֿעָרָע און די ווייטערע מקרום, אלץ מער גערונג אלייך מער צדה לדרכ — און אײַף אלץ אַ לענגערער צייט — וועלן האבן די דורך, וואס וועגן נאָר אונדו קומען אַבער ניט וועגן זיין — וועגן זיך דורך מען טראכטן, וועט עס זײַ אויך צוּנִיךְ-קּומַען . . .

און אַוְיַה ווי מיר זײַנָען אַפָּאלָק, וואס אַיַּה, ענְלַאַד צו אונדזער לאָנד, אַמעְרִיקָע, ע. פֿלוֹרְיִיבָּס אָנוֹסָם, דוכט זיך מיר אַז סָאיַן גָּאָר נִשְׁתַּא אָזְוֵי שָׁטָאָרָק וואס מְרוֹא צו האָבן פֿאָר דער סְתִּירָה, וואס אַחֲד העם האָט אָוּיפּ אַיר אַנְגְּעוּווֹין, ווי אָוּיפּ דער גְּרוּטַעֲר גַּעֲפָאָר — פֿאָר דער פֿרְיעָר שְׁוִין דער מאָנְטָעָר סְתִּירָה צוֹוְשָׁן „גּוֹי אָחָד“ אָון „שְׁבַּתִּים“. מִיר קָאנָען זיך זײַן „שְׁבַּתִּים, שְׁבַּתִּים“ — אָון דְּאָך בְּלֵיבָּן „גּוֹי אָחָד“. אָזְוֵי ווי אַ לָּאָנד, אַיְ אַוְיַה אַז אַפָּאלָק נִשְׁתַּמָּוחֵב צו באַשְׁתִּין פֿון בְּלוּוֹן יְהִידִים; עס קָאָן באַשְׁתִּין אַי פֿון יְהִידִים, אַז פֿון דעם פֿאָרְשִׁידְנַסְטוֹן סָארָט קִיבָּזִים. אָון פֿוֹנְקָט אָזְוֵי קָאָן יִעְדֵּר אַרטִּיקָעָר קִיבָּז — לְאָמִיר וְאָגָּן, דער אַמעְרִיקָאנְטוּר יִדְּישֵׁער קִיבָּז — פֿון זִוְּן וַיְיִת, זִוְּן אַ קִּיבָּז פֿון קִבּוֹצִים. אָזְוֵי ווי אַינְן אַמעְרִיקָע בְּכָלָל, ווּירקָן אַוְיַה אַיְ אַמעְרִיקָאנְטוּר יִדְּישֵׁן לְעַבְנָן בּירְיעַד טְעֻגְּדָעָן: אַי אַונְדָּזָר אַיגְעָנָר אַינְנוּנָר יִדְּישֵׁער קּוֹלְטוּר-פֿלוֹרָאַלִּים, אַי אַונְדָּזָר אַיגְעָנָר אַינְ�וּוֹוְיִנְּקָסְטָעָר שְׁמַעַלְצָתָאָפָּ . . . מִיר פֿרְעַזְעַנְדָּעָר דּוֹכֶט זיך אָז אַפָּילְדוּ דָּאַס לאָנד יִשְׂרָאֵל, וועט אַ לָּאָגָּע צִיט אָון אַפָּשָׁר תְּמִיד — זִוְּן קּוֹלְטוּרָעָן אַיְינָהִיט אַין אַיְינָהִיט — בַּפְּרָט נָאָר דָּאַס אַפָּאלָק יִשְׂרָאֵל.

דאָס אַפָּאלָק יִשְׂרָאֵל אַיְ אַוְיַה אָז זִוְּן אָז עס אָחָד, אַבער זִוְּן אַיְדַּעַלְךָ קָאָן נִיט אָון דָּאָרָף נִיט וְזִוְּן אָרָק אַחַת אָז שְׁוָה אָחַת. דָּאָס אַיְ אַפָּשָׁר מְזוֹ עס וְזִוְּן דַּי שְׁטוּרְעַבָּגָן פֿון דָּעַם מעַר וְזִוְּן אַמְּילְיאָנוֹן זִוְּן (כוּ יְבָבוֹ) אַיְן יִשְׂרָאֵל, אַבער נִשְׁתַּטְמַד פֿון דַּי מְילְיאָנוּן זִוְּן, וואָס בְּלֵיבָּן דָּאָרטָן, וואָז זִוְּן זִיְּנָעָן . . . זִיְּמוֹן זַרְן אַנטְקַעְגַּנְשַׁטְּעָן סִיְּיָעָן דַּי דָּרְיוִינְדִּיקָע, סִיְּיָעָן דַּי אַינְ�וּוֹוְיִנְּקָסְטָעָר פֿאָקְטָאָרָן, וואָס ווֹאָלְטָן אַונְדוּזָוּ וועַלְן אַוִּישְׁלָיִסְטָן פֿוֹגְעָם יִדְּישֵׁן אַפָּאלָק אַדְעָר סְתִּימָה אָזְוֵי מָאָכָן אַונְדוּזָוּ פֿאָר אָוִיסָט אַמְּתַע זִוְּן זִיְּמוֹן אַוִּיסְרוֹפְּן הַוְּיך אַוִּיכָּן קוֹל, אָז אָזְוֵי וְזִיְּהָאָבָן זיך נִשְׁתַּט אָוִוְבָּי טִיגְּרַעַגְּבָן דָּעַר עַקְסַטְרַעַמְּעָר אַנְטַיְּ-הַיסְּטָאַרִישָׁעָר אַסְיִמְלְאַכְזָעָ, וועַלְן זִיְּרוֹאַלְטָרָן אַוְיַה אַנטְקָעָן דָּעַם עַקְסַטְרַעְמַעְן — אָון פֿוֹנְקָט אָזְוֵי אַנְטַיְּ-הַיסְּטָאַרִישָׁן — פֿאָלִיטִיזָמָן נֶאֱצִיאָנוֹרִיזָמָן. נִיט נָאָר אַונְדָּזָר עַרְגְּסַטָּע שּׁוֹגָנָים, אַוְיַה אַונְדָּזָר עַבְסְטָע פֿרְיִינְד וועַלְן בַּיְּ אַונְדוּזָוּ נִשְׁתַּט פֿוֹעַלְן אָז מִיר זַאֲלַן אוֹיְהָהָרָן צו זִוְּן, וואָס מִר זִיְּנָעָן אָז מִר זַאֲלַן אַיְטָה.

הערן צו זינגען — אויף יידיש און אויף העבר�אייש און אויף ענגליש
און אויף אלע שבעים לשון — דעת אלטן יידישן פאלאקס-נייגן:

וואס מיר זייןעל

זייןעל מיר,

אבער יידן

זייןעל מיר.

פארשיזידנסטע סארטן יידן, יידן אין דער וועלט און יידן אין ישראל
רעיליגיעזע און פֿרייע יידן, ארטאדאקסן און לִיבעראַלע יידן, אבער —
יידן.

.ג.

וואוהין גיט דאס יידישע לעבען אי אַמְּרִיקָן?*)

דאס אַמְּרִיקָןעד יידישע לעבען האט זינגע אַיגענע אַינְעַזְיַינִיקִי-
סטע כוחות, זינגע אַיגענע, אַרטיקע קוואָלֶן פֿון שעהדרשקייט. בְּלוּזְ דער-
פֿאָר אַיז עַס מסוג אַוְיכְזְונֶעָמֶן השפעות פֿון יידישע ישבים אַין אַן-
דעַרְעַ לְעַנְדְּעַר; בְּלוּזְ דערַקָּאָר קָעֵן גַּעֲמַלְתַּזְ זַיִן, אוֹ אַוְיךְ דִּי קָוְלְטָוָר פֿון
ישראל זַאַל אַוְיךְ אָוְנדְזָן דָּא האָבָן אַ באָרוֹכְעַפְּרַדְקָע ווַירְקוֹנָג. וועַן דער
יידישער באָדוֹן אַין אַמְּרִיקָע זַאַל, חַלְילָה, זַיִן פֿון שְׁטִיְין, ווי עַס מִינְעַן
אוֹנְדוֹעַרְעַ פֿעַסְיִיסְטָן, אוֹן מעַן זַאַל אִים נִישְׁתְּ קָאנָעָן צְעַקְעָרָן, זַאַלְטָ
אוֹמְזִיסְטָ גַּעַוְעָן דִּי טְרָחָא צַו ווְאַרְפָּן אַין אִים זְרוּעהַ-קָּרְנְדָּעָךְ, מַעְגָּן
זַיִן אַפְּלִיכְוָן פֿאָרְמִישְׁטָ מִיט גַּעַבְעַנְשְׁטָעָר אַרְץ-יִשְׂרָאֵל עַדְךְ. גִּיסְטִיקָ
מוֹ אַ גַּעַמְדָּר זַיִן אַ גַּעַבְעָר, אַוְיבָּ נִישְׁתְּ אַין קִין גַּעַמְדָּר אַוְיךְ נִישְׁתְּ.
דָּעַרְפָּן אַין גַּעַדְרָנוּגָן, אוֹן דִּי פְּרָאָגָעָן פֿון אַלְעָ פְּרָאָגָעָס אַין — ווי
צַו אַקְטִיווֹוִירָן דָעַם זַיִן פֿון אַמְּרִיקָןעד יַדְוָן (אוֹן פֿרְדִּיעָר ווי אַלְעָ
פֿון זַיִעְרָע פֿרְעָרָט) צַו לעַבְנָן, ווי אַמְּרִיקָןעד אוֹן ווי יַדְוָן, אַ קָּוְלְטוּרָעָל
אוֹן שאַפְּעַרְישָׁ לְעַבְנָן. בְּלוּזְ דִּי אַוְיכְזְוָעָקָוָג אוֹן דָעַר ווְאָוקָס פֿון אוֹנְדוֹעַרְעַ
כוֹחוֹת דָא אַוְיכָן אַרט זַאַלְטָ גַּעַקְאָנָט צְוָגָעָבָן אַ מִשְׁוּתָאָרְלִיָּה השפעות
פֿון אַנְדְּעַרְעַ יִדְיָשָׁע יִשְׁבָּוּם. אַין צַעַנְטָעָר פֿון אַלְעָ אַונְדוֹעַרְעַ באָטְרָאָכִ
טוֹנָגָעָן אוֹן באַמְּיַאָוָגָעָן מוֹ דָעַרְבָּעָר שְׁטִיְין דָעַר אַמְּרִיקָןעד יִדְיָשָׁע
קִיבְּזָ, ווי אַן אַרגְּאָנִישָׁד טִיְּלָ פֿון אַנְדְּזָעָר אַגְּנָד אַמְּרִיקָע אַון ווי —

*) רעדע געהאלטן אוֹיךְ דָעַר ערְשָׁטָעָר לאַנְדְּקָאָנְפְּעָרָעָנָךְ פֿאָר יִדְיָ-
שָׁעָר דָעַרְצִיאָוָג, 14 טַנְזָאָה, 1951.

פונקט אונ ארגאָנישער — טילֵל פון אונדזער פֿאָך, וואָס איז נאָך אַלְעָץ אַ וועֶלט-פֿאָך. עס וואָלט געוווען דער גראָנטער טעה טז מאָכן, אַדער פֿינקְטַּלְעַכְעָר, איבערטזַּלְעָזְן פֿאָר דעם צענטרַּאַלְעָן פֿונְקְט, אַדער גַּאר פֿאָר דעם אָוִיסְגָּאָגְ-פֿונְקְט פָּוּן אַונְדָּזָעָר גַּזְעַלְשַׁאְפְּטָלְעָכְן אָוּן פֿעדַּגָּיַּשְׂן גַּעַדְעָן דעם פֿונְקְט — יִשְׂרָאֵל.

שווין יאָרְן אָוּן יאָרְן ווי אַין מִיטְפּוֹנְקְט פָּוּן אַונְדָּזָעָר טְראָכְטָן אָוּן אַונְדָּזָעָר טָאָן, שְׂטִיטִיט נִישְׂט דִּי סְכְּדְּרִיךְקָע פִּילְּזִיטִיקָע בּוֹיאָוָגּ פָּוּן אַונְדָּזָעָר אִיגָּעָנָעָם קַהְיֶלְה-לְעָבָן, נָאָר דִּי — אַמְתָּה, הַעֲכָסָט נִיטִּיקָע אָוּן גַּעַהְיַבְעָנָעָ מִיטְבּוֹיאָוָגּ פָּוּן דֻּעָם יִשְׁוֹב אַין אַרְצִ-יְשָׂרָאֵל אָוּן דִּי — נִישְׂט וַיּוֹנְצִיקָעָר נִיטִּיקָע הַיְּחִילְלָה-לְעָבָן פָּאָר יִדְּן אַין אַנְדָּרָעָ לְעַנְדָּרָעָ. דַּעַר דַּאֲזְקָעָר פָּאָקָט אִיז הַיְּסָטָרִיש אָוּן פְּסִיכָּלַגְיָש גַּעֲוָוִים גַּעֲוָוִים אָוּמְפָּאַרְמִידְלָעָר, אַבָּעָר עַס אַיְזָן שְׁווֵין לְאָנְגֶּץ אַיְנְצֹוּן דִּי עַרְגּוֹנְטִיקִיט פָּוּן דַּעַר פְּרַאַבָּעָם, וואָס אָוּנָן וַיּוֹן פִּין פָּוּן וַוָּוקָס.

עַס אַיְזָן שְׁווֵין לְאָנְגֶּץ אַיְנְצֹוּן, אָוּן יִדְּישִׁקְיַּיט אָוּן אַםְעָרִיקָע אִיז אַיְזָן גַּעַכָּאָר רַעַדְצִירָט צְוּ וְעוֹרָן צְוּ קַאמְפְּעִינְ-יִדְּישִׁקְיַּיט. אַונְדָּזָעָר סְכְּדְּרִיךְ זָאָרגָן פָּאָר יִדְּן אָוּן אַנְדָּרָעָ לְעַנְדָּרָעָ אִיז גַּעַ- ווַיּוֹן גַּעַוְוָעָן נוֹצְלָעָק פָּאָר אַונְדָּזָעָ דָּא אֹויָד, נִישְׂט נָאָר פְּאָר זַיִן דַּאֲרָטָן, עַס הַאַטָּג גַּעַוְוָעָק אָוּן אַקְטִיוֹזִירָט אַונְדָּזָעָר גַּעֲלִיל פָּוּן פָּאַלְקָמָ-צָּתְרוֹתָה, עַס הַאַטָּג וָאָךְ גַּעַמְכָּט אָוּן קַרְסְּטָאַלְיִיזָּרָט אִיז אַונְדָּזָעָ דֻּעָם בָּאוֹאָוּסְטוּזִין, אָוּן זַיִן דָּא אֶזָּא פָּעַנְאַמְמוֹן, וַיָּאַיְדִּישֵׁ פָּאָךְ, אָוּן יִדְּישֵׁ וַיּוֹלְפְּאָךְ, אָוּן מֵיר זַיִנָּעָן אָטְיִיל פָּוּן אִים — אָוּן אוּמְרָן מַעְגָּן מִיטָּ אִם שְׂטַאַלְצִירָן. דַּאס אִיז אַלְעָץ רַיְכִּתִּיק, אַבָּעָר דָּאָס פְּאַרְמִינְגִּערְט נִישְׂט אוּפָּה קַיִן הָאָרֶן דִּי שׁוּעוּרִיקִיָּט פָּוּן דַּעַר דַּעַרְמַאנְטְּעָרָרְטָרְפָּעָם, אַונְדָּזָעָר גַּרְוִיסְעָ אָוּן הַיְּלִיקָעָ זְאָרָג פָּאָר אַונְדָּזָעָר בְּרַיְדָעָר אַוִּיתָ יַעֲנָעָר וַיְתִּימֵּן הַאַטָּג אַיְגְּנוּשְׁלִוְנָגָעָן אַונְדָּזָעָר אַקְטִיוֹסְטוֹן כֹּוחַת אָוּן צַוְּגַּעַנוּמָעָן פָּאָר וַיָּזַק אַונְדָּזָעָר גַּאנַצְעָ אַוְמָעָרְקוּזָאִים קַיִיט, אַונְדָּזָעָר גַּאנַצְעָ פְּעַאיְקִיםְטַבָּה צְוּ טְרָאָכְטָן וּוֹעֲגָן אַונְדָּזָעָר אַיְגְּעָנָעָ גַּיְסְטִיקָע נִוְיְטְבַּאְעַדְרְפִּינְשִׁין.

דַּעַר דַּעַזְלָטָט דַּעַרְפּוֹן אִיז, אָוּן סְזִינְגָּן נִישְׂט אַפְּגַּעַשְׂפָּאָרָט גַּעַ- וּוָאָרָן נִעְנָגָן גַּיְסְטִיקָע אָוּן מַאְטָרְעַיְלָעְעָ רַעַסְוּרְסָן אָוּן עַס זַיִנָּעָן נִישְׂט בָּאִיָּשָׁאָפָּן אַדְעָר בְּאַפְּגַּעַתִּיקָט גַּעַוְאָרָן גַּעַנְגָּן לַעֲבָנְסְּפִּעְאָיִיקָע יַיְדִּישָׁע דַּעְרָצִיָּי אַונְגָּאָזְן בִּיְדּוֹנֶסֶ-אִינְסְטִיטּוּזִיסָּם, — אָוּן דָּאָס אִיז גַּעַשְׂעָן גָּרְאָד אִיז אַז עַפְּאָכָע, וּוּעָן עַס זַיִנָּעָן אַרְיוֹנְגַּעַלְיִיגְט גַּעַוְאָרָן אוּפָּה אַונְדָּזָעָר שַׁוּעָרָן אָוּיְפָּה קָרְאָלְעָדְלָהְן שְׁלִיחָוֹתָן. גַּרְאָד דָּאָן, וּוּעָן אַוְיְפָה קָרְאָלְעָדְלָהְן צְוִיְּמַעְרְקָזָאִים אַמְעָרִיקָענָע יִדְּישָׁן קַיבּוֹצָן אָוּן אַוְיְסְגָּעְפִּאלְעָן צְוִיְּפִילְעָן אָוּן גַּרְוִיסְעָ דַּאֲלָעָ

אונדזערע קולטור-און בילדונגס-אקטיוויטטען. און אוזי ווי מיר שאָפָן און האָבן געשאָפָן אויף העבר�אַיש און אויף יידיש סָאַצִּיאָל - עטישען קינסטערישע, אַינטעלעקטואַלע און אַנדערע נאָצְיאָנָאַלָּע ווערטן, וואָס געהערן צום גאנצָן פֿאַלְקָס קולטור-אֹוצר, מוֹן צָאָע דערצייאָנָגָס-אַנְשָׁטָאלָטָן איְבערגעבן דיַי קומענדייק דורות דיַי שליסלען צום דָאַזְקָן אֹוצר. זיַּי קָאנְגָּן זיך נישט פֿאַרגְּינָן צוֹ לְאָזָן אַים בְּלִיבָּן פֿאַרְשָׁאָסָן פֿאָר זיַּי.

ענגלישע אַיבְּרוּעַצְוְנָגָעָן? זיַּי זיְנָעָן גְּעוּווָס נִיטִּיק, אַבָּעָר זיַּי זיַּי נִישְׁתְּ גָּעָנוֹג. דיַי לִיטְעָרָאָטוֹר הָן אַיְגָעָנָעָם פֿאַלְקָס, אַיר אַמְּתָן נִיגּוֹן קָאָן מַעֲנוֹן, מַיט וּלְכָעָז זיַּי גָּעוֹוָרָן אַיְן גָּוָף אָזָן אַיְן נִשְׁמָה. דיַי אַיְגָעָנָע וּאַרְטָט-שָׁאָפָונָג קָאָן מַעֲנוֹן בָּאַרְיִיכָּעָרָן מַיט אַיבְּרוּעַצְוְנָגָעָן הָן אַנדְרָע לְשָׂוָּה, אַבָּעָר זיַּי גּוֹפָא מַוְן קָאָנוֹן אַיְнָאָגָאָל; אַוְיבָּמַעְן זיַּי אָזָן זיך אַלְיָין נִישְׁתְּ אַרְיִימָעָר מַאֲכָן. קָאָנוֹן תְּנֵך, יְהוָה הַלוֹּין, בִּיאָלִיקָן, פֶּרֶצָן שְׁלוּם-עַלְיכָמָעָן דָּרָךְ אַטְּלָמָעַטְשָׁר אָזָן אַזְוִי ווי נִשְׁתְּ הָאָבָן קִיְּין אָזָן מַאְלָגָעָה דָּעַם אַיְגָעָנָעָם פֿאַטְעָרָס אָזָן דָּעָר אַיְגָעָנָעָר מַוְעָדָס שְׁטִים... פֿאָר אַונְדוּר גִּיסְטִיקָן לְעָבָן אָזָן דָּעַרְהִיפְטָט פֿאָר אַונְדוּר קִינְדָּעָר דָּעַרְצִיאָנָג דָּא אָזָן לְאָנדָן, מַוְן דָּעַרְבָּעָר זִיְּן אָפָן אַיְגָעָנָם מַיט דיַי קוֹאָזָן הָן דָּעָר נָאָר יְנוּגָעָר אַמְּעָרִיקָאָנָעָר קוֹלְטוֹר, — דיַי מִקְרוֹרוֹת הָן אַונְדוּר נִשְׁתְּ אָזָן עַרְךָ עַלְטוּרָעָר אָזָן טִיפְעָר פֿאַרְזָאַרְצָלָעָר יְדִישָׁעָר קוֹלְטוֹר-טְרָאָדִיצִיעָ אָזָן אַירָע בִּידְעָה לְעַבְעַדְיָקָע אָזָן ווּירְקָנְדִּיקָע שְׁפָרָאָכָן. נִית צוֹלִיב עַפְעָס אָזָן אַבְּסְטָרָאָקָטָן קוֹלְטָט פָּזָן שְׁפָרָאָךְ, נָאָר צוֹלִיב אַונְדוּר לְעַבְעַדְיָקָע פֿאַלְקָס-קוֹלְטוֹר, ווָאָס הַעֲבָרָאַיש אָזָן יְדִישָׁ גַּעַהָעָר צוֹ אַירָע רִיכְסָטָע פֿרָאָדוֹקָטָן אָזָן ווָאָס צוֹגְלִילִיכָעָר צִיטָזִיט זִיְּנָעָן זיַּי אַירָע שְׁעַפְעַרְדִּישָׁסָטָע אַיְסְטָרוּמְעַנְטָן.

